

Tuomo Tertsunen

SNOOKERIN NOUSU JA TUHO

Suomen biljardiyhteisön suhtautuminen snookeriin Suomen
Biljardilehdessä vuosina 1985–1995

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Joulukuu 2021

TIIVISTELMÄ

Tuomo Tertsunen: Snookerin nousu ja tuho – Suomen Biljardiyhteisön suhtautuminen snookeriin Suomen Biljardilehdessä vuosina 1985–1995
Pro gradu -tutkielma, 95 sivua
Tampereen yliopisto
Historian oppiaine
Joulukuu 2021

Tässä tutkielmassa tarkastellaan sitä, kuinka Suomessa suhtauduttiin snookeriin vuosien 1985–1995 aikana. Snooker on yksi biljardipelin muodoista, jonka alkujaan brittiläiset sotilaat kehittivät Intiassa 1870-luvulla, ja joka sittemmin on yleistynyt Britteinsaarten lisäksi myös muualla Euroopassa sekä Aasiassa. Peliä alettiin pelata myös Suomessa 1980-luvulla, ja samoihin aikoihin lajin ympärille alkoi kehittyä aktiivista toimintaa. Tässä tutkielmassa pääasiallisena lähteenä käytetään Suomen Biljardiliiton virallista julkaisua, Suomen Biljardilehteä, jonka avulla tarkastellaan, millaisia vaiheita snooker kohtasi tutkimusaikakauden aikana, ja kuinka suomalainen biljardiväki lajiin sekä sen nousemiseen suhtautui.

1980-luvun lopulla snooker jakoi Suomen biljardiyhteisöä kahtia. Toisaalta lajia ja sen hienoutta ylistettiin, toisaalta sitä taas pidettiin paikoitellen ”pukumiesten pelleilynä” ja ikävänä kilpakumppanina perinteiselle kaisabiljardille. Snooker kuitenkin vakiinnutti asemansa poolin ja kaisan rinnalle niin tilastojen kuin lehtikirjoittelunkin perusteella. Suosion kasvu johti siihen, että Suomeen syntyi kaksi eri biljardiliittoa, jotka kilpailivat keskenään snookerista. Liittojen väliset riidat johtivat lopulta siihen, että nopeasti kasvanut snookertoiminta hiipui lähes kokonaan 1990-luvun puolivälin jälkeen.

Tässä tutkimuksessa näitä keskeisiä vaiheita tarkastellaan siitä näkökulmasta, kuinka Suomen Biljardilehti asiat aikanaan esitti sivuillaan. Biljardiliitto antoi hyvin keskeisen äänen koko Suomen biljardiyhteisölle, mutta pelkästään liiton hallituksen sisällä snooker jakoi vahvasti mielipiteitä. Liiton sisäisten erimielisyyksien ohella 1990-luvulla laajaa keskustelua herätti kilpaileva Suomen Snookerliitto, jonka toimintaan suhtauduttiin paikoitellen hyvinkin negatiivisesti. Vaikka biljardipelien suosio kasvoi merkittävästi 1990-luvulla monien muiden vapaa-ajan pelien tapaan, johtivat useat eri tekijät sekä 1990-luvun taloudellinen lama lopulta siihen, että snookerin ensimmäinen taival Suomessa kesti noin 10 vuotta ennen vuosien hiljaiseloa.

Avainsanat: snooker, biljardi, pöytäpelit, Suomen Biljardiliitto, Suomen Snookerliitto, Suomen Biljardilehti, pelikulttuuri

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1.	Johdanto	1
1.1	Mikä snooker?.....	1
1.2	Tutkimuskysymykset, aikarajaus ja lähdeaineisto	3
1.3	Tutkimuksen tausta, termistö sekä teoreettinen ja metodologinen pohja.....	6
1.4	Tutkimuksen rakenne	10
1.5	Harrastus- ja vapaa-ajan kulttuurin kehityksestä lyhyesti	11
2.	Biljardihistoriaa Suomessa 2000-luvulle asti	13
2.1	Biljardin alkuperä ja lyhyt historia maailmalla	13
2.2	Biljardin vaiheet Suomessa vuoteen 1973.....	14
2.2.1	Vedonlyönti ja biljardi	16
2.3	Suomen Biljardiliitto.....	17
2.4	Snooker maailmalla 1870-luvulta nykypäivään	19
2.5	Snooker Suomessa vuoteen 2000.....	21
3.	Suomen Biljardilehden snooker- uutisointi vuosina 1985–1995	23
3.1	Ensimmäisten vuosien kehitysinto ja haasteet.....	24
3.2	Muutosvastarinnan ja virallistamisen vuosi 1988.....	26
3.3	Kilpailutoiminnan kasvu	29
3.4	Uusi vuosikymmen ja liittoriita	31
3.4.1	Kontulan SM-kisojen floppi sekä välirikon syveneminen.....	33
3.4.2	Laman alun aika	35
3.5	Vuodet 1992 ja 1993.....	38
3.6	Vesa-Matti Loirin vuosi 1994	41
3.7	Snookerin alamäen alku.....	43
3.8	Muutama jälkihuomio.....	45
3.9	Johtopäätökset vuosien 1985–1995 snookersisällöstä	46
4.	Analyysi vuosien 1985–1995 keskeisistä snookerdiskursseista	47
4.1	Pukumiesten pelleilyä?	48
4.2	Snookerin vakiintuminen	52
4.3	Suomen Snookerliitto	54
4.3.1	Snookerliiton perustaminen	54
4.3.2	Riitavuodet	58
4.4	Snookerin kuolema	64
5.	Mitä luvut kertovat?	67
5.1	Pelipaikat ja snookerpöydät numeroina vuoteen 1991.....	68

5.2	Pelipaikkojen kehitys vuosina 1991–1996	70
5.3	Pelaaja- ja kilpailijamäärät Biljardilehden mukaan	71
5.4	Turnaus- ja pelaajastatistiikka vuoteen 1996	73
5.5	Tilastokeskuksen ja SVUL:n statistiikka	76
5.6	Biljardi (ja snooker) muissa aikalaislähteissä	81
5.7	Biljardi muun kulttuurin ja urheilun pyörteissä	84
6.	Johtopäätökset.....	87
7.	Lähde- ja kirjallisuusluettelo	91
	I Painetut lähteet	91
	II Internet-lähteet.....	91
	III Televisio-ohjelmat ja elokuvat	93
	III Tutkimuskirjallisuus.....	93

1. Johdanto

1.1 Mikä snooker?

*"I've tried number of religions and gurus in my time, including Buddhism, but ultimately they didn't do as much for my peace of mind as snooker."*¹

Näillä sanoilla kuvailee suhdettaan snookeriin monilla mittareilla maailman menestynein snookerpelaaja, englantilainen Ronnie O'Sullivan.² Snooker lienee myös monelle suomalaiselle tuttu laji jostakin yhteydestä, mutta mistä snooker-pöytäpelissä oikeastaan on kysymys ja milloin laji on tullut Suomeen? Onko laji tarjonnut historian saatossa pelaajilleen ja katsojilleen mielenrauhaa myös Suomessa?

Biljardi tarkoittaa yleisesti joukkoa pelejä, joita pelataan erityisesti lajia varten suunnitelluilla pöydällä, palloilla sekä lyöntikepillä. Pelit voidaan karkeasti jakaa kahteen luokkaan, carambola- eli karapeleihin sekä pussibiljardeihin. Snooker on yksi jälkimmäisen, eli pallojen pussittamiseen perustuvan pelimuodon alalaji.³ Lajin pohjana on brittiläisten sotilaiden pelaama peli Intiassa 1870-luvulla. Devonshiren rykmentissä palvelleet upseerit monipuolistivat aikaisemmin pelaamiaan pelimuotoja lisäämällä peliin väripalloja, jolloin syntyi pohja myös nykyiselle snookerille. Pelin nimi juontaa myös juurensa näihin aikoihin, sillä Woolwichin Akatemian ensimmäisen vuoden kadetteja tavattiin kutsua nimikkeellä *snooker*. Snooker ei kuitenkaan vielä ensimmäiseen 50 vuoteen lyönyt biljardimuotona itseään läpi englantilaisella pelikentällä. Vasta 1920-luvulla englantilaisen Joe Daviksen urauurtava työ esimerkiksi snookerin lyöntitekniikoiden kehittämisessä nosti lajin kansalliseen suosioon. Davis hallitsi merkittävästi brittiläistä snookermaailmaa aina toiseen maailmansotaan asti, jolloin lajin suosio muiden biljardipelien tapaan romahti.⁴ 1960-luvulla väritelevision yleistymisen myötä BBC aloitti *Pot Black* -nimisen snookerohjelmasarjan, joka käänsi lajin suosion taas kasvuun pitkän hiljaiselon jälkeen.

---

¹ Hattenstone, Simon; O'Sullivan, Ronnie, *Running: The Autobiography*, Orion 2013.

² Snooker Database [<http://www.snookerdatabase.co.uk/PlayerStats.aspx>]. Luettu 31.3.2020. Snooker-pelissä ranking-listat perustuvat pelaajien tienaamiin rahamääriin, ja aikavälillä 1.1.1985-31.3.2019 Ronnie O'Sullivan on tienannut 6 968 722 englannin puntaa, joka oikeuttaa selkeään maailmanlistan johtoon lähes kahden miljoonan punnan erolla seuraavaan.

³ Kiiskinen, Kyösti; Kirstilä Pentti, *Biljardiopas*, WSOY 1988, s. 9.

⁴ Morrison, Ian, *Nyt pelaamaan! Biljardi & Snooker*, Karisto Oy 1988, Hämeenlinna, suomentanut Risto Vainio, sivu 30.

Väritelevisio oli ratkaisevan tärkeä myös monen muun lajin (esimerkiksi *darts*-tikanheittopelin) kehitykselle 1960- ja 1970-luvuilla.⁵

Snookerpelin perusluonne on merkittävästi riippuvainen värillisestä televisiosta. Tavanomainen snookerpeli käsittää aloitustilanteessa 15 punaista palloa, kuusi niin kutsuttua väripalloa sekä valkoisen lyöntipallon. Pöydällä on siis aloitustilanteessa yhteensä 21 kohdepalloa sekä lyöntipallo, yhteensä kahdeksaa eri väriä. Palloissa ei ole mitään merkintöjä monien muiden biljardipelien tapaan, joten pelin mielekäs seuraaminen edellyttää joko läsnäoloa pelipaikalla tai värillisen televisiolähetyksen. Punaiset pallot ovat pistearvoltaan yhden (1) pisteen sekä väripallot pienimmästä suurimpaan: keltainen kaksi (2), vihreä kolme (3), ruskea neljä (4), sininen viisi (5), vaaleanpunainen tai pinkki kuusi (6) ja musta seitsemän (7) pistettä. Snookerin perusideana on pussittaa pöydältä vuorotellen punaisia palloja sekä väripalloja. Lyöntivuoro on aina aloitettava pussittamalla punaista palloa, ja laillisen sekä onnistuneen lyönnin jälkeen pelaaja saa jatkaa valitsemallaan väripallolla. Lyöntisarjaa jatketaan samaan tapaan niin pitkään kuin virheitä ei tapahdu, ja lopuksi, esimerkiksi pussituksen epäonnistuessa, lasketaan kertyneet pisteet yhteen (esimerkiksi punainen + sininen + punainen tarkoittaa käytännössä 1+5+1=7 pistettä). Snookerin sääntöjen mukaan väripallot palautetaan pelipöydälle määrätyille paikoilleen niin pitkään kuin punaisia palloja on pöydällä jäljellä, mutta punaisia sen sijaan ei nosteta missään vaiheessa takaisin. Rikkeistä ja virhelyönneistä pelaajaa rangaistaan myöntämällä vastustajalle pisteitä. Erän voittaa eniten pisteitä kerännyt pelaaja, ja ottelun voittaa pelaaja, joka on voittanut ensimmäisenä ennalta sovitun määrän eriä.⁶

Pelin keskeisimmät säännöt sekä pelin kulku kuulostavat siis yksinkertaisilta. Kansainvälisen *World Professional Billiards and Snooker Association* -kattojärjestön virallista sääntökirjaa tutkimalla on kuitenkin helppo todeta, että peli on erittäin monimutkainen ja sisältää myös paljon tulkinnanvaraisia tilanteita, joissa snookertuomarin tehtävään koulutettu ulkopuolinen ja puolueeton henkilö on lähes välttämätön.⁷ Monen huomio kiinnittyy snookeria seuratessa myös lajin viralliseen pukukoodiin, joka on käytännössä aina hyvin tarkkaan

---

⁵ Mason, Tony, *Sport in Britain – A Social History*, Cambridge University Press 1989, sivu 5.

⁶ Kiiskinen & Kirstilä 1988, s. 62-67.

⁷ [<https://wpbsa.com/wp-content/uploads/WPBSA-Official-Rules-of-the-Games-of-Snooker-and-Billiards-2020.pdf>]. Luettu 18.3.2021. Esimerkkinä sääntöjen monimutkaisuudesta ja tulkinnanvaraisuudesta voidaan mainita muun muassa *Foul and a Miss* -sääntö (sivu 29).

määritelty kaikkia virallisia turnauksia varten, esimerkiksi Suomessa Suomen Biljardiliiton virallisessa ohjeessa.⁸ Mikä tässä monimutkaisessa ja niin pukukoodiltaan kuin käyttäytymisetiketiltään tarkoin määritellyssä pöytäpelissä kiehtoo ihmisiä? Ensimmäiset englantilaistyyppiset klubit, joilla pelattiin muita biljardin muotoja, rantautuivat Suomeen jo 1800-luvun loppupuolella, ja lajin virallinen kattojärjestö, Suomen Biljardiliitto, perustettiin vuonna 1973.⁹ Snooker on selvästi tuoreempi ilmiö Suomessa, mutta mistä syystä se on herättänyt niin pelaajien kuin katsojien mielenkiinnon, ja millainen sen historiallinen kehitys on alkuvuosinaan Suomessa ollut?

1.2 Tutkimuskysymykset, aikarajaus ja lähdeaineisto

Snookerin voi nykyään katsoa saavuttaneen Suomessa vankan aseman niin pelaajien kuin seuraajien keskuudessa. Eurosport-kanava näyttää ohjelmistossaan säännöllisesti snooker-lähetyksiä,¹⁰ Suomen valtion omistama Yleisradio pitää lajia vakituisena ohjelmavalikoimassaan,¹¹ ja lisäksi Biljardiliiton alainen Snookerjaosto on toiminnassaan aktiivinen ja päivitti viimeksi helmikuussa 2020 pelin viralliset suomenkieliset säännöt vastaamaan kansainvälisiä standardeja.¹²

Monella muullakin perusteella voidaan todeta snookerin nauttivan 2020-luvulla hyvin vakiintunutta suosiota. Toisaalta lajin suosio Suomessa on verrattaen nuori, sillä vasta reilu kolme vuosikymmentä sitten sitä alettiin Suomessa vakituisesti harrastaa. Tässä historian pro gradu -tutkielmassa onkin tarkoitus tarkastella snookerin kehitystä Suomessa erityisesti sen alkuvuosina. Joitain muita biljardin muotoja, kuten kaisaa, on Suomessa pelattu ja harrastettu huomattavasti pidempään, mutta snooker on ilmiönä varsin tuore.¹³ Kun väritelevision myötä

---

⁸ [<https://www.sbil.fi/liitto/kilpailutoiminta/pukeutumisohteet/>]. Luettu 2.4.2020.

⁹ Grahn, Henry, *Byströmistä Immoseen – Suomen Biljardin Historia 1754-2002*, Helsinki 2003, sivut 22 ja 54.

¹⁰ [https://www.eurosport.fi/snooker/dplayn-ja-eurosportin-snookerkausi-kaynnistyy-european-mastersissa-kaikki-lajin-huiput_sto7891711/story.shtml]. Luettu 11.1.2021.

¹¹ [<https://yle.fi/urheilu/snooker>]. Luettu 31.3.2020.

¹² [https://snooker.sbil.fi/@Bin/3377097/Snooker_S%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6t_November_2019_v_1.04.pdf]. Luettu 31.3.2020

¹³ Grahn 2003. Snookeria käsitellään ilmiönä muutaman sivun ajan ja sen ensimmäiset vaiheet Suomessa sijoitetaan vasta 1980-luvulle, kun taas muun biljardin historia alkaa 1700-luvulta.

1960- ja 1970-luvuilla snooker alkoi kansainvälisesti tavoittaa ja kiinnostaa yhä useampia, osoittivat varsinkin biljardiharrastajat myös Suomessa kiinnostusta lajia kohtaan.¹⁴

Tutkielman varsinaisena tavoitteena ei kuitenkaan ole yksiselitteisesti tarkastella vain lajin kehitystä Suomessa tietyn ajanjakson sisällä. Suomen biljardihistoriasta on olemassa ainakin yksi yleisesitys,¹⁵ ja lisäksi monissa yleisteoksissa ja pelioppaissa käsitellään ainakin lyhyesti niin snookerin kuin yleisemmin biljardin vaiheita Suomessa. Näitä teoksia hyödynnetään tässä tutkielmassa tutkimuskirjallisuutena, mutta pääasiallisena tutkimuskysymyksenä on tarkastella sitä, minkälaisena ilmiönä snooker näyttäytyi Suomen Biljardiliiton virallisessa lehdessä, *Suomen Biljardilehdessä*. Tarkoituksena on selvittää, minkälaista kuvaa tietoisesti tai tiedostamatta lehden kirjoituksissa snookerista ja siihen liittyvistä ilmiöistä luotiin. Tutkielmassa onkin tarkoituksena tarkastella laajasti lehden kirjoitusten sisältöä sekä kirjoittajien motiiveja. Sisällöllistä analyysiä täydennetään hyödyntämällä lähdeaineistoina saatavilla olevia tilastoja ja numeerista dataa snookerin suosiosta, josta kertovat muun muassa harrastaja- ja pelaajamäärät, biljardisalien sekä snookerpöytien lukumäärät, järjestettyjen kilpailujen määrät sekä mahdolliset raportit esimerkiksi nais- sekä junioritoiminnasta lajin piirissä.

Suomen Biljardilehden vuosikertojen perusteella voidaan selvästi havaita, että vuosi 1985 oli Suomen snookerhistorian selkeä käännekohta.¹⁶ Snookerista toki kirjoitettiin ennen tätäkin, mutta esimerkiksi aikaisemmassa kirjallisuudessa Suomen snookeraikakauden ”alkua” ei ollut koskaan määritetty. Tästä syystä on mielekästä aloittaa ilmiön tarkastelu juuri vuodesta 1985. Tästä eteenpäin voidaan myös melko täsmällisesti vuositasolla tarkastella ja muodostaa kokonaiskuva kvantitatiivisesti snookerin suosiosta muun muassa pelaajamäärien ja pelipaikkojen lukumäärän perusteella. Ensimmäiset vuodet ovat luonnollisesti hieman hiljaisempia tilastojen osalta, mutta jos tarkastelu aloitettaisiin esimerkiksi vasta vuodesta 1986 tai 1987, saattaisi tarkastelu jäädä osittain puutteelliseksi tutkimuskysymyksen näkökulmasta.

---

¹⁴ Suomen Biljardilehden vuosikerroissa esimerkiksi 70-luvulla raportoidaan muun muassa snookerin maailmanmestaruusturnauksista. Esimerkiksi vuonna 1978 Suomen Biljardilehden neljäs vuosikerta uutisoi useamman sivun (sivut 10-12) kuvallisen reportaasin vuoden 1978 snookerin maailmanmestaruusturnauksesta.

¹⁵ Grahn, Henry, *Byströmistä Immoseen – Suomen Biljardin Historia 1754-2002*, Helsinki 2003.

¹⁶ Suomen Biljardiliitto hyväksyttiin virallisesti urheilulajiliitoksi vuonna 1984 (Grahn 2003) ja vuodesta 1985 eteenpäin Suomen Biljardilehden snookeria koskevat artikkelit, raportit ja uutisoinnit lisääntyvät.

Tutkielman tarkoituksena on vastata kysymykseen: *Millä tavalla Suomen biljardiyhteisössä suhtauduttiin snookeriin vuosina 1985–1995?* Tätä pääkysymystä tarkastellaan erityisesti Suomen Biljardilehden sisällön välittämän käsityksen perusteella. Minkälaisia mielipiteitä brittiläisestä lajista esitettiin näiden vuosien aikana, ja millaisia haasteita ja onnistumisia laji kohtasi? Snookerin alkuvuosina lajin harrastajien sekä ammattilaisten panos niin pelille kuin siitä käydylle keskustelulle oli keskeisessä roolissa, ja tästä syystä tutkimus nojaa vahvasti juuri biljardiaktiivien ja -auktoriteettien panokseen. Koska biljardia pidettiin vielä 1990-luvullakin varsin marginaalisena lajina,¹⁷ ei tutkimuksessa voida täysin erottaa snookeria omaksi lajikseen ja kokonaisuudekseen, vaan sitä verrataan ja suhteutetaan koko muun biljardiyhteisön toimintaan.

Varsinaista tutkimuskysymystä tarkastellaan seuraavien alakysymysten kautta:

- 1) Mitä kaikkea snookerista kirjoitettiin vuosien 1985-1995 aikana Suomen Biljardilehdessä, ja minkälaisia tapahtumia ja vaiheita näiden kirjoitusten perusteella snooker koki tuona ajanjaksona?
- 2) Ketkä olivat aktiivisimpia henkilöitä snookerkeskustelussa, ja minkälaisia argumentteja he käyttivät teksteissään? Missä määrin snooker koettiin esimerkiksi uhaksi tai toisaalta mahdollisuudeksi Suomen biljardikentällä?
- 3) Heijasteliko suomalaisten biljardiharrastajien (ja erityisesti Biljardiliiton) suhtautuminen snookeriin lajin kehitystä ja suosiota koko kansan keskuudessa? Miten suhtautuminen snookeriin ja sen alkuvaiheina kohtaamat haasteet näkyivät esimerkiksi pelisalien määrässä ja muissa medioissa?

Ensimmäistä ja toista alakysymystä tarkastellessa pääasiallisena lähdeaineistona käytetään Suomen Biljardiliiton vuodesta 1973 alkaen julkaisemaa Suomen Biljardilehteä.¹⁸ Kolmannessa alakysymyksessä hyödynnetään biljardilehden tueksi muun muassa Tilastokeskuksen julkaisemaa dataa ja tilastotietoa vuosilta 1981 sekä 1991.¹⁹ Vaikka

---

¹⁷ Tilastokeskuksen mukaan vuonna 1991 koko ikäluokasta (10-vuotiaat ja vanhemmat) noin 25% on pelannut biljardia tai rulettia viimeisen vuoden aikana, kuitenkin vain 10% vähintään kerran kuukaudessa. Toisaalta vuonna 1981 vastaavat luvut olivat 21% ja 5%. Luvuissa tulee myös huomioda, että jostakin syystä Tilastokeskus on laskenut myös ruletin samaan kategoriaan biljardin kanssa (kenties molempien status ”ravintolapelinä?”), eli myös pelkästään rulettia pelanneet nostavat lukemia.

¹⁸ Grahn 2003, s. 57.

¹⁹ Liikkanen, Mirja; Pääkkönen, Hannu, *Arjen kulttuuria – Vapaa-aika ja kulttuuriharrastukset vuosina 1981 ja 1991*, Tilastokeskus, Helsinki 1993.

tutkimuksen pääpaino on juuri Suomen Biljardilehden julkaisemissa kirjoituksissa ja niiden analysoinnissa, tarkastellaan kolmannessa alakysymyksessä lyhyesti lisäksi muuta aikakauden biljardiin ja snookeriin liittyvää aineistoa eri medioissa.²⁰

Näiden lisäksi tutkielmassa hyödynnetään monipuolisesti erilaisia kulttuuri- ja urheiluhistorian teoksia ja tieteellisiä tutkielmia varsinaisen lähdeaineiston tutkimuksen tukena. Tutkimuksen merkittävänä tukena ovat olleet myös muutamat peliopaskirjat, jotka sisältävät perustietoja biljardista sekä tiivistelmiä biljardin historian vaiheista.²¹ Huolimatta siitä, että snookerista kirjoittaminen on ollut vähäistä suomenkielisessä kirjallisuudessa, monet pelioppaat, kulttuuria sekä urheilua käsittelevät teokset kuitenkin sivuavat aihetta. Tämä on mahdollistanut muun muassa tutkielman toista lukua kootessa hyvän ja vertailevan lähdekritiikin mahdollisuuden. Tämä vertailu on paljastanut muutamia lähdeaineistoissa esiintyviä, selvästi virheellisiä detaljeja.

Oman lukunsa muodostavat tutkimuksessa hyödynnettävät metodit sekä niihin liittyvä tutkimus- ja teoriakirjallisuus, jotka käsitellään tarkemmin johdantoluvun seuraavassa kappaleessa. Varsinaisen tutkimuskirjallisuuden ohella käyttökelpoista aineistoa ovat olleet myös monet internetsivustot, tietokannat sekä jopa muutamat televisio-ohjelmat. Ainoastaan henkilöhaastattelut on tässä tutkielmassa jätetty tietoisesti pois lähinnä metodologisista syistä, ettei tutkimuksen teoreettinen pohja kasva liian laajaksi.

1.3 Tutkimuksen tausta, termistö sekä teoreettinen ja metodologinen pohja

Biljardi ja varsinkin snooker ovat Suomessa erittäin vähän tutkittuja ilmiöitä. Biljardia sivutaan useissa tutkimuksissa ja julkaisuissa, mutta näissä sitä käsitellään pääsääntöisesti täysin eri kontekstissa.²² Henry Grahnin (2003) yleisesitys Suomen biljardin vaiheista perustuu laajasti yleisiin historiateoksiin sekä hyödyntää samaa Suomen Biljardilehteä kuin tämä pro gradu - tutkielma, mutta historiikkimaisen luonteensa vuoksi snookeria käsitellään siinä vain muutaman sivun verran.²³

---

²⁰ Muun muassa *Tammerkoski*-lehti on kirjoittanut biljardiharrastamisesta.

²¹ Muun muassa Kiiskinen & Kirstilä 1988 sekä Morrison 1988.

²² Suomessa biljardin käsittely opinnäytteissä sekä tieteellisissä tutkimuksissa ja artikkeleissa on hyvin vähäistä, tutkimuksissa biljardipelejä käytetään yleisesti lähinnä esimerkkeinä tai mainitaan lyhyesti erilaisissa, suoraan lajiin liittymättömissä asiayhteyksissä. Suomeksi löydettävissä on lähinnä erilaista opaskirjallisuutta.

²³ Grahn 2003, sivut 75-78, 102.

Keskeisimpänä tutkimusmenetelmänä tässä pro gradussa hyödynnetään perinteistä sisällönanalyysiä. Pääasiallinen lähdeaineisto, eli Suomen Biljardilehden vuosikerrat vuosilta 1985–1995, on käyty huolellisesti lävitse, ja snookeriin olennaisesti liittyvät tekstit ja muu sisältö on valittu tutkimuksen keskeiseksi lähdeaineistoksi. Vaikka tutkielmassa säilytetään vertaileva näkökulma myös muihin biljardin muotoihin, painottuu koko tutkimus pääsääntöisesti juuri snookerista käytävään keskusteluun. Suomen biljardikulttuuri jakautui tutkimuksen kannalta oleellisten vuosien aikana käytännössä kolmeen eri luokkaan, jotka olivat kaisa-, pool- sekä snookeryhteisö. Tutkielmassa tarkastellaan pääsääntöisesti niitä erilaisia sisältöjä sekä teemoja, joita Suomen snookerkulttuuri koki tarkastelujakson aikana, ja pool- sekä kaisatoiminta jätetään tarkoituksella sivuun. Tästä syystä tarkastelun kohteeksi tutkielmassa on valittu pääsääntöisesti juuri snookeriin liittyvä kirjoittaminen ja muu sisältö.

Sisällönanalyysin avulla tutkielmassa on tarkoitus ensiksi keskittää pääpaino snookeriin liittyviin ja sitä sivuaviin teksteihin, ja tämän myötä tarkemmin analysoida sitä, miten tekstien kirjoittajat suhtautuivat snookeriin, ja millaisena snookerin asema lopulta koettiin Suomessa. Olennainen osa tarkastelua on myös se, kuinka Biljardilehdessä esiteltiin toimintaa snookerin puolesta tai sitä vastaan, ja kuinka tähän lehdessä suhtauduttiin. Tämän kautta pyritään muodostamaan kuva yleisemmästä suhtautumisesta snookeriin ja siitä, kuinka Suomen Biljardilehti reagoi eri tilanteisiin.

Tutkielmassa kiinnitetään erityistä huomiota myös kirjoittajien käymään keskinäiseen diskurssiin sekä keskustelun taustalla oleviin kirjoittajien motiiveihin. Tästä syystä lehden artikkeiden analysointiin hyödynnetään myös diskurssianalyysin keinoja. Diskurssianalyysi tarkoittaa tutkimusperinnettä, jossa keskitytään todellisuuden kuvan analysoinnin sijasta tutkimaan sitä, miten todellisuutta rakennetaan erityisesti kielenkäytön sekä merkitysten suhteen.²⁴ Lehtikirjoittelu on yksi esimerkki jatkuvasta keskustelukulttuurista, jossa kirjoittajat (eli puhujat) eivät puhu pelkästään itselleen, vaan myös toisille kirjoittajille sekä lukijayleisölle, ja tämä näkyy myös kirjoittajien omissa puheenvuoroissa. Tällaisen vuorovaikutuskontekstin lisäksi kirjoittaminen (tässä tapauksessa snookerista) on myös vahvasti kulttuurisessa kontekstissa, eli kirjoituksia tutkittaessa on siirryttävä myös varsinaisen aineiston ulkopuolelle tarkastelemaan sitä viitekehystä ja kontekstia, jossa tämä

---

²⁴ Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi; Suoninen, Eero, *Diskurssianalyysi – Teoria, perusteet ja käyttö*, Vastapaino 2016, Tampere, sivut 18-19.

lehtikirjoittelu sijaitsee.²⁵ Tutkielman alussa keskitytään tarkastelemaan enemmän sitä, miten ja minkälaisena kirjoittajat kokivat Suomen snookerkehityksen tarkastelujakson aikana, ja mitä silloin oikeastaan heidän mukaansa tapahtui. Toisaalta tutkimuksen tavoitteena on muodostaa mahdollisimman laaja kuva suomalaisen biljardiyhteisön suhtautumisesta uuteen brittilajiin, ja tästä syystä kirjoituksissa esiintyneitä sisältöjä (esimerkiksi kirjoittajien argumentaatiota ja motiiveja) tarkastellaan myös diskurssianalyysin keinoin. Tutkielmassa kuitenkin huomioidaan se tosiasia, että diskurssianalyysi ei välttämättä tuota sisällönanalyysin kanssa yhteismitallista tutkimustulosta, ja tästä syystä retorinen analyysi onkin sijoitettu omaan lukuunsa.²⁶ Diskurssianalyysiä hyödynnetään puhtaasti sisällönanalyysin tueksi, sillä erilainen suhtautuminen ja asennoituminen lajiin johtuu yleensä joistakin henkilökohtaisista motiiveista, ja näiden selvittäminen ja ymmärtäminen auttaa merkittävästi ymmärtämään lehden ja suomalaisten asennoitumisen kokonaiskuvan hahmottamista.

Suomen Biljardilehti oli varsin pieni julkaisu sekä levikiltään että julkaisumäärältään (4 numeroa kuukaudessa ja viimeiset tutkimuksen kannalta oleelliset vuodet 5 numeroa) koko tutkittavan aikakauden ajan, ja lisäksi snookerista kirjoittaminen oli koko aikakauden ajan vähäistä suhteessa lehtien sivumäärään. Laajan osan kokonaisuudesta muodostivat erilaiset kilpailutilastot sekä pelisalien määrät. Tällainen tieto ei sellaisenaan tuota tutkimuskysymyksen kannalta juurikaan lisäarvoa, mutta tästä syystä vuosikertojen sisällönanalyysissa hyödynnetään tutkielman viidennessä luvussa vähän perinteistä tilastotiedettäkin. Tällä menetelmällä pystytään arvioimaan varsinaisten kirjoitusten ohella myös kehitystä reaali maailmassa (tekstien välittämää kuvaa snookerin kehityksestä voidaan peilata esimerkiksi kilpailutilastoissa julkaistuihin kilpailijamääriin).²⁷ Kvantitatiivisen sekä kvalitatiivisen eli laadullisen ja määrällisen tutkimuksen yhteensovittaminen herättää monesti keskustelua eri tieteenalojen välillä, mutta tässä tutkielmassa lehden vuosikertojen sisältöjä analysoidessa muutamat tilastotieteen keinot osoittautuivat hyödyllisiksi apuvälineiksi. Lopun viimein kyseessä on kuitenkin historiallinen tutkimus, ja tämän takia on syytä valita mahdollisimman tarkoituksenmukaiset tavat tulkita aineistoa ja sen

---

²⁵ Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, sivut 36-43.

²⁶ Sarajärvi, Anneli; Tuomi, Jouni, *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*, Kustannusosakeyhtiö Tammi 2018, Helsinki, sivu 117.

²⁷ Mellin, Ilkka, *Tilastolliset menetelmät*, Teknillinen korkeakoulu 2006. sivut 5-6.

muodostamaa historiallista analogiaa nykypäivään; tietää aiemmin täsmennettyjä menetelmiä hyödyntäen tarkkaan se, mitä lähdeaineistosta haluaa saada irti ja esittää se nykypäivän kontekstissa.²⁸

Tutkielman pääajatus perustuu valikoituun aineistoon Suomen Biljardilehdestä. Näitä aineistoja on tarkoitus tutkia muutamasta eri näkökulmasta. Valikoidulla aineistolla ei tässä yhteydessä tarkoiteta esimerkiksi jollakin tavalla puolueellista tai vääristämään pyrkivää tapaa valikoida lehdistä kirjoituksia, vaan yksinkertaisesti sitä, että huomio on pääsääntöisesti keskitetty kaikkeen snookeriin suoraan tai välillisesti liittyvään, ei pooliin, kaisaan, karambolaan tai rulettiin. Suomen Biljardilehti oli aikanaan varsin pienen harrastajapiirin lehti ja tätä myöten pitkälti biljardiharrastajien ääni toisille biljardiharrastajille. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että vaikka tutkimusta varten onkin hankittu paljon tietoa myös tapahtumien todennäköisestä kulusta, lopulta kuitenkin tutkimusta määrittävä tekijä on se, *millä tavoin Suomen Biljardilehti esitti asioita ja miksi*. Tällöin relevantiksi tekijäksi muodostuu juuri kirjoittelu itsessään yhtenä todellisuuden kuvaajana. Koska tutkimuksen tavoitteena on tarkastella suomalaisen biljardiyhteisön suhtautumista snookeriin ja sitä myöten snookerin suosiota myös yleisesti, hyödynnetään tutkimuksen aineiston analyysissä myös tilastollisia keinoja. Tällainen konstruoidujen tilastoaineistojen käyttö on ollut suosittua erityisesti sosiologian ja historiantutkimuksen piirissä, ja itse asiassa juuri tämä kvantitatiivisten aineistojen hyödyntäminen voidaan nähdä yhtenä oleellisena historian ja sosiologian yhteensovittajana. Näillä perusteilla tässä tutkimuksessa aineistoksi rajautuu biljardilehden snookerikirjoittaminen ja sen sisältö, joka kuitenkin kontekstoidaan yhteiskunnan muuhun elämään muun muassa tilastoaineistoja hyödyntämällä.²⁹

Tutkimuksessa käytetään runsaasti erilaista biljardisanastoa, joten lienee syytä täsmentää sen käyttöä tämän tutkimuksen kontekstissa. Tutkielmassa termiä *biljardi* käytetään yleisenä kattokäsitteenä kaikkien biljardipelien kirjolle, johon muun muassa *snooker*, *kara*, *kaisa* sekä *pool* kuuluvat.³⁰ *Snookerilla* voidaan tarkoittaa myös erityistä snookerpelin tilannetta, mutta tutkielmassa tuodaan tarvittaessa selvästi esille, että käsitteellä tarkoitetaan käytön yhteydessä tätä pelitilannetta, ei peliä yleisesti. Pääsääntöisesti termillä snooker viitataan

---

²⁸ Tosh, John, *Why History Matters*, Palgrave Macmillan 2008, sivut 76-77.

²⁹ Anttila, Anu-Hanna, Melin, Harri & Räsänen, Pekka (toim.), *"Tutkimus menetelmien pyörteissä"*, PS-kustannus, Jyväskylä 2005, sivut 209-212.

³⁰ Kiiskinen & Kirstilä 1988, sivut 9-10.

lajiin yleisesti. *Suomen Biljardiliitto* sekä *Suomen Biljardilehti* esiintyvät tutkielmassa omina erisniminään, viitataan virallisesti rekisteröityyn yhdistykseen sekä sen viralliseen julkaisuun. Sen sijaan tutkielmassa voidaan mainita yleisesti esimerkiksi *biljardijulkaisu*, jolla siis aiempien perusteella viitataan jollakin tavalla jotain biljardilajia käsittelevään julkaisuun. Käsitteenä ja sanana termi *snooker* on vierasperäinen lainasana, mutta sitä käytetään tässä tutkielmassa useammalla eri tavalla. Tämä johtuu siitä, että vaikka vierassanaa voidaan käyttää yhdyssanoissa yhteen kirjoitettuna suomenkielisen sanan kanssa (muun muassa snookeripeli), suosittaa Kotimaisten kielten keskus mahdollisesti epäselvissä sanapareissa käyttämään tarvittaessa väliviivaa (esimerkiksi snooker-ottelu).³¹ Tässä tutkielmassa käytötapa on valittu aina tilanteen mukaan niin, että epäselvyyksiä ei syntyisi.

1.4 Tutkimuksen rakenne

Johdantoluvun jälkeen tutkielmassa taustoitetaan lyhyesti biljardin ja snookerin historian keskeiset vaiheet. Lyhyen historian lisäksi toisessa luvussa tarkastellaan varsinaisia käsittelylukuja varten esimerkiksi Suomen Biljardilehden synty ja merkitys. Näiden taustatietojen pohjalta toisen luvun lopussa perustellaan, miksi juuri vuosi 1985 voidaan nähdä merkittävänä Suomen snookeryhteisön syntymävuotena, vaikka laji olikin kiinnostanut ihmisiä jo aikaisemmin.³² Historian ohella tässä luvussa taustoitetaan lyhyesti myös snookerin nykytilannetta.

Tutkielman kolmas, neljäs sekä viides luku ovat varsinaiset tutkimuskysymyksen käsittelyluvut. Näissä kappaleissa keskitytään tutkimaan sekä purkamaan sitä, mitä Suomen Biljardilehdessä snookerista kirjoitettiin vuosien 1985-1995 aikana, ja mitä tämä kertoi snookerin suosiosta ja millä tavalla. Pääasiallisena tutkimusmetodina hyödynnetään sisällönanalyysiä, mutta neljännessä luvussa tämän tueksi hyödynnetään myös diskurssianalyysin keinoja.³³ Tutkielman viidennessä eli viimeisessä käsittelyluvussa on hyödynnetty lopuksi biljardilehden lisäksi myös muutamia muita lähteitä, kuten

---

³¹ [<http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/83>]. Viittauspäivä 11.1.2021.

³² Esimerkiksi vuonna 1978 Suomen Biljardilehden neljäs vuosikerta uutisoi useamman sivun (sivut 10-12) kuvallisen reportaasin vuoden 1978 snookerin maailmanmestaruusturnauksesta.

³³ Sarajärvi & Tuomi 2018, sivu 117.

Tilastokeskuksen materiaalia. Tästä syystä tässä luvussa lehden snookersisältöjen tutkimiseen hyödynnetään myös tilastollisen analyysin keinoja.

Ennen lähde- sekä tutkimuskirjallisuusluetteloja, käydään tutkielman kuudennessa luvussa läpi lyhyesti tutkimuksen johtopäätökset. Lisäksi viimeisessä luvussa tarkastellaan lyhyesti lajin tutkimuksen mahdollista tulevaisuutta. Tutkimuksen aikarajauksen painottuessa verrattaen nuoreen ilmiöön sekä tuoreeseen lähihistoriaan, on mielekästä kuljettaa mukana vertaileva kulma nykypäivän tilanteeseen. Lähteiden käytöstä mainittakoon myös sen verran, että lehtilähteitä käytettäessä pyritään alaviitteessä viittaamaan mahdolliseen kirjoittajaan ja artikkelin otsikkoon, jos tämä kirjoittajatietojen perusteella on mahdollista (esimerkiksi: Peltonen, Mikko, ”*Snooker viihdyttää karaoken tapaan*”, Paraisten Paikallislehti 1/1999, sivu 4). Sen sijaan jos tarkastelun kohteena on jotakin muuta lehden välittämää dataa, esimerkiksi mainoksia, kilpailutilastoja tai vastaavia yksilöimättömiä tietoja, viitataan niihin vain lehden nimellä ja numerolla (esimerkiksi: Suomen Biljardilehti 1/1987, sivu 26).

1.5 Harrastus- ja vapaa-ajan kulttuurin kehityksestä lyhyesti

Tässä tutkielmassa määritellään Suomen snookerhistorian keskeiseksi syntyvuodeksi vuosi 1985 ja keskitytään pääsääntöisesti tähän lajiin. Yleisesti ottaen kuitenkin 1980-luvulla snookerin lisäksi monet muut vapaa-ajanviettotavat alkoivat yleistyä merkittävästi niin urheilu- kuin kulttuuriharrastusten osalta. 1980-luvulla useat ravintolat ja kapakat alkoivat satsata omiin biljardipöytiinsä, minkä myötä syntyi myös puhtaasti harrastajapohjalta erilaisia pubi- ja peliliigoja.³⁴

Biljardi ei kuitenkaan ole ainoa laji, joka heräsi satunnaisharrastajia myöten kukoistukseen 1980-luvun aikana. Tietokonepelaamisen aikakausi alkoi 1980-luvulla ja vuosikymmenen loppua kohden tultaessa voitiin jo puhua suoranaisesta nuorison ilmiöstä. Kehityksen myötä 1990-luvulla tietokonepelaamisen kulttuuri vakiintui ja harrasteelle syntyivät myös esimerkiksi ensimmäiset viralliset lehtijulkaisut.³⁵

---

³⁴ Grahn 2003, sivu 86.

³⁵ Nordling, Olli, *Insinörtejä, pikkupoikia ja pelaavia tyttöjä : suomalainen tietokonepelaajaidentiteetti Pelit-lehden palstakirjoitusten ja lukijakirjeiden kautta tarkasteltuna 1992-2001*, Tampereen yliopisto 2016, s. 2.

Tietokone- ja pöytäpelien lisäksi muun muassa ruletin ja rahapelien sekä flipperin kaltaisten peliautomaattien pelaaminen lisääntyi vuosien 1981-1991 välillä merkitsevästi Suomessa.³⁶ Esa Sironen kuvaili tutkimuksessaan vuonna 1988, kuinka perinteisen kilpa- ja tulosurheilun ohelle oli kulttuurimurroksen myötä syntymässä kokonaan uusia liikunnan muotoja, ja liikuntakin tunnustettiin vaivihkaa urheilun lisäksi myös omaksi kulttuuri-ilmiökseen, jota myös vaihtoehtokansa saattoi pitää omanaan.³⁷ Vaikka monet perinteiset pöytäpelit menettivät Tilastokeskuksen mukaan hieman kannatustaan vuosien 1981 ja 1991 välillä, syntyi tämän kustannuksella Suomeen tilastoihin asti päässeitä, kokonaan uusia lajeja, kuten jooga ja rullalautailu.³⁸

Toisaalta sama kehitys oli nähtävissä myös muun muassa Britanniassa. Tähän kehitykseen oleellisesti liittyi havainto siitä, että urheilun harrastaminen (niin osallistumalla kuin katsomalla) painottui aina nuorempiin ikäluokkiin. 1980-luku muodostui siltä osin käännteentekeväksi, että Britanniassa hyväksyttiin tuolloin valtaisa määrä eri urheilun muotoja virallisesti urheilulajeiksi.³⁹ Myös Suomessa opetusministeriö hyväksyi vuonna 1984 Suomen Biljardiliiton virallisesti valtakunnalliseksi urheilujärjestöksi.⁴⁰

1980-luku muodostui siis erityisesti erilaisten pelien pelaamisen ja harrastamisen kannalta keskeiseksi käännekohtaksi tämänkaltaisen kulttuurin lähihistoriassa. Jalkapallon, jääkiekon, shakin ja vastaavien perinteisten urheilu- ja lautapelien rinnalle syntyi aktiivinen harrastajasegmentti, jota kiinnostivat perinteisen urheilun lisäksi muun muassa tietokonepelit.⁴¹ Myös biljardipelit kuuluivat oleellisena osana tähän kehitykseen. Vuonna 1994 yksi keskeisiä pelikulttuurin kohokohtia olivat Tampereella syyskuussa järjestetyt pelimessut, joista uutisoitiin näyttävästi myös Suomen Biljardilehdessä jo vuoden toisessa numerossa siitä syystä, että myös biljardi oli tietokonepelien, flipperien ja vastaavien tapaan vahvasti edustettuna tapahtumassa.⁴² Tämän tutkielman yksi tärkeä huomio onkin, että juuri

---

³⁶ Liikkanen & Pääkkönen 1993.

³⁷ Sironen, Esa (toim.), *Uuteen liikuntakulttuuriin*, Vastapaino 1988, Tampere, s- 10-14.

³⁸ Liikkanen & Pääkkönen 1993.

³⁹ Mason 1989, s. 4

⁴⁰ Grahn 2003, s. 58.

⁴¹ Nordling 2016, sivu 25. Henkilökohtaiset tietokoneet esimerkiksi olivat vielä 1970-luvun lopulla harvinaisia suomalaisissa kodeissa, mutta 1990-luvulla jo verrattaen yleisiä, ja sitä myöten myös peliharrastus oli kasvanut huomasti.

⁴² Suomen Biljardilehti 2/1994, sivu 4.

tämä kulttuurinen kehitys oli merkittävä tekijä myös snookerin (ja muiden biljardilajien) suosion kasvulle.

2. Biljardihistoriaa Suomessa 2000-luvulle asti

Tutkimuksen mielekkyyden ja ymmärrettävyyden kannalta on tarpeellista aluksi käsitellä aivan lyhyesti biljardipelin synty sekä historian keskeisimmät vaiheet omassa luvussaan. Tällä lyhyellä katsauksella vuosituhannen vaihteeseen asti tuotetaan ymmärrys siitä, mitä biljardi sekä snooker olivat ja ovat nykyään, ja miksi Suomessa 1980-luvun puoliväli muodostui merkittäväksi vedenjakajaksi erityisesti snookerin osalta. Tämän lisäksi tarkastellaan lyhyesti Suomen Biljardilehden synty sekä alkuvaiheita.

2.1 Biljardin alkuperä ja lyhyt historia maailmalla

Biljardin juuret juontunevat jo keskiajalla pelatuista kroketin⁴³ kaltaisista peleistä, joita 1400-luvun aikana alettiin pelata myös sisätiloissa. Samalla peli siirrettiin myös maatasoa ylempänä olevalle pöydälle pelattavaksi. 1500-luvulla biljardi oli yleinen harrastus erityisesti Ranskan korkeimpien yhteiskuntaluokkien keskuudessa, ja sieltä peli levisi myös muiden maiden ylhäisöjen keskuuteen. 1600-luvulle tultaessa biljardipöydät yleistyivät myös kapakoissa ja majataloissa, ja 1700-luvulla englantilaisten uudisasukkaiden mukana peli levisi myös Amerikkaan. Samoihin aikoihin peli alkoi kehittyä myös kohti nykyistä muotoaan. 1850-luvun puolivälissä nykyisenkaltaiset poolbiljardin muodot syntyivätkin Yhdysvalloissa. 1850-luvun puolivälin jälkeen biljardi muuttui myös virallisesti kilpalajiksi, *Carambolassa* alettiin järjestää maailmanmestaruuskilpailuja ensimmäistä kertaa vuonna 1873 ja poolissa vuonna 1878. Myös media, lehdistö ja kansa alkoivat kiinnostua lajista, ja kasvaneen uutisoinnin myötä menestystä saavuttaneet pelaajat nousivat hiljalleen koko kansan tuntemiksi urheilijoiksi.⁴⁴

Biljardin suosion kasvu jatkui aina 1930-luvulle asti, jolloin Yhdysvalloista vuonna 1929 alkanut ja lopulta maailmanlaajuiseksi levinnyt *suuri lama* aiheutti pelkästään Yhdysvalloissa jopa 16 miljoonan ihmisen työttömyyden. Bruttokansantuote laski Yhdysvalloissa noin 100 miljardista dollarista 56 miljardiin dollariin vuosina 1929-1933, ja lukuisat yritykset ja pankit

---

⁴³ Britannica Academic, "Croquet", luettu 24.1.2021, <https://academic-eb-com.libproxy.tuni.fi/levels/collegiate/article/croquet/27984>.

⁴⁴ Grahn 2003, sivut 9-14.

tekivät konkurssin.⁴⁵ Maailmanlaajuinen lama heikensi merkittävästi myös biljardin kasvumahdollisuuksia. Vasta 1950-luvun lopulla ja 1960-luvulla laji alkoi taas nousta takaisin vanhaan suosioonsa.⁴⁶

2.2 Biljardin vaiheet Suomessa vuoteen 1973

1700-luvulla elänyt Helsingin pormestari Anders Byström lienee ensimmäisiä keskeisiä hahmoja Suomen biljardihistoriassa. Hän sai luvan biljardipöydän pitämiseen ravintolassaan Viaporissa vuonna 1754 ja myöhemmin Helsingissä vuonna 1758.⁴⁷ Vielä vuonna 1780 Helsinki oli pieni ja vaatimaton paikkakunta, jossa Byströmin biljardiklubin ohella oli ainoastaan muutamia ravintoloita. Muutama vuosi myöhemmin vuonna 1783 myös Turussa avattiin ensimmäinen biljardihuone. 1700-luvulta on kuitenkin varsin vähän lähteitä, ja Helsingin sekä Turun lisäksi myös Viipurissa on mahdollisesti pelattu biljardia jo 1700-luvulla, joskaan täyttä varmuutta tästä ei vaikuta olevan.⁴⁸

Kun Suomesta tuli vuonna 1809 Venäjän Tsaarin alainen suurruhtinaskunta, lähti biljardiharrastus kasvuun koko maassa. Helsingissä ja Turussa pelipaikkojen ja pöytien määrät lisääntyivät, ja lisäksi muun muassa Porvoossa alkoi säännöllinen pelaaminen siellä järjestettävien valtiopäivien myötä. 1850-luvulla pöytiä alkoi ilmestyä eri puolilla Suomea erityisesti ravintoloiden yhteyteen. Biljardipelin tarjoaminen vaati kuitenkin vielä 1800-luvulla aina yrityksiltä ja omistajiltaan erikoisluvat. Merkittävä askel tapahtui 1800-luvun lopulla erilaisten klubien perustamisen myötä. Klubeille tyypillistä oli, että samaan viiteryhmään kuuluvat ihmiset kokoontuivat yksityisissä tiloissa yhdessäolon merkeissä, ja useasti näihin tiloihin hankittiin biljardipöytä heti kun se vain oli mahdollista. Muun muassa Tampereen Suomalainen Klubi kuului biljardia harjoittaneisiin seuroihin lähes heti perustamisestaan alkaen vuonna 1891.⁴⁹

Ennen 1900-luvun alkua suomalaisen biljardin vaiheista, esimerkiksi kilpailuista, säännöistä sekä pelikulttuurista, on jäänyt jäljelle erittäin vähän kirjallisia dokumentteja.⁵⁰ Heikki Klemolan mukaan mukaan yksi suomalaisen urheilun käännekohta tapahtui vasta 1900-luvun

---

⁴⁵ Heikkilä, Hannu; Rimón, Ariel, Combi maailmanhistoria 4, Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki 1976, sivut 213-215.

⁴⁶ Grahn 2003, sivut 9-14.

⁴⁷ Rantala, Risto; Siukonen, Markku, Mitä missä milloin – kansalaisen vuosikirja, Kustannusosakeyhtiö Otava, Keuruu 2003, sivu 132.

⁴⁸ Grahn 2003, sivut 17-18.

⁴⁹ Grahn 2003, sivut 20-23.

⁵⁰ Grahn 2003, sivut 20-23.

alussa, mikä saattaa osaltaan selittää hyvin niukan aikaisemman kirjoittamisen.⁵¹ 1800-luvun jälkipuoliskolla aiemmin vahvasti suomalaiseen luontoon pohjautuva kilpailullinen urheilu- ja liikuntatapa alkoi muun muassa kansanjuhlien myötä siirtyä kohti nykyaikaista liikuntakulttuuria.⁵² Tämä sopii hyvin yhteen sen kanssa, että myös biljardikulttuuri näyttää olleen suhteellisen pienen kansanosan tapa viettää aikaa ja kisailia 1900-luvun alkuun asti.⁵³

Suomen itsenäistymisen myötä biljardiharrastus sekä pelaajien ja pelipaikkojen määrät kääntyivät selvään kasvuun. Keskeisen biljardiympäristön muodostivat tällöin ravintolat pelipöytineen. Työväen liike syntyi Suomessa 1800-luvun loppupuolella, ja aiemmin selvästi ylempiin luokkiin yhdistetty peli rantautui koko kansan keskuuteen. Kehityksen myötä esimerkiksi Helsingin työväentalolle rakennettiin biljardisali laajennustyön yhteydessä vuonna 1925. Vaikka biljardin peluu painottui selvästi Helsinkiin ja Turkuun 1920- ja 1930-luvuilla, pelattiin peliä ympäri Suomea suljetuilla klubeilla, ravintoloissa sekä työväentaloilla.⁵⁴ Toisen maailmansodan aikana biljardin julkinen harrastaminen ja pelaaminen käytännössä kuolivat sukupuuttoon, ainoastaan harvat ja valitut saattoivat jatkaa pelaamista yksityisillä klubeilla. Sotavuosien jälkeenkin biljardi oli pitkään lähinnä pienen piirin vedonlyöntipelaamista.⁵⁵

1950-luvun lopulla Turussa alettiin perustaa virallista biljardiseuraa, jonka tarkoituksena oli edistää pelin urheilullista puolta erityisesti kilpailuja järjestämällä. Tämän seurauksena pelattiinkin pitkään Helsingin ja Turun välisiä otteluita. Myös suljetuilla klubeilla ryhdyttiin järjestämään kilpailuja 1950-luvun lopulla, ja Turun esimerkkiä seuraten Helsinkiin perustettiin oma, virallinen biljardiseura. Vuonna 1965 Oiva ja Jesse Poikolainen avasivat Helsinkiin Fredrikintorin varrelle *Fredan salina* tunnetun biljardipyhätön, joka monipuolisen kilpatoimintansa myötä kohosi yhdeksi merkittävimmistä suomalaisista biljarditoimijoista. Vuonna 1968 salilla järjestettiin ensimmäiset kaisabiljardin SM-kisat. Tämä aktiivisuus hieman enteili 1970-luvulla alkanutta merkittävää käännettä Suomen biljardihistoriassa, kun lajin

---

⁵¹ Rantala, Risto; Siukonen, Markku, *Urheilumme kasvot 6 – Kuntoliikunta, kansanurheilu, liikuntakasvatus, liikuntakoulutus, liikuntatiede*, Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset, Keuruu 1975, sivut 173-177.

⁵² Rantala & Siukonen 1975, sivu 174.

⁵³ Grahn 2003, sivut 20-23.

⁵⁴ Grahn 2003, sivut 28-30.

⁵⁵ Grahn 2003, sivut 36-38.

virallinen kattojärjestö Suomen Biljardiliitto perustettiin, ja eri puolille maata aukesi suuri määrä uusia pelipaikkoja.⁵⁶

2.2.1 Vedonlyönti ja biljardi

Tässä kohtaa mainittakoon muutama sana biljardipelien ja vedonlyönnin suhteesta, koska monet biljardin alalajit, kuten pool ja erityisesti snooker ovat olleet jo vuosikausia muun muassa eri vedonlyöntitoimistojen kohdelistoilla. Esimerkiksi tällä hetkellä (13.1.2021) vedonlyöntisivusto Unibet tarjoaa alakohteet mukaan lukien yhteensä 171 eri vedonlyöntimahdollisuutta snookerin *Betfred Masters* -turnaukseen.⁵⁷ Vastaavasti Suomen rahapelimonopolin omistava Veikkaus Oy tarjoaa alakohteineen yhteensä 8 vaihtoehtoa.⁵⁸ Snookerin suhdetta vedonlyöntiin kuvastaa hieman se, että Masters-turnauksen pääsponsoriksikin on valikoitunut vedonvälitykseen keskittynyt yritys.⁵⁹

1950-luvulla Suomessa biljardin pelaaminen keskittyi hyvin uhkapelimäiseen muotoon pienen ihmisjoukkion keskuudessa. Käytännössä tämä tarkoitti rahapelaamista, eli pelaamisen muotoa, jossa pelaajat asettavat rahaa tai rahan arvoisia hyödykkeitä panokseksi pelin tuloksesta. Rahapelaamiseen olennaisesti liittyy se, etteivät pelaajat tiedä ottelun lopputulosta etukäteen. Veikkaus perustettiin Suomessa vuonna 1940 suomalaisen urheilun edistämiseksi, ja vuodesta 1953 eteenpäin sen tuottoja on jaettu myös taiteelle ja tieteelle.⁶⁰ Kuten aiemmassa kappaleessa todettiin, 1950-luvun Suomessa biljardin luonne oli useasti juuri pelaajien keskinäinen uhkapeli, jossa osapuolet löivät vetoa siitä, kumpi voittaa ottelun. Tämänkaltainen rahapeli saattaa olla varsin kontrolloimatonta, ja tuottaa niin sanotun ammattipeluri tai *hustleri* -kulttuurin, jossa jopa koko toimeentulo rahoitetaan lyömällä vetoa omasta pelistä.⁶¹ Nykyään Suomen Biljardiliitto, joka kuuluu kaikkii Suomen urheilun keskeisiin kattojärjestöihin, kieltää ehdottomasti vedonlyönnin ja uhkapelaamisen kaikissa kilpailuissaan. Veikkaus Oy saa vedonvälityksen yksityisoikeuden Suomessa omistavana tahona luonnollisesti asettaa omia vedonlyöntikohteita turnauksiin ja kilpailuihin, mutta

---

⁵⁶ Grahn 2003, sivut 39-52.

⁵⁷ [<https://fi.unibet.com/betting/sports/filter/snooker>]. Luettu 13.1.2021

⁵⁸ [https://www.veikkaus.fi/fi/vedonlyonti/pitkaveto?t=27-2-207_Masters]. Luettu 13.1.2021. Viitteet 54 sekä 53 sisältävät linkin päivittyviin sivuihin, eli saattaa olla, että aikoina jolloin ei pelata lainkaan merkittäviä turnauksia tai kilpailuja, kummaltakaan sivulta ei löydy lainkaan biljardikohteita.

⁵⁹ [<http://www.betfredcorporate.com/>]. Luettu 13.2.2021

⁶⁰ Lerkkanen, Tuulia, Monopolin puolustusta, *kritiikkiä ja murtumisen uhkakuvia – Rahapelaamisen mediarepresentaatiot Helsingin Sanomissa vuosina 1990-2016*, pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto 2018.

⁶¹ Grahn 2003, sivut 38-39.

tällöinkin esimerkiksi vedon lyöminen itseä vastaan on kielletty. Erilaiset ranking-listat, rahapalkinnolliset viikkokilpailut ja vastaavat nykyajan piirteet biljardikulttuurissa ovat pitkälti häivyttäneet 1950-luvun uhkapelialakulttuurin.⁶² Mikään laki ei tietenkään varsinaisesti edelleenkään estä pelaamasta vapaa-aikanaan ravintolassa poolia vaikkapa raha- tai olutpanoksesta.

Biljardin vedonlyönnillinen ja rahapelillinen näkökulma oli perusteltua käsitellä tässä kohtaa, koska se on määritelty erittäin paljon pelikulttuuria Suomessa 1950-luvulla ja on olennainen osa koko lajia edelleen. Myös tämän tutkielman kannalta oleellisen ajanjakson aikana, eli vuosina 1985–1995, rahapelikulttuuri kulki yhtä matkaa Suomen biljardikulttuurin kanssa, RAY esimerkiksi toimi pitkään Suomen Biljardilehden sponsorina.⁶³ Vuonna 1995 RAY:n tytäryhtiöksi perustettu Pelika Oy alkoi organisoida laajasti kolikkobiljardeja ravintoloihin, hotelleihin ja muihin julkisiin tiloihin ympäri maata.⁶⁴

Nykyään rahapelaaminen biljardin ympärillä painottuu virallisten vedonlyöntiyritysten tarjoamiin kohteisiin, joita ihmiset voivat pelata yritysten virallisia kanavia pitkin. Siinä missä ennen 1960-lukua biljardin vedonlyönnillistä puolta pidettiin jopa epäsovivana, niin nykyään eniten keskustelua herättää Suomessa vedonlyönnin monopolia pitävän Veikkauksen asema. Vaikka yhtenä syynä rahapelimonopolille voidaan pitää juuri aiemmin kuvailun kontrolloimattoman pelurikulttuurin kitkemistä, on Veikkausta viime vuosikymmeninä kritisoitu muun muassa kaksinaismoralismista sekä puutteellisesta haittojen ehkäisystä.⁶⁵

2.3 Suomen Biljardiliitto

Toukokuun alussa vuonna 1973 tapahtui suuri käänne Suomen biljardihistoriassa, kun Suomen Biljardiliiton perustamiskokous järjestettiin virallisesti seremonioiden Helsingissä. Liiton ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin helsinkiläinen Kaj Ahlfors, ja heti kokouksen jälkeen julkaistiin ensimmäinen numero Suomen Biljardilehteä, jonka oli aikaisemmin samana vuonna perustanut Rauno ”Rapi” Tuominen.⁶⁶ Tuominen oli aikaisemmin työskennellyt Turun

---

⁶² Grahn 2003, sivu 39.

⁶³ Suomen Biljardilehti 4/94, sivu 33.

⁶⁴ Suomen Biljardilehti 3/95, sivu 12.

⁶⁵ Lerkkanen 2018, sivut 62-63.

⁶⁶ Rauno Tuomista käsitellään tarkemmin tutkielman seuraavissa pääluvuissa, sillä hän oli vielä 1980-luvulla aktiivisesti mukana Suomen Biljardilehden toimituskunnassa ja siten erittäin oleellinen henkilö varsinaisen tutkimuskysymyksen kannalta.

Sanomissa, joten häneltä löytyi kokemusta ja näkemystä johtaa lehden toimitusta sen alkuvuosina. Lisäksi Tuominen oli vuosia Suomen Biljardiliiton hallituksen jäsenenä.⁶⁷

Biljardiliiton asioiden hoito oli alkuvuosina hieman huteraa ja epäsäännöllistä. Osasyynä tähän oli se, että Raha-automaattiyhdistys pyrki saamaan kaiken maksullisen biljardiharrastuksen yksinoikeudeksi itselleen. Suomen Biljardiliitolla oli kuitenkin vakaa tavoite kohottaa biljardi muiden urheilulajien kaltaiseksi lajiksi ja etäännyä vanhasta ja epämääräisestä baari- ja uhkapelimaineesta. Liiton alkuvuosina sen asioita hoidettiin kuitenkin harrastelijamaisesti, ja Suomen Biljardilehtikin oli voittoa tuottamaton julkaisu. Tekijöiltä löytyi kuitenkin osaamista ja tahtoa, ja tämän takia vuosikymmenen vaihteeseen tultaessa koettiin seuraava merkittävä käännekohta suomalaisen biljardin historiassa. Vuonna 1981 Suomen Biljardilehti siirtyi virallisesti Suomen Biljardiliiton alaisuuteen, ja lehden perustanut Tuominen luovutti päätoimittajan paikan vuonna 1985 liiton pitkäaikaiselle sihteerille Risto Arvolalle. Vuonna 1980 liiton puheenjohtajaksi valittiin Rauno Pulli, jonka tavoitteena oli eheyttää toimintaa jäsenmaksujen perimisestä alkaen, ja samanaikaisesti myös organisoida Suomen biljardikenttää yhdenmukaisemmaksi. Suuri tavoite toteutuikin vuonna 1984, kun opetusministeriö hyväksyi Suomen Biljardiliiton valtiosuuteen oikeutetuksi valtakunnalliseksi urheilujärjestöksi. Rahallinen avustus kuitenkin evättiin ensimmäisenä vuonna, ja vasta vuonna 1985 liitolle myönnettiin sen ensiavustus, 7000 markkaa. Samoihin aikoihin liiton parissa alkoi laajamittaisempi keskustelu pelaajien ja katsojien käyttäytymisestä, esimerkiksi alkoholin nauttimiseen ja tupakointiin ryhdyttiin kiinnittämään entistä enemmän huomiota kilpailuissa ja pelisaleilla.⁶⁸ Virallisesta urheilustatuksesta johtuen vuodet 1984 ja 1985 ovat myös tämän tutkielman kannalta merkittäviä vuosia. Varsinkin valtion myöntämä 7000 markan avustus mahdollisti toiminnan yhtenäistämisen ja laajentamisen, jolloin ovet avautuivat myös aiemmin marginaalissa olleille biljardin muodoille, kuten snookerille. Tämä on yksi perusteista, miksi tutkielman aikarajaus on määritetty juuri vuoteen 1985.

1990-luvun ensimmäisiä vuosia määrittivät lajin sisäiset ristiriidat, joissa myös vuosikymmenen vaihteessa perustettu Suomen Snookerliitto oli mukana. Puheenjohtajaksi vuonna 1994 valittu kansantaiteilija Vesa-Matti Loirikaan ei onnistunut tuomaan sopua

---

⁶⁷ Grahn 2003, sivut 54-55, 71-72.

⁶⁸ Grahn 2003, sivut 57-61.

liittoon, vaikka julkisuutensa myötä toi paljon positiivista mainetta sekä uusia pelaajia lajille. Vasta vuosituhaten vaihteen tietämillä liiton toiminta onnistuttiin normalisoimaan, ja samalla muun muassa uudistettiin Biljardilehden imago sekä luotiin liitolle nettisivut.⁶⁹ Koska 2000-luku ei ole enää olennainen vuosisata tämän tutkielman kannalta, jätetään sen käsittely pois myös tästä lyhyestä biljardin historiikista. Todettakoon kuitenkin, että vuonna 2020-2021 Suomen Biljardiliittoon kuuluu noin sata jäsenseuraa ja näiden kautta noin 8000 virallista jäsentä. Lisensoituja pelaajia on vuosittain noin tuhat, erilaisissa alueellisissa sarjoissa pelaa vuosittain noin 3000 ihmistä, vuosittain lajia aktiivisesti harrastavia arvioidaan olevan jopa 20 000 (esimerkiksi tämän tutkielman tekijä⁷⁰) ja silloin tällöin pelaavia jopa 100 000.⁷¹

2.4 Snooker maailmalla 1870-luvulta nykypäivään

Vaikka erilaisia biljardipelejä onkin pelattu vuosisatojen ajan, niin snooker eriytyi muista biljardipeleistä omaksi lajikseen vasta 1870-luvulla Intiassa brittiläisten sotilaiden myötä. Lyhyesti voisi sanoa, että peli syntyi tarpeesta ja halusta muuttaa sekä monimutkaistaa jo olemassa olleita pelimuotoja lisäämällä pöydälle väripalloja. Snooker levisi sotilaiden mukana Intiasta myös Englantiin sekä englanninkielisiin maihin, ja sen säännöt vahvistettiin virallisesti vuonna 1903.⁷² Englannissa pelattiin yleisesti vielä 1900-luvun alussa paljon perinteistä *englantilaista biljardia*, joka voitti niin katsoja- kuin pelaajamäärissä snookerin 1920-luvulle asti. Englantilaista biljardia pelataan samoilla palloilla sekä samalla pöydällä kuin snookeria, tosin ainoastaan kolmella pallolla ja huomattavasti yksinkertaisemmilla säännöillä. 1920-luvulla brittiläinen Joe Davis nosti snookerin maanlaajuiseen maineeseen niin, että se oli toiseen maailmansotaan mennessä ohittanut Englannissa selkeästi kaikki muut pelimuodot, englantilaisen biljardin mukaan lukien, ja sama kehitys on jatkunut näihin päiviin asti: englantilainen biljardi ei koskaan ole pystynyt valtaamaan enää asemaansa takaisin.⁷³

Davis oli myös järjestämässä snookerin ensimmäisiä maailmanmestaruuskisoja vuonna 1927, ja samalla voitti snookerin maailmanmestarin tittelin itselleen ensimmäisenä lajin historiassa. Tämän jälkeen Davis voitti kaikki maailmanmestaruusturnaukset vuoteen 1940 asti, ollen siis lajin suvereeni hallitsija lähes 15 vuotta. Davis ansaitsi työllään myös englannin

---

⁶⁹ Grahn 2003, sivut 57-62

⁷⁰ Suurin motivaattori tämän pro gradu -tutkielman kirjoittamiselle on allekirjoittaneen oma pool- ja snookerharrastus.

⁷¹ [<https://www.sbil.fi/liitto/>]. Luettu 14.1.2021

⁷² Kiiskinen & Kirstilä 1988, sivut 62-63

⁷³ Morris 1988, sivut 12-13.

kuningattarelta Brittiläisen imperiumin ritarikunnan OBE-arvon. Davis voitti snookerin maailmanmestaruuden tämän jälkeen vielä vuonna 1946. Vaikka lajin suosio näytti vankalta ennen toista maailmansotaa, kävi snookerille samoin kuin yleisesti koko biljardille, eli sen suosia romahti ja painui pitkäksi aikaa lähes unohduksiin, käytännössä aina 1960-luvulle asti.⁷⁴

1960-luku merkitsi todellista käännekohtaa snookerin suosiolle. Kuten Tony Mason totesi 1989, vasta television ja erityisesti väritelevision yleistymisen tarjosi monille aiemmin marginaalissa olleille lajeille ruutu-aikaa 1960-luvulta alkaen, ja snooker oli yksi suurimpia hyötyjiä. Sen tarkemmin eri urheilulajien luonnetta tässä yhteydessä analysoimatta, eroaa snooker (ja biljardi yleisesti) merkittävästi niin sanotuista ”perinteisistä” urheilulajeista, joihin useasti liitetään vahva kilpailu-, kamppailu- ja selvitymisperinne (yleisurheilu, jalkapallo, nyrkkeily), ja joita ihmiset ovat katselleet paikan päällä ja harrastaneet itse.⁷⁵ Verrattuna esimerkiksi pooliin (numeroidut pallot) tai kaisabiljardiin (vähäinen eriväristen pallojen määrä), on snookerissa pöydällä käytössä lähes koko pelin ajan kahdeksaa eri väriä edustavia palloja, joten vasta väritelevisioiden kehityksen myötä kanavat kiinnostuivat pelien näyttämisestä.⁷⁶ BBC:n Pot Black -ohjelman ansiosta snookerin suosio lähti nopeaan kasvuun, ja se lisäksi nosti lukuisia aikalaispelaajia, kuten Ray Reardonin ja John Spencerin, koko kansan tietoisuuteen ja suosioon. Ohjelma vahvisti samalla nykyisinkin yleistä kuvaa lajista siloteltuna ja hyvin pukeutuvien miesten pelinä, jota määrittää tarkka etiketti.⁷⁷ Sarjan myötä myös maailmanmestaruuskilpailuja ryhdyttiin televisioimaan vuonna 1976, ja vuonna 1977 kisat järjestettiin ensimmäistä kertaa *Crucible-teatterissa* Sheffieldissä, ja vuonna 1985 jo 18,2 miljoonaa ihmistä seurasi finaalia reaaliaikaisesti televisiosta.⁷⁸ Katsojaluvut nousivat sellaisiin lukemiin, että käytännössä ainoastaan jalkapallon arvokisat kilpailivat niiden kanssa.⁷⁹

Snookerin kasvanut suosio lisäsi televisioituja lähetyksiä entisestään ja osittain tämän myötä myös pelissä liikkuvia rahasummia. 1980-luvulla lajin huipulle nousi uusia tähtipelaajia, kuten Steve Davis sekä Stephen Hendry, jotka molemmat olivat pelitaidoillaan ja -älyllään

---

⁷⁴ Grahn 2003, sivut 12-13.

⁷⁵ Mason 1989, sivut 4-5.

⁷⁶ Grahn 2003, sivu 13.

⁷⁷ Morrison 1989, sivut 30-32.

⁷⁸ Mason 1989, sivu 5.

⁷⁹ Grahn 2003, sivu 13.

merkittäviä snookerin kehittäjiä sekä monen tämän päivänkin pelaajan esikuvia.⁸⁰ Erityisesti Eurosport-kanava kunnostautui snookerlähetysten levittämisessä 1980-luvulla, ja sen tarjoaman ruutuajan myötä snookerin suosio lisääntyi merkittävästi myös Ison-Britannian ulkopuolella muualla Euroopassa Suomea myöten.⁸¹ Ian Morrisonin (1989) mukaan snookerin suosio oli kirjoitusajankohtana eli 1980-luvun lopussa merkittävässä kasvussa Euroopan lisäksi Kaukoidässä, erityisesti Kiinassa.⁸² Kehityksen voidaan katsoa jatkuneen näihin päiviin asti, sillä lajin suosio on edelleen jatkuvassa kasvussa muun muassa Thaimaassa sekä Kiinassa, ja tällä hetkellä (21.1.2021) snookerin maailmanlistalla 40 parhaan pelaajan joukossa on yhdeksän kiinalaista pelaajaa.⁸³

Snookerin ensimmäinen kattojärjestö, *Billiard Association*, perustettiin vuonna 1885. Kuten aiemmissa kappaleissa todettiin, lajin säännöt vahvistettiin vuonna 1903, mutta vuonna 1908 perustettiin *Billiards Control Club*, joka laati vielä viralliset kilpailusäännöt ja valvoi niitä. Nämä kaksi järjestöä yhdistyivät vuonna 1919 uudeksi järjestöksi, jonka nimi oli aluksi *Billiards Association and Control Club* ja vuodesta 1971 eteenpäin *Billiards & Snooker Control Council*. Näiden lisäksi ammattilaisten pelejä perustettiin vuonna 1968 valvomaan *World Professional Billiards and Snooker Association* (WPBSA).⁸⁴ Näistä WPBSA on edelleen tänä päivänäkin johtava maailman ammattilaissnookerin toimintaelin ja kattojärjestö. Järjestötoiminta liittyy hyvin keskeisesti myös suomen snookerhistorian vaiheisiin vuoden 1990 molemmin puolin, joista lisää seuraavassa luvussa.

2.5 Snooker Suomessa vuoteen 2000

Suomessa snookeraikakauden alku sijoitetaan useasti 1980-luvulle, ja vuosikymmenen puolivälin jälkeen sen suosion katsottiin olevan erittäin kovassa kasvussa.⁸⁵ Snooker ei kuitenkaan ennen näitä aikakausiakaan ollut täysin tuntematon ilmiö suomalaisille biljardiammattilaisille. Suomen Biljardilehti uutisoi jo vuonna 1978 peräti kolmen sivun reportaasilla saman vuoden maailmanmestaruuskilpailuista, snookerpelaaja *Alexander*

---

⁸⁰ Morrison 1989, sivu 32.

⁸¹ Grahn 2003, sivu 75.

⁸² Morrison 1989, sivu 32.

⁸³ [<https://wst.tv/rankings/>]. Luettu 21.1.2021. Listan tilanne voi muuttua tämän päivämäärän jälkeen, koska lista määrittyy pelaajien tienaamien palkintosummien mukaan uudestaan joka turnauksen jälkeen. Noin 10 kiinalaista pelaajaa 40 parhaan joukossa vuoden tarkastelujakson aikana (kausi 2020/2021) antaa kuitenkin suhteellisen hyvän käsityksen lajin suosiosta Kiinassa.

⁸⁴ Morrison 1989, sivu 32.

⁸⁵ Grahn 2003, sivu 75.

Higginsin käyttäytymisestä sekä jopa amatöörien maailmanmestaruusturnauksen lopputuloksista. Artikkelin pääkuvassa esitettiin kisojen voittaja Ray Reardon, joka vaikutti tekstin perusteella olevan hyvin tuttu kirjoittajalle jo entuudestaan.⁸⁶ Vaikuttaa siis ilmeiseltä, että biljardiharrastajat ovat Suomessa jo reilusti ennen 1980-lukua olleet kiinnostuneita lajinsa englantilaisesta alamuodosta.

Ensimmäinen virallinen snookerpöytä Suomessa hankittiin Helsingin Suomalaisella Klubilla vuonna 1986. Koska kyseessä oli yksityinen klubi, oli pöydän käyttäjäryhmä myös varsin rajattu. Vuonna 1987 Ritzin pelisaliin hankittiin ensimmäinen, yleiseen käyttöön tarkoitettu snookerpöytä, ja samana vuonna Ritzin organisoimana järjestettiin näytösottelu Hesperian yökerhossa vuoden 1986 maailmanmestari Joe Johnsonin ja Willie Thornen välillä. Tämän jälkeen avattiin nopeassa tahdissa uusia saleja ympäri maan, ja olemassaoleviin tilattiin kovalla vauhdilla lisää snookerpöytiä. Vuonna 1988 *Kare* ja *Aki Kauppinen* avasivat Helsingissä Snooker Centerin, jossa oli peräti kahdeksan täysimittaista snookerpöytää.⁸⁷ Aki Kauppinen lienee yksi keskeisimpiä henkilöitä suomalaisessa snookerhistoriassa, hän muun muassa toimii edelleen (kirjoitushetkellä tammikuussa 2021) Eurosportin kokopäiväisenä, suomenkielisenä snookerselostajana.⁸⁸ Eurosport myös määrittelee esittelyssään Kauppisen snookerin Suomeen tuoneeksi mieheksi, vaikka snookeria ennen Kauppisten salia Suomessa oltiinkin pelattu.⁸⁹ Kehityksen seurauksena vuonna 1989 snookersaleja oli ainakin Turussa, Tampereella, Järvenpäässä, Hyvinkäällä, Rovaniemellä sekä Oulussa. Joidenkin arvioiden mukaan suurimmillaan Suomessa on vuonna 1990 ollut jopa 500 snookerpöytää.⁹⁰ Snookerin ja biljardin suosio näkyi 1980-luvun lopulla selvästi esimerkiksi suomenkielisen opas- ja pelikirjallisuuden määrässä. Lyhyen ajan sisällä julkaistiin ja suomennettiin useita, paikoitellen varsin humoristisiakin, pelioppaita.⁹¹

Siinä missä vuonna 1990 Suomessa arvioiden mukaan oli jopa 500 snookerpöytää, oli niitä vuonna 2000 jäljellä enää korkeintaan kymmenesosa huippuvuosien määrästä.⁹²

---

⁸⁶ Suomen Biljardilehti 4/1978, sivut 10-12.

⁸⁷ Grahn 2003, sivu 75.

⁸⁸ 2021 Betfred Masters: finaali. Selostus Aki Kauppinen. Suora lähetys. Esitetty Eurosport 2 -kanavalla 17.1.2021

⁸⁹ [https://www.eurosport.fi/snooker/selostajaesittelyssa-aki-kauppinen_sto4685143/story.shtml]. Luettu 22.1.2021.

⁹⁰ Grahn 2003, sivut 75-76. Tutkielman kirjoittajan oma huomio, että lukemaan lienee huomioitu myös yksityisessä käytössä kerhoilla ja klubeilla olleet pöydät.

⁹¹ Esimerkiksi: Morrison, Ian: Nyt pelaamaan! Biljardi & Snooker. Englannin kielestä suomentanut Vainio, Risto. Ward Lock Limited, Lontoo 1988. Suomessa Karisto Oy, Hämeenlinna 1988; Kiiskinen, Kyösti & Kirstilä, Pentti: Biljardiopas. WSOY, Porvoo 1988.

⁹² Grahn 2003, sivut 75-77.

Menestyksekkään alkuvuosikymmenen jälkeen vuoden 1995 tietämällä kulminoituivat kahden lajia hallinneen snookerliiton ristiriidat lama-ajan Suomessa niin, että toinen lopetti kokonaan toimintansa, ja ristiriidat johtivat myös toisen liiton toiminnan merkittävään hiljentymiseen.⁹³ Tämä snookerin liittoriidan käsittely on yksi keskeisiä näkökulmia tässä tutkielmassa muun muassa siitä syystä, että Suomen Biljardilehti oli Suomen Biljardiliiton äänenkannattaja, ja Kauppisten Snookerliitolla taasen ei omaa lehteä tai julkaisukanavaa tarkastelujakson aikana ollut. Vuosi 1995 on tästä syystä valittu tutkimuksen myöhäisemmäksi aikarajaukseksi, koska tuolloin snooker monilta osin menetti sen asemansa, jonka se oli reilun vuosikymmenen aikana onnistunut saavuttamaan.

Yhtenä, osittain metodologisenakin kulmana, 1990-luvun vaiheiden käsittelyyn ulotetaan tutkielmassa muun muassa John Toshin (2008) esittämä niin sanottu ”step outside the box” -menetelmä. Koska tutkielma painottuu lähihistoriaan, on varsin mielekäästä ja perusteltua kuljettaa jatkuvasti vertaileva näkökulma nykypäivän tilanteeseen mukana, koska monet keskeiset henkilöt ja yhdistykset elävät ja toimivat edelleen. Tutkimuksen tarkoituksena ei ole valita yhdenkään henkilön tai tahon puolta, vaan pyrkiä mahdollisimman objektiivisesti kuvailemaan sitä, kuinka snookeriin tarkastelujakson aikana suhtauduttiin eri leireissä, ja minkälaisia tapahtumia ja ilmiöitä tämä aiheutti snookeryhteisön keskuudessa.⁹⁴

3. Suomen Biljardilehden snooker-uutisointi vuosina 1985–1995

Vuosi 1985 muodostui yhdeksi keskeiseksi käännekohtaksi varsinkin snookerin osalta Suomessa. Tässä kolmannessa luvussa tarkastellaan Suomen Biljardilehden vuosikertojen snooker-aiheista sisältöä vuosien 1985–1995 välisenä aikana. Ajanjakson aikana lehti ilmestyi neljä kertaa vuodessa vuoteen 1992 asti, ja vuodesta 1993 eteenpäin viisi kertaa. Vuoteen 1990 asti julkaisujen keskimääräiset sivumäärät olivat pääsääntöisesti alle 30. Snookerbuumi näkyi myös lehden suosiossa ja menekissä, sillä vuosikymmenen vaihteen jälkeen julkaisujen keskimääräiset sivumäärät nousivat lähemmäksi 40.⁹⁵

---

⁹³ Grahn 2003, sivut 76-77.

⁹⁴ Tosh 2008, sivut 140-143.

⁹⁵ Suomen Biljardilehden vuosikertojen numeroista ilmenevät julkaisutiedot sekä sivunumeroinnit.

Vuosien 1981–1984 aikana julkaistuissa lehdissä ei kirjoitettu snookerista sanallakaan. Vuonna 1981 tosin korostettiin biljardin kasvavaa asemaa koko kansan pelinä,⁹⁶ mutta toisaalta todettiin kuitenkin kyseessä olleen isolle osalle vielä outo tai täysin vieras peli.⁹⁷ Vuosikertojen kirjoituksissa korostui *kaisan* sekä *karan* asema ja merkittävyys ainoana biljardin kilpapelimuotoina Suomessa. Karan kilpapelaminen loppui vuonna 1984,⁹⁸ mutta kaisa, jota pelattiin Suomessa pitkällä perinteillä, säilytti asemansa muuttumattomana.⁹⁹

3.1 Ensimmäisten vuosien kehitysinto ja haasteet

Vuonna 1985 Suomen Biljardilehden neljännessä numerossa vuotta kuvattiin hyvin alavireiseksi lehden näkökulmasta. Samalla julkistettiin virallinen tiedote siitä, että lehden reilut 10 vuotta aikaisemmin perustanut Rauno Tuominen jättää päätoimittajan tehtävänsä, ja pestin ottaa vastaan Risto Arvola.¹⁰⁰ Snooker ei saanut vieläkaan järin suurta palstatilaa lehden sivuilla, mutta vuoden 1986 lopussa Arvola kirjoitti omalla lyhyellä palstaosiollaan, kuinka biljardin suosio oli kasvussa aivan pohjoisinta Suomea myöten, ja kuinka se tarvitsee lisää aktiiveja lajin pariin. Kirjoitelmansa hän lopetti retoriseen toteamukseen siitä, että biljardin uusi boomi oli alkamassa.¹⁰¹ Biljardin suosion kasvua vakuuteltiin lisäksi sillä, että se oli erittäin kovassa nosteessa myös maailmalla, ja brittiläisen biljardipeli snookerin mainostettiin olevan jo suosittumpaa kuin kroketti, jalkapallo tai tennis.¹⁰² Suomen Biljardilehden päätoimittajan vaihdos Tuomisesta Arvolaan vuoden 1985 loppupuolella vaikuttaa olleen yksi oleellinen tekijä Suomen snookerbuumin muotoutumiselle, sillä vaihdoksen jälkeen lehden yleinen linja selvästi kiinnostui lajista verrattuna aikaisempiin vuosiin.

Vuoden 1987 ensimmäisessä numerossa Arvola jatkoi siitä mihin aiempi vuosikerta jäi, esittäen lukuisia erilaisia ehdotuksia ja ideoita lehden lukijoille: ”Kannattaako järjestää Suomen mestaruuskilpailuja? Kannattaako pelaajia rankata ja mitä varten?” Lopuksi Arvola kuulutti aiheesta keskustelua ja ilmoitti palstatilaa tälle löytyvän. Seuraavilla sivuilla Suomen Biljardiliiton hallituksen tiedotuspalstalla kerrottiin hallituksen jäsennimitysten lisäksi Harri

---

⁹⁶ Suomen Biljardilehti 2/1981, sivu 11.

⁹⁷ Suomen Biljardilehti 2/1981, sivu 16.

⁹⁸ Grahn 2003, sivu 74.

⁹⁹ Grahn 2003, sivut 66-72.

¹⁰⁰ Suomen Biljardilehti 4/1985, sivu 3.

¹⁰¹ Arvola, Risto, otsikoimaton palstakirjoitus, Suomen Biljardilehti 4/1986, sivu 2.

¹⁰² Suomen Biljardilehti 4/1986, sivu 16.

Vaaralan ehdotuksista snookerin aseman parantamiseksi. Ehdotuksiin kuitenkin suhtauduttiin pidättyvästi ja varauksella, koska ”snookeria on aikaisemminkin pyritty Suomessa edistämään, mutta huonoin tuloksin”.¹⁰³ Tämä nuiva suhtautuminen snookeriin oli varsin mielenkiintoinen näkökanta liiton hallitukselta, jos sitä vertaa esimerkiksi taloudenhoitaja Arvolan muutoshalukkuuteen. Tiedotteesta ei käy ilmi, mihin aikaisempaan snookerin edistämisyrytykseen hallitus viittasi, mutta tämän kannanoton perusteella vaikuttaa siltä, että kaisan hallitsemassa Suomessa snooker epäilytti isoa osaa vanhemman polven biljardiaktiiveista. Pelimahdollisuudetkin olivat pienet, sillä keväällä 1987 Suomessa oli julkisessa käytössä ainoastaan yksi yhdistetty pool-snookerpöytä Kotkassa.¹⁰⁴ Helsingin Suomalaiselle klubille oli hankittu snookerpöytä jo 1986, mutta klubin pääsyvaatimusten puolesta se ei ollut julkisesti pelattavissa.¹⁰⁵ Pool-snookerpöytä tarkoitti todennäköisesti tässä yhteydessä normaalin mittaista poolpöytää, joka on sovitettu snookerin pelaamista varten. Muut biljardipöydät ovat yleensä korkeintaan yhdeksän jalan pituisia, kun taas täysimittaiset snookerpöydät tunnetaan suuresta koostaan; ne ovat kuuden jalan levyisiä ja kahdentoista jalan pituisia (noin 1,85 metriä ja 3,60 metriä).¹⁰⁶

Vuoden 1987 kolmannessa numerossa Rauno Tuominen kirjoitti Rapi-nimimerkillään Helsinkiin avattavasta uudesta Ritz-biljardipaikasta. Tuominen korosti paikan merkitystä Suomen tulevana biljardikeskuksena, ja jutussa mainittiin saliin tulevan myös Suomen ensimmäisen täysimittaisen snookerpöydän. Jesse Poikolaisella, eli juttuun haastatellulla Ritzin ylläpitäjällä, Tuominen mainitsi olevan snookerin suhteen muitakin suunnitelmia kuin yhden pöydän hankinta, mutta ”niistä sitten myöhemmin”.¹⁰⁷ Tavallaan kesken jäävän toteamuksen sävystä on vaikea päätellä, jäätiinkö jutussa positiivisin mielin odottamaan näitä snookersuunnitelmia (joita ei ilmeisesti kerrottu), vai ohitettiin snookerin käsittely olan kohautuksella. Jutun lopussa kuitenkin ylistettiin, kuinka biljardipöytä oli huomattavasti kauniimpi näky, kuin Ritzin tiloissa aiemmin sijainnut elokuvateatterin penkkirivi. Myöhemmin Arvola kirjoitti taas ylistyssanoja biljardiyhteisön kasvusta, mutta tällä kertaa nimesi erikseen ja näkyvästi myös snookerin yhdeksi olennaiseksi kasvun osapuoleksi. Jutussa

---

¹⁰³ Suomen Biljardilehti 1/1987, sivut 2-4.

¹⁰⁴ Suomen Biljardilehti 2/1987, sivu 18.

¹⁰⁵ Grahn 2003, sivu 75.

¹⁰⁶ Morrison 1988, sivu 33.

¹⁰⁷ Tuominen, Rauno, ”*Syksy saapuu – kausi alkaa – Antti jatkaa – Stadiin tulee arvoisensa biljardipaikka*”, Suomen Biljardilehti 3/1987, sivu 6.

huomautettiin, että perinteiseltä kaisa- ja kararintamalta ei löytynyt tarpeeksi aktiiveja luotsaamaan uusia biljardimuotoja ja niiden alajaostoja, joten uusille ihmisille oli kova tarve.¹⁰⁸ Arvolan kirjoituksista ilmenee, että ainakin osalla hallituksesta oli suuri into kehittää lajia sekä lajiyhteisöä, mutta aktiiviset tekijät tuntuivat tekstien perusteella puuttuvan.

Loppuvuodesta Ritzin salipääällikkö Jesse Poikolainen kertoi lehdessä näkemyksiään ja havaintojaan, jotka olivat hyvin yhteneväisiä Arvolan mielipiteiden kanssa. Rauno Tuomisen tekemässä haastattelussa Poikolainen ilmoitti olevansa tyytymätön asioiden hoidon tilaan ja kuvaili, kuinka esimerkiksi jatkuvasti puhuttiin nuorisotoiminnan kehittämisestä, mutta mitään ei kuitenkaan tehty. Tätä samaa kritiikkiä hän kohdisti poolin ja snookerin (jotka olivat kovaa vauhtia nousemassa Suomessa kaisan rinnalle) lisäksi myös nuoriso- sekä naistoimintaan. Poikolainen esitti suoraan, että Suomen Biljardiliitossa keskityttiin liiaksi pelkkään kaisaan, ja eri alalajeille tarvitsi luoda omat, itsenäisesti toimivat jaoksensa. Kritiikin lisäksi Poikolainen myös puolusti snookeria sekä toi esiin sen viimeaikaisia saavutuksia sekä tavoitteita, sillä Ritziin suunniteltiin muun muassa näytösotteluita englantilaisten mestarien kanssa, ja snookerille kaavailtiin jopa kokonaan omaa televisio-ohjelmaa Suomessa.¹⁰⁹ Useamman kirjoittajan tekstien perusteella huomaa, että tavoitteet snookerin suhteen olivat korkealla vuonna 1987, ja halu kehittää ja edistää lajia oli kova. Ritzin yhtä snookerpöytää lukuun ottamatta mitään ei kuitenkaan tekstien perusteella konkreettisesti saatu vielä aikaiseksi.

3.2 Muutosvastarinnan ja virallistamisen vuosi 1988

Vuosi 1988 alkoi Suomen Biljardilehden mukaan samaan tapaan kuin aiemminkin, Arvolan mukaan biljardin suosio kasvoi entisestään.¹¹⁰ Snookerin lisäksi korostettiin myös muiden biljardimuotojen merkitystä, esimerkiksi Turussa pelattiin lukuisten eri pubien (muun muassa Jorman Pub ja Masa Baari) välillä publiigaa *mustassa kasissa*. Samassa juttusarjassa kerrottiin myös Jounista, joka pelasi menestyksekkäästi biljardia pyörätuolipotilaana. Tällä esimerkillä toivottiin yhteiskunnan tukevan esimerkiksi fyysisesti rajoittuneiden harrastusmahdollisuuksia laajemmin.¹¹¹ Biljardipelit sopivat fyysisessä mielessä mainiosti myös esimerkiksi pyörätuoleja käyttäville ihmisille, mutta lajitietoisuuden ja sen myötä

---

¹⁰⁸ Arvola, Risto, "Biljardin laaja kenttä", Suomen Biljardilehti 4/1987, sivu 2.

¹⁰⁹ Tuominen, Rauno, "Jesse Poikolainen: Rautaa on taottava kuumana", Suomen Biljardilehti 4/1987, sivu 10.

¹¹⁰ Suomen Biljardilehti 1/1988, sivu 2.

¹¹¹ Suomen Biljardilehti 1/1988, sivut 7-11.

suuremman suosion lisäämiseksi, näitä positiivisia ominaisuuksia oli todennäköisesti tarkoitus korostaa myös Suomen Biljardilehdessä.

Ensimmäisessä numerossa julkaistiin Rauno Tuomisen kirjoittama raportti Ritzissä pelatusta näytösluontoisesta snookerturnauksesta, johon saatiin Englannista nimekkäät Willie Thorne ja Joe Johnson pelaamaan suomalaisten ohella. Reportaasi oli kuitenkin sävyltään hyvin vähättelevä. Koko tapahtuma kuvattiin suureksi pettymykseksi, ja lisäksi kirjoituksen asenne snookeria kohtaan oli suorastaan alentava. Kirjoittajan mukaan snooker kaipasi lisäjännitystä, pelin kulku oli tylsää seurattavaa ja lisäksi peli oli niin helppo, että kaisan ja karan harrastajat pärjäisivät helposti harjoittelematta. Lisäksi tekstissä korostettiin sitä, miten kaisa sekä kara ovat monin tavoin näyttävämpiä ja haastavampia lajeja kuin snooker.¹¹² Teksti edusti todennäköisesti ainakin osittain Suomen Biljardiliiton hallituksen kantaa ja sen muutosvastarintaisuutta tuoreita lajeja kohtaan. Toisaalta Tuominen eli raportin kirjoittaja tunnettiin yhtenä pitkäaikaisimmista kaisan pelaajista Suomessa, lajin mestaruuden hän voitti ensimmäistä kertaa jo vuonna 1972.¹¹³ Todennäköistä onkin, että useat hallituksen jäsenet kuuluivat Tuomisen tapaan vanhempaan ”kaisaikäpolveen”, jolla oli selkeästi kriittisempi suhtautuminen tuoreisiin lajeihin, kuten snookeriin. Myös poolin aseman kirjoitettiin olevan samankaltainen kuin snookerilla – sitä tosin oli alettu pelata virallisesti kilpailutasolla asti, mutta omissa, Suomen Biljardiliiton ulkopuolisissa, piireissä. Tämän kahtiajaon nähtiin syövän koko lajin suosiota, ja ratkaisuna ehdotettiin kovempaa työskentelyä yhteistoimien eteen.¹¹⁴

Keväällä 1988 alettiin valmistella kaikille biljardimuodoille omia alajaostoja. Lisäksi Suomen Biljardiliitto hyväksyi jäsenekseen ensimmäisen snookerkerhon, nunnanlahtelaisen *Nunlake Snooker Clubin*.¹¹⁵ Huhtikuussa järjestettiin Tampereella kokous, jossa eri kaupunkien poolväki sekä biljardiliiton hallitus pääsivät yhteisymmärrykseen siitä, että pooltoimintaa ryhdytään koordinoimaan ja sääntöjä yhtenäistämään koko Suomen osalta. Samalla kertaa kaikkien kaupunkien omat pool- ja snookeryhdistykset pystyivät anomaan myös Suomen Biljardiliiton jäsenyyttä. Suomalainen snooker sai myös kansainvälisiä piirteitä, kun entinen kaisapelaaja Esa Kaikumaa lähti Englantiin asti opiskelemaan sen pelaamista. Verrattuna

---

¹¹² Tuominen, Rauno, ”Maailman parasta snookeria Stadissa – haastaja voitti mestarin 5-3”, Suomen Biljardilehti 1/1988, sivut 14-15.

¹¹³ Grahn 2003, sivu 71.

¹¹⁴ Suomen Biljardilehti 1/1988, sivu 16.

¹¹⁵ Pulli, Rauno, ”Puheenjohtajan palsta”, Suomen Biljardilehti 2/1988, sivu 2.

useaan aikasempaan, sävyltään varsin negatiiviseen tekstiin, Rauno Pulli kirjoitti Kaikumaata käsittelevässä jutussaan jopa mystifioivaan sävyyn snookerpelin kulusta: ”Snookerissa ei lyödä lujaa ollenkaan, vaan lähes kaikki lyönnit ovat sellaisia hiljaisia lurituksia.” Sävy ei ollut negatiivinen, vaan seuraavaksi Pulli korosti sitä, että snooker ja kaisa olivat molemmat eri tavoin haastavia pelejä, eikä niitä suoraan voinut vertailla.¹¹⁶ Tuomisen kirjoituksiin verrattuna Pullilla olikin selvästi vastaanottavampi sävy teksteissään. Myöhemmin myös Lasse Pohjankoski liittyi snookerin ylistäjiin. Pohjankoski kirjoitti olleensa 8 vuotta poissa biljardikuvioista, ja tämän myötä hän näki selvästi, kuinka lajin sekä liiton toiminta junnasivat paikallaan ja asioiden organisointi oli liian löyhää. Pohjankoski esitti myös vahvaa kritiikkiä muutamille, nimeämättömille henkilöille, jotka hänen mukaansa tietoisesti vähätelivät snookeria sekä estivät sen nousua tasaveroiseksi lajiksi kaisan rinnalle.¹¹⁷ Suomen biljardiyhteisö vaikutti selvästi kahtiajakautuneelta snookerin suhteen, osa liiton aktiiveista vastusti uutta lajia ja osa taas kannatti. Toisaalta kaikkia biljardi-ihmisiä kuitenkin tuntui yhdistävän halu kehittää toimintaa paremmin organisoiduksi, ja samalla saada lajin pariin entistä useampia ihmisiä. Snooker saatettiin kokea varsinkin vanhemman kaisaväestön keskuudessa vieraaksi brittilajiksi, joka saattaisi vallata tilaa esimerkiksi kaisalta liiallisuuksiin asti. Esimerkiksi Tuominen oli vielä 1988 hyvin epäileväinen ja kriittinen snookeria kohtaan ja kritisoi lajia sen takia, että yksi snookerpöytä vei biljardisalista kahden poolpöydän verran tilaa.¹¹⁸ Vaikuttaa siltä, että vaikka snookerin suosio jatkoi kasvamistaan, sitä koitettiin tietoisesti polkea maahan jopa varsin eriskummallisilla perusteilla.¹¹⁹

Pulli kirjoitti loppuvuodesta 1988, että liiton hallituksen kanta oli myönteinen muun muassa snookerjaosto- sekä snookerliiga-asioissa, ja samassa yhteydessä annettiin ohjeet siitä, että snookerliigaan mielivän seuran tuli olla Suomen Biljardiliiton jäsen. Ritz-biljardin Jesse Poikolaisen kirjoitettiin myös avanneen Helsingin keskustaan toisen paikan, joka keskittyi yksinomaan snookeriin. Rauno Tuominen kirjoitti myös pitkän reportaasin Helsingin kansainvälisistä snookerkisoista, jossa suhtautuminen snookeria kohtaan oli huomattavasti neutraalimpi kuin aikaisemmin. Tuominen kehi pelien olleen mielenkiintoisia, ja antoi ainoan

---

¹¹⁶ Suomen biljardilehti 2/1988, sivu 19-20.

¹¹⁷ Pohjankoski, Lasse, ”*Snooker tulee*” & ”*Snookerin uusi maailmanennätys*”, Suomen Biljardilehti 3/1988, sivut 2-3, 10.

¹¹⁸ Tuominen, Rauno, ”*Poolin parista*”, Suomen Biljardilehti 3/1988, sivu 11.

¹¹⁹ Suomen Biljardilehti 2/1988 & Suomen Biljardilehti 3/1988, takasivut.

negatiivisen palautteen oikeastaan paikoitellen huonosti käyttäytyneelle yleisölle, joista osa oli myös itse pelaajia.¹²⁰

Verrattuna aikaisempiin vuosiin, vuonna 1988 snookerikirjoittelu lisääntyi Suomen Biljardilehdessä merkittävästi. Jokaisesta lehdestä löytyi useampia sivuja pelkkää snookersisältöä. Kirjoitukset vaihtelivat kuitenkin ylistyspuheista suoranaiseen haukkumiseen. Tämän ohella lehden sivuilla käytiin paljon keskustelua siitä, mitä snookerin hyväksi pitäisi tehdä. Kirjoitusten jatkumoa seuraamalla vaikuttaa siltä, että vielä vuonna 1988 konkreettisia asioita ei puheista huolimatta juurikaan saatu aikaiseksi, vaikka lajin suosio kasvussa olikin. Toisaalta yhdessäkään Suomen Biljardilehden numerossa ei käsitelty Aki ja Kare Kauppisen harjoittamaa snookertoimintaa, vaikka nämäkin perustivat vuonna 1988 oman snookersalinsa Helsinkiin.¹²¹ Uutuussalista jätettiin kokonaan kirjoittamatta, vaikka viimeisessä numerossa oli kuitenkin pitkä juttu Poikolaisen uudesta salista. Kyseessä saattoi olla pelkkä resurssien ja ajan puute, sillä Suomen Biljardilitolla oli suuri murrosvaihe meneillään poolin ja snookerin suosion kasvamisen myötä, toiseksi snooker jakoi hallituksen mielipiteet kahtia, ja kolmantena oli Suomen Valtakunnan Urheiluliiton mukaan tuleminen toimintaan. Yksi vuoden 1988 merkittäviä tapahtumia oli nimittäin se, että Suomen Biljardiliitto hyväksyttiin virallisesti urheilulajina mukaan liittoon.¹²²

3.3 Kilpailutoiminnan kasvu

Vaikka uudet biljardimuodot näyttivät vakiinnuttaneen asemansa vuoden 1988 aikana, kyti Biljardiliiton sisällä edelleen suuria epävarmuuksia tulevasta. Pessimistisimpien arvioiden mukaan parin vuoden nousukautta tulisi vääjäämättä seuraamaan laskukausi tai pahimmillaan jopa lajin romahdus.¹²³ Samaan aikaan yleinen linja kuitenkin jatkoi myös lajin hehkutusta sekä sen hyvien puolien korostamista. Esimerkiksi *Itä Helsingin biljardikeskus* (sic) markkinoi snooker, pool ja kaisa -pöytiään sekä videopelejään sloganilla ”Bilis on in”.¹²⁴

Vuonna 1989 turnaus- ja kilpailutoiminta vilkastui aikaisempiin vuosiin verrattuna. Vaikka suomalaiset olivat kiinnostuneita snookerista ja kansainvälisistä käänteistä jo 1970-luvulla, alkoi suomalaisen peliyhteisön kansainvälistyminen toden teolla vasta lähempänä 1990-

---

¹²⁰ Suomen Biljardilehti 4/1988, sivut 8-16.

¹²¹ Grahn 2003, sivu 75.

¹²² Pulli, Rauno, ”Puheenjohtajan palsta”, Suomen Biljardilehti 2/1988, sivu 2.

¹²³ Suomen Biljardilehti 2/1989, sivu 2.

¹²⁴ Suomen Biljardilehti 2/1989, sivut 4-5.

lukua. Aki Kauppinen toi vuonna 1989 Suomeen Noxon-snookerturnaukseen esimerkiksi norjalaisen Björn Lóransen yhdeksi turnauspelaajaksi. Näissä kisoissa pelasi myös suomalainen Robin Hull.¹²⁵ Hull oli alkujaan lähtöisin Kauppisen tallista, mutta kehittyi myöhemmin Suomen kenties parhaaksi snookerpelaajaksi, voittaen esimerkiksi juniorien maailmanmestaruuden ja siirtyen lopulta Englantiin snookerammattilaiseksi.¹²⁶ Sitten Hull on saavuttanut hyviä tuloksia nykypäiviin asti, ollen esimerkiksi vuonna 2014 mukana snookerin maailmanmestaruusturnauksen 32:n parhaan joukossa. Samana vuonna hänet valittiin Suomen Biljardiliiton vuoden snookerpelaajaksi.¹²⁷ Kansainvälistä väriä Suomeen kävi vuonna 1989 tuomassa myös neuvostoliittolainen shakin maailmanmestari Anatoli Karpov, joka *pyramidi*-pelin harrastajana tuli seuraamaan biljarditurnausta.¹²⁸ Pyramidia pelataan samankokoisilla palloilla sekä pöydällä kuin kaisaa, mutta kaisan sijasta se on erityisen suosittu biljardimuoto idässä.¹²⁹

Suomen Biljardilehti suhtautui varsin nihkeästi Kauppisten snookertoimintaan. Paikoitellen Kauppisten harrastama snookertoiminta koettiin jopa varsinaisena uhkana lajin kasvulle, sillä Kauppisten pelättiin lähtevän liiaksi omille teilleen sali- sekä kilpailutoiminnassa. Tätä vastakkainasettelua kuitenkin jatkuvasti tasoittaa biljardin hyvien puolien ylistäminen sekä lajin kasvavasta suosiosta kertovat luvut. Näihin aikoihin ehdotettiin jopa järjestettäväksi niin kutsuttua biljardin kolmiottelua, jossa kisattaisiin kaisassa, poolissa sekä snookerissa.¹³⁰ Turnaus ilmeisesti kuitenkin jäi järjestämättä. Vaikuttaa siltä, että vaikka snookerin kasvusta ja eri biljardiyhteisöjen yhteistyöstä maalattiin kauniita haavekuvia, niin suunnitelmat kaatuivat aina henkilökemioista johtuviin erimielisyyksiin.

Suomen Biljardiliiton sisäisiä erimielisyyksiä kuvasti esimerkiksi vuonna 1989 lehden sivuilla käyty mielipidekeskustelu. Lasse Pohjankoski kritisoi snookerjaostoa hitaasta ja huonosti organisoidusta toiminnasta sekä siitä, että virallisilta tahoilta ei ole juurikaan esitetty positiivisia ja snookeria edistäviä näkemyksiä. Liiton toiminnasta ei hänen mukaansa pystytty kohdistamaan riittävästi varoja snookerille, koska kehitysinto suuntautui lähinnä pooliin ja

---

¹²⁵ Suomen Biljardilehti 2/1989, sivu 16, sivu 22.

¹²⁶ Grahn 2003, sivut 77-78.

¹²⁷ Biljardi 4/2014, sivu 5. Suomen Biljardilehti kantaa nykyään nimenään pelkkää *Biljardia*, mutta konsepti on muutoin sama: ainoa pelkästään biljardille omistettu lajilehti Suomessa. Viimeisin julkaistu numero tämän kirjoitushetkellä (27.1.2021) on loppuvuonna tullut 4/2020. Neljän vuosinumeron julkaisu on siis myös säilynyt samana 2000-luvullakin.

¹²⁸ Suomen Biljardilehti 2/1989, sivut 13-14.

¹²⁹ Grahn 2003, sivut 69-70.

¹³⁰ Suomen Biljardilehti 4/1989, sivu 3.

kaisaan. Pohjankoski ehdotti ratkaisuksi uuden snookerliiton perustamista. Rauno Pulli kirjoitti vastineessaan liiton olleen tietoinen snookerin asemasta ja tehneensä jatkuvasti työtä edistääkseen sitä tasaveroisesti kaisan sekä poolin rinnalla. Pullin mukaan oma snookerliitto olisi saattanut johtaa snookerin pitämiseen ylivertaisena lajina muihin biljardipeleihin verrattuna.¹³¹

Biljarditoiminta eli selvästi kasvukauttaan, mutta snookerin kehitystä sen sisällä tuntuivat hidastavan sekä Suomen Biljardiliiton sisäiset jännitteet, että liiton ulkopuoliset tekijät. Rauno Pullin arvio siitä, että täysin oma lajiliitto aiheuttaisi snookerväelle liiallista ylemmydentunnetta, oli todennäköisesti hyvin yleinen ennakkoluulo vanhemman kaisaväestön keskuudessa. Brittiläisten silotellusta pukupelistä kirjoitettiin kuitenkin aikaisemminkin varsin negatiivisia arvioita, kun taas todennäköisesti nuorempi ja uudismielisempi väestö oli innolla ottamassa sitä vastaan. Ristiriidoista huolimatta pelipaikkojen ja niiden sisältämien snookerpöytien lukumäärien perusteella laji jatkoi vahvaa kasvuaan.¹³²

3.4 Uusi vuosikymmen ja liittoriita

Siinä missä Suomen Biljardiliitto hyväksyttiin 1980-luvun lopulla Suomen Valtakunnan Urheiluliittoon (käytännössä laji tunnustettiin urheilulajiksi ja samalla se pääsi valtionavun piiriin), niin 1990-luvulla monet muutkin marginaalissa olleet lajit, kuten valjakkourheilu ja petanque, ansaitsivat saman tunnustuksen.¹³³ Suomen Biljardilehden uutisoiminen tästä oli ehkä osittain humoristista ja irvailevaa, mutta toisaalta taas saattoi olla myös hatunnosto marginaalilajin sisältä toiselle. Samankaltaista humoristisuutta ja kielellä leikkimistä harrastettiin myös snooker uutisoinnissa 1990-luvulla:

”Turun keskustassa Kristiinankatu 8 3. kerros, hieman vaikeahkon kulkureitin jälkeen avautuu uskomattoman kaunis näky; Matchroom Snooker Club Turku. Ehkä Suomen hienoimpia saleja, jossa 15 pöytää steel-block-cushion varustettuina seisoo jykevinä, ympärillään tuntuvista jännityksistä ja tunteenpurkauksista välittämättä ja massiivisina

---

¹³¹ Pohjankoski, Lasse, ”Lasse Pohjankoski kirjoittaa: Snooker on tullu jäädäkseen”, Pulli, Rauno, ”Ja Rane vastaa: Snooker on myös biljardia”, Suomen Biljardilehti 4/1989, sivu 12.

¹³² Suomen Biljardilehti 4/1989, sivut 18-19.

¹³³ Suomen Biljardilehti 1/1990, sivu 5.

peliareenoina. Valaisimien keilat luovat kulmapusseihin maagisen hämärän. Tästä alkaa snooker-kisat.”¹³⁴

Kauniista sanoista huolimatta snookerjaosto oli Pohjankosken mukaan pulassa.¹³⁵ Jaostolta puuttui kunnan johtaja, mistä syystä toiminta ei kehittynyt, ja samaan aikaan Aki ja Kauppinen perustivat Suomen Biljardiliiton rinnalle sen kanssa kilpailevan Suomen Snookerliiton. Liitto hyväksyttiin virallisesti yhdistysrekisteriin joulukuussa 1989.¹³⁶ Tilanteeseen haettiin ratkaisua julkaisemalla snookerjaoston virallinen toimintasuunnitelma, joka sisälsi esimerkiksi ranking-säännöt ja virallisen listan kaikista asioista, joita jaoston tuli käsitellä.¹³⁷ Virallisesti liitot eivät välttämättä kisailleet keskenään muuten kuin snookerpöydän äärellä, mutta Suomen Biljardilehden julkaisut näyttivät edustavan vahvasti tällaista näkökantaa vuosikymmenen vaihteessa. Vaikka snookerasiat monilta osin takkusivat, pyrki Suomen Biljardilehti kuitenkin samalla vahvasti popularisoimaan biljardia ja kasvattamaan sen suosiota. Lehdessä julkaistiin vakavien, lajin tulevaisuuteen liittyvien keskusteluiden ohella kuitenkin biljarditeemaisista sanaristikoista alkaen monenlaista viihdesisältöä.¹³⁸ Vaikka Biljardiliiton hallituksella onkin todennäköisesti ollut tavoitteena houkutella lisää ihmisiä pelin pariin, niin saattoi tämä viihteellinen ja humoristinen puoli toiminnassa kuvastaa myös jotakin pohjimmiltaan rentoa ja positiivista suhtautumista biljardiin.

Siinä missä jokunen vuosi aikaisemmin lehdessä kummasteltiin sitä, että snookerin kaltainen laji kiinnosti ihmisiä, niin vuosikymmenen vaihtuessa kummasteltiinkin sitä, että kuinka kaisa säilytti edelleen vankan suosionsa snookerin ja poolin rinnalla. Toisaalta biljardi viihteistyi jatkuvalla tahdilla, ja lisää pelaajia todennäköisesti lajin pariin saatiin SVUL:n talvikisoissa, joissa biljardi oli edustettuna ensimmäistä kertaa.¹³⁹ Näihin aikoihin poolin yksi alalaji, kasipallo, todennäköisesti muotoutui nykyisenkaltaiseksi suosituksi ”pubipeliksi” kansan keskuudessa.¹⁴⁰ Lajin kasvanut suosio näkyi Suomen Biljardilehdessäkin, sillä keskimääräinen numeron sivumäärä alkoi lähennellä 40:tä, siinä missä muutamia vuosia aikaisemmin saatettiin jäädä jopa alle 20 sivun. Vuonna 1990 myös snooker sai lehteen kokonaan oman

---

¹³⁴ Virtanen, Jyri & Pohjankoski, Lasse, ”Matchroom Invitation Tournament”, Suomen Biljardilehti 1/1990, sivu 14.

¹³⁵ Pohjankoski, Lasse, ”SBiL-snooker-tiedote”, Suomen Biljardilehti 1/1990, sivu 14.

¹³⁶ Grahn 2003, sivu 77.

¹³⁷ Suomen Biljardilehti 1/1990, sivu 15.

¹³⁸ Kivikko, Jari, biljardiaiheinen sanaristikko, Suomen Biljardilehti 1/1990, sivut 20-21.

¹³⁹ Arvola, Risto, ”Monenmoista”, Suomen Biljardilehti 2/1990, sivu 2.

¹⁴⁰ Grahn 2003, sivut 86-87.

osionsa, jossa alettiin julkaista snookerkisojen tulokset, rankingtilastot sekä tärkeimmät snookeruutiset. Tästä snookerosiosta teki kuitenkin mielenkiintoisen se seikka, että aikaisemmin Suomen Biljardiliiton kisoissa hyvin menestynyt Robin Hull jätettiin kokonaan pois tilastoista ja listoilta. Vaikuttaa siltä, että vaikka snooker vakiinnutti asemaansa Suomen Biljardiliitossa, koettiin kilpaileva Suomen Snookerliitto niin haitalliseksi toimijaksi, että siihen kuuluneet pelaajat diskattiin Biljardiliiton kilpailuista. Tämän lisäksi Suomen Snookerliittoa epäiltiin syylliseksi muun muassa vähäisiin osanottajamääriin kilpailuissa.¹⁴¹

3.4.1 Kontulan SM-kisojen floppi sekä välirikon syveneminen

Epäilevä sävy vaihtui hyvin nopeasti Suomen Biljardiliiton puheenjohtajan Markku Koposen suoraan ja erittäin rajuun kritiikkiin Suomen Snookerliittoa kohtaan. Koposen mukaan Snookerliitto kierrätti addressia, jonka myötä pelaajien piti kieltäytyä osallistumasta Suomen Biljardiliiton alaisiin kilpailuihin. Koposen mielestä kaikki yhteistyöneuvottelut Snookerliiton kanssa kariutuivat Snookerliitosta johtuvista syistä, ja tämän lisäksi Koponen nimitti liiton johtohenkilöitä diktaattoreiksi.¹⁴² Suomen Biljardiliitto ja Suomen Snookerliitto ajautuivat siis täydelliseen välirikoon, johon ei löytynyt ratkaisua. Biljardilehdessä vedottiin lisäksi uusia harrastajia ja lukijoita valitsemaan SVUL:n alaisuudessa toimiva virallinen järjestö (eli Suomen Biljardiliitto) Kauppisten perustaman Snookerliiton sijasta.

Lasse Pohjankoskella, eli Suomen Biljardiliiton snookervastaavalla, näkyi puheenjohtajaan verrattuna kirjoitusotteessaan huomattavasti optimistisempi ja jopa lupsakampi ote. Pohjankoski oli tietysti myös huolissaan tilanteesta, jonka Suomen Snookerliitto aiheutti, mutta toisaalta Pohjankosken mukaan ”Snookerpelin sensaatiomaisuus kyllä onneksi kestää tällaisenkin sekasotkun”. Pohjankoski suhtautui optimistisesti esimerkiksi alati kehittyneeseen nuorisotoimintaan ja lähestyneisiin snookerin SM-kilpailuihin. Tekstinsä Pohjankoski lopettikin humoristiseen tokaisuun ”I never get it snookered” eli ”en koskaan joudu ahtaalle”.¹⁴³ Tässä vaiheessa liittoriita vaikutti tosin koskettavan vain harvoja, kansainväliselle tasolle siirtymistään tehneitä Suomen huippupelaajia, kuten Robin Hullia. Amatööri- sekä nuorisotoiminta jatkui snookerin parissa suhteellisen normaalina.¹⁴⁴

---

¹⁴¹ Suomen Biljardilehti 2/1990, sivu 28.

¹⁴² Suomen Biljardilehti 3/1990, sivu 3.

¹⁴³ Suomen Biljardilehti 3/1990, sivu 8.

¹⁴⁴ Suomen Biljardilehti 3/1990, sivu 10.

Kontulassa syksyllä 1990 järjestetyt snookerin SM-kilpailut, joita kohtaan Suomen Biljardiliiton väellä oli suuria odotuksia, osoittautuivat täydelliseksi epäonnistumiseksi. Arvola kirjoitti kisojen olleen täysi floppi erityisesti järjestävän tahon osalta.¹⁴⁵ Todella tylysti kisojen järjestelyihin suhtautuivat myös Rauno Pulli ja Lasse Pohjankoski. Kovimman kritiikin kohteeksi joutuikin kisojen järjestäjä I-HBS, jonka kilpailutoimikunta tai kilpailujohtaja eivät koko turnausviikonlopun aikana saapuneet edes pelipaikalle. Lehdessä kirjoitettiin piruilevaan ja itseironiseen sävyyn siitä, kuinka kisojen mitalit oli ilmeisesti lähetetty vahingossa Turkuun.¹⁴⁶ Toisaalta esimerkiksi Mika Immosen suoriutuminen kilpailuissa sai myös kehuja. Vielä vuonna 1990 snooker oli Immosen päälaji, mutta pian tuon jälkeen hän vaihtoi lajinsa pooliin ja erityisesti ysipalloon, jossa hän onkin saavuttanut menestystä maailmanlaajuisesti näihin päiviin asti.¹⁴⁷ Suomen Snookerliitto ei osallistunut kilpailuihin, joten Kontulan tapahtuman epäonnistuminen kuvasti hyvin sitä, että liittoriidan lisäksi Suomen Biljardiliitolla oli suuria ongelmia myös oman järjestönsä sisällä. Toisaalta useat kirjoittajat hakivat kaikesta huolimatta asioista jatkuvasti myös hyviä puolia turkulaisvitsailusta alkaen. Epäonnistuneet kilpailut antoivat myös aihetta hehkuttaa hyviä yksilösuorituksia, mistä syystä todennäköisesti Immosenkin menestys nostettiin keskeiseksi huippukohdaksi.

Vuosi 1990 oli erittäin värikäs Suomen snookerkulttuurille. Välikikko kilpailevan snookerliiton kanssa sekä täysin epäonnistuneet SM-kisat eivät kuitenkaan estäneet snookertoimijoita tavoittelemasta uusia päämääriä sekä kehittämästä lajia ja lajin toimintaa myös kansainvälisellä tasolla. Vaikka snookerikirjoituksista paistoi läpi kirjoittajien pettymys ja epätoivo, monella kirjoittajalla oli mukana myös hyvin optimistinen ja jopa humoristinen näkökulma siihen, kuinka snooker ja snookeryhteisö tulisivat selviämään kohtaamistaan haasteista. Biljardiliiton päätöksestä Suomessakin omaksuttiin snookeriin kansainvälinen rankingstandardi.¹⁴⁸ Lehden teksteissä korostuivat vahvasti lähinnä negatiiviset käänteet snookerin maailmanvalloituksessa, mutta samanaikaisesti kuitenkin kulisseissa selvästi tehtiin paljon työtä lajin eteen, mikä näkyi snookerin vakiintumisena liiton ohjelmistoon ja lehteen omalle palstalleen. Toisaalta lajin suosio saattoi jopa yllättää kaikki toimijat, sillä

---

¹⁴⁵ Arvola, Risto, "Nyt risuja, myöhemmin ruusuja?", Suomen Biljardilehti 4/1990, sivu 2.

¹⁴⁶ Suomen Biljardilehti 4/1990, sivut 5-7.

¹⁴⁷ Grahn 2003, sivut 82-84.

¹⁴⁸ Suomen Biljardilehti 4/1990, sivu 7.

poolilla tai kaisalla ei koskaan ollut kahta keskenään kilpailevaa liittoa, jotka vieläpä olisivat syntyneet näin lyhyen ajan sisällä.

3.4.2 Laman alun aika

1990-luku muistetaan erityisen hyvin lama-ajasta, joka koettiin Suomessa hyvin traumaattisena ajanjaksona. Sekä kulutus että kokonaistuotanto supistuivat voimakkaasti vuoden 1990 toisella neljänneksellä, ja viennin merkittävän vähenemisen myötä tahti kiihtyi vuonna 1991. Työllisyys laski voimakkaasti, keskimääräisesti työttömyysaste oli 1980-luvulla ollut noin 5 prosenttia, mutta vuodesta 1990 vuoteen 1994 työttömyysaste kohosi pahimmillaan lähes 20 prosenttiin. Työllisten määrä väheni kaikilla toimialoilla, verotulot tipahtivat ja julkista sektoria jouduttiin leikkaamaan rajusti. Taloustilanne alkoi elpyä vasta vuosien 1993 ja 1994 aikana, esimerkiksi tuotanto alkoi kolmen vuoden pudotuksen jälkeen kasvaa vasta vuoden 1993 loppupuolella.¹⁴⁹ Koska näin merkittävä taloudellisen laskusuhdanteen kausi osuu tämän tutkimuksen aikavälille, on perusteltua kiinnittää erityisesti vuosien 1990–1995 lähdeaineistossa huomiota laskusuhdanteeseen yhtenä taustavaikuttimena.

Suomen Biljardilehti oli 1990-luvulle asti hyvin pienen levikin lehti, ja tilaajamäärissä puhuttiin korkeintaan tuhansista. Tämän lisäksi Suomen Biljardiliitto oli ollut valtionavun piirissä varsin lyhyen aikaa ja joutui keräämään lisätuloja esimerkiksi arpajaisilla, joten sekä liiton että lehden taloustilanne oli todennäköisesti varsin hataralla pohjalla ja hyvin pitkälti riippuvainen erilaisista avustuksista sekä jopa yksityishenkilöiden ja harrastajien rahoituksesta.

1990-luvulla alkanut lama näkyi nopeasti Suomen Biljardilehdessä esimerkiksi toiminnanjohtaja Matti Hiedan kirjoituksissa. Hieta työskenteli toiminnanjohtajana liitossa vuodet 1989–1991 sekä hallituksen varsinaisena jäsenenä vuonna 1992.¹⁵⁰ Hiedan asenne laman vaikutuksia kohtaan oli tosin varsin vähättelevä, ja hän uskoi biljardin olevan laman tavoittamattomissa, sillä biljardissa kuitenkin järjestettiin paljon kilpailuja. Lisäksi Hieta kirjoitti, että ”biljardi on nyt POP”. Tämä asenne näkyi varsinkin snookersuunnitelmissa, sillä alustavaan kilpailukalenteriin oli sjoitettu snookerturnauksia yhteensä 20 kappaletta

---

¹⁴⁹ Kiander, Jaakko & Vartia, Pentti, ”Suuri Lama. Suomen 1990-luvun kriisi ja talouspoliittinen keskustelu”, Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA, Helsinki 1998, sivut 109-117.

¹⁵⁰ Grahn 2003, sivut 90-92.

(vähintään kahden päivän sessioita, eli yksi turnaus kesti yleensä viikonlopun).¹⁵¹ Laman vaikutuksesta ei vielä tässä kohtaa kielinyt lehden tilaajamääräkään, sillä ensimmäistä kertaa lehden historiassa päästiin yli 1000 tilaajan levikkiin.¹⁵² Mielenkiintoista onkin, että Suomen Snookerliiton lisäksi myös talouslama jätettiin joko tahattomasti tai tahallaan lähes kokonaan käsittelemättä lehden sivuilla. Vaikka Biljardiliiton vastuuhenkilöt jatkuvasti kuuluttivat aktiivista osallistumista lehden lukijoilta monipuolisesti kaikkeen biljarditoimintaan, vaikutti heidän oma toimintansa olevan monilta osin sellaista, jossa ikävät asiat ja tekijät koitettiin unohtaa tai siirtää syrjään ongelmien todellisen ratkaisemisen sijasta.

Vuoden 1991 alussa pelattiin Finnish Open -turnaus, joka oli siihen mennessä suurin Suomessa pelattu snookerturnaus. Turnauksen järjestäjiksi kerrottiin Suomen Biljardiliitto, Kontulan Biljardisali, Bak Oy ja Biljardihuolto Oy. Sponsoreina toimivat Finnair, Riley, Cannon ja Biljardihuolto. Turnausta kehuttiin onnistuneeksi, ja lisäksi turnaukseen saatiin mukaan lukuisia ulkomaalaisiakin pelaajia, joista kuuluisin oli englantilainen Peter Ebdon, joka voitti turnauksen ja pelasi myös ottelun suurimman sarjan, 142 pistettä.¹⁵³ Suomalaisen Robin Hullin turnaussuoritus keräsi myös kehuja.¹⁵⁴ Tällaisen turnauksen järjestäminen osoitti, että ainakaan vuoden 1991 alkupuolella lama ei vielä iskenyt Suomessa nousua tehneeseen snookeriin liian kovaa. Sen sijaan liittojen välistä riitaa Suomen Biljardilehden turnausuutisointi ilmensi hyvin selvästi, sillä Suomen Snookerliittoa ei mainittu missään sanallakaan, ja epäselväksi jäi myös se, oliko Snookerliitolla minkäänlaista panosta tai osallisuutta turnauksen järjestämiseen ylipäätään.

Myöhemmin vuoden 1991 aikana Kyösti Kiiskinen tarttui Suomen Biljardilehden sivuilla kovin sanoin meneillään olleeseen liittoriitaan. Kiiskisen mukaan aiemmin suomalaiset urheilujärjestöjen riidat ja eripurat olivat lähinnä aatteellisia, mutta snookerkiistassa keskeisenä tekijänä toimi hänen mukaansa raha. Kiiskinen vieritti syytä selvästi Kare ja Aki Kauppisen Suomen Snookerliitolle sekä heidän Finnsnooker-yritykselleen, jotka Kiiskisen

---

¹⁵¹ Suomen Biljardilehti 1/1991, sivu 8.

¹⁵² Arvola, Risto, "Kasvua on!", Suomen Biljardilehti 2/1991, sivu 2.

¹⁵³ Snookerissa kerättäviä pistesarjoja kutsutaan yleisesti sarjoiksi tai *breikeiksi*. Kuten esimerkiksi Morrison 1989 esittää sivulla 41, suurin mahdollinen pistemäärä snookerissa on 147, joka saavutetaan pussittamalla kaikki 15 punaista ja jokaisen punaisen jälkeen musta pallo, ja lopuksi kaikki 6 väripalloa järjestyksessä pienimmästä suurimpaan (keltainen-vihreä-ruskea-sininen-pinkki-musta). Tätä suorastaan myyttistä pistemäärää 147 nimitetään yleisesti ottaen snookerin *maksimibreikiksi*. Vaikka Ebdon ei tähän kyennytkään Finnish Open -turnauksessa, voidaan pistemäärää 142 pitää myös erittäin hyvänä tuloksena kilpailutilanteessa.

¹⁵⁴ Suomen Biljardilehti 2/1991, sivut 23-24.

mukaan kierrättivät rahaa edestakaisin voiton maksimointi mielessään, ja käyttivät jopa hyväkseen nuoria pelaajalupauksia (muun muassa Ville Pasasta ja Robin Hullia). Lisäksi Kiiskisen mukaan Snookerliitto rajoitti merkittävästi pelaajien turnausmahdollisuuksia sekä koko lajin kansainvälistymistä, koska rahat saattoivat hänen mukaansa siirtyä liiaksi ulkomaisille ammattilaisille. Kiiskisen tekstiä on tulkittava vahvana Suomen Biljardiliiton äänenä ja tästä syystä osittain liioittelevana ja vääristelevänä, sillä Kauppinen oli kuitenkin etunenässä alusta alkaen tuomassa ammattilais- ja amatööripelaajia Suomeen turnaus- sekä näytösotteluihin. Toisaalta taas maaliskuussa 1991 järjestettyyn Finnish Openiin Kauppinen marssitti koko pelaajaporukansa lähinnä palkintosummien takia.¹⁵⁵

Kiiskinen ei tosin syyttänyt pelkkiä Kauppisia ja heidän liittoansa. Hänen mukaansa Suomen Biljardiliitto tarjosi Kauppisten porukalle mahdollisuutta liittyä siihen ja ottaa snookerin vastuulleen, mutta Kauppisten asettamat ehdot eivät sopineet esimerkiksi Suomen Valtakunnan Urheiluliitolle tai Työväen urheiluliitolle. Tästä syystä Suomen Biljardiliitto pyrki selvästi häiritsemään ja estämään Suomen Snookerliiton perustamista mahdollisuuksiensa mukaan. Kiiskisen näkemyksen mukaan yksi keskeinen syy tälle oli Suomen Biljardiliiton kyvyttömyys vastata tuoreen lajin kysyntään esimerkiksi vanhakantaisista kaisa-asenteista johtuen.¹⁵⁶ Kyösti Kiiskinen vaikutti ainakin näennäisesti puolueettomalta kirjoittajalta ja ääneltä, sillä hän ei ollut koskaan kuulunut ainakaan Suomen Biljardiliiton hallitukseen¹⁵⁷ eikä myöskään Suomen Snookerliiton hallitukseen¹⁵⁸, mutta toisaalta liittyi oleellisesti kuitenkin tuon ajan biljardielämään esimerkiksi sen takia, että on Pentti Kirstilän kanssa julkaissut vuonna 1988 biljardioppaan, jota myös tässä tutkielmassa on hyödynnetty.¹⁵⁹ Lopullisen leirinsä Kiiskinen kuitenkin valitsi Suomen Biljardiliiton riveistä, ja osoitti melko värikkäällä kielellä kritiikkiä Kauppisten liitolle:

”Turnausta edelsi tosin yksi kauppismaisuus lisää. Pyydettyäessä Snookerliitolta tuomariapua sitä olisi saatu, jos Snookerliitto olisi saanut hoitaa koko turnauksen, istua SBIL:n, Biljardihuollon, Bak Oy:n ja Biljardimiesten takamuksella tuleen.”¹⁶⁰

---

¹⁵⁵ Kiiskinen, Kyösti, *”Snookerissa liittoriita”*, Suomen Biljardilehti 3/1991, sivut 18-20.

¹⁵⁶ Kiiskinen, Kyösti, *”Snookerissa liittoriita”*, Suomen Biljardilehti 3/1991, sivut 18-20.

¹⁵⁷ Grahn 2003, sivut 90-93.

¹⁵⁸ Suomen Biljardilehti 3/1991, sivu 18.

¹⁵⁹ Kiiskinen, Kyösti & Kirstilä, Pentti: Biljardiopas. WSOY, Porvoo 1988.

¹⁶⁰ Suomen Biljardilehti 3/1991, sivu 19.

Verrattuna esimerkiksi Lasse Pohjankosken teksteihin, joissa korostettiin snookerin selviävän haasteistaan lajin mahtavuuden takia, ei Kiiskinen ollut taipuvainen samanlaiseen optimismiin. Hän kirjoitti tilanteen olevan täydellisessä pattitilanteessa, johon päädyttiin, kun asioiden sijasta henkilöt riitelivät keskenään.¹⁶¹ Vaikuttaa siltä, että vaikka liittoriita saatiin Suomen Biljardilehdessä näyttämään pahimmillaan vain muutaman yksittäisen henkilön kiukuttelulta, oli se lopulta todella monen suuren tekijän, ellei jopa suorastaan epäonnisen yhteensattuman, summa.

3.5 Vuodet 1992 ja 1993

Keväällä 1992 Suomen Snookerliitto ja Suomen Biljardiliitto eivät vielä saaneet sovintoa aikaiseksi. Tästä huolimatta Biljardiliiton snookervastaava Juha Hyyryläinen kehui vuotta 1991 onnistuneeksi ja valoi uskoa siihen, että ratkaisu tultaisiin vielä saamaan aikaiseksi ja snooker tulisi jäämään pysyvästi Suomen biljardikulttuuriin.¹⁶² Tätä Hyyryläisen väitettä ja havaintoa selvästi tukivat useat, menestyksekkäästi järjestetyt turnaukset. Aktiivisen turnaustoiminnan lisäksi uusia kansainvälisiä pelikontakteja haettiin aiemmin mukana olleiden maiden lisäksi esimerkiksi Ruotsista, Belgiasta ja Hollannista. Lamasta ja liittoriidasta huolimatta pelaajamäärätkään eivät laskeneet, vaan pysyivät suunnilleen samana kuin aiempänä vuonna.¹⁶³

Suomen Biljardiliitto aloitti vuonna 1992 monia uusia yhteistyöprojekteja. Näistä yksi oli nuorisjärjestön kanssa tehty suunnitelma, jonka tavoitteena oli opettaa koululaisille biljardipelejä, myös snookeria.¹⁶⁴ Yhteistyöprojekteista huolimatta liittojen välinen yhteistyö ei kuitenkaan onnistunut, sillä molemmat liitot järjestivät toukokuun 24. päivä vuonna 1992 omat SM-kilpailunsa snookerissa. Suomen Biljardiliiton kisat voitti Matti Vanhala ja Suomen Snookerliiton kisat Robin Hull. Vaikka tilanne oli eskaloitunut siihen pisteeseen, että samana viikonloppuna järjestettiin yhdessä lajissa kahdet eri mestaruuskilpailut, niin Suomen Biljardilehdessä kuitenkin kirjoitettiin tapahtumasta toiveikkaaseen sävyyn, toivottiin liittojen yhdistymistä ja lisäksi molempien liittojen kerrottiin pidättäytyneen toistensa mollaamisesta.¹⁶⁵ Suomen Biljardiliiton asennoitumisessa Snookerliittoa kohtaan tapahtui siis

---

¹⁶¹ Suomen Biljardilehti 3/1991, sivu 19.

¹⁶² Suomen Biljardilehti 2/1992, sivu 7.

¹⁶³ Suomen Biljardilehti 2/1992, sivut 18-20.

¹⁶⁴ Suomen Biljardilehti 3/1992, sivut 3, 6 & 13.

¹⁶⁵ Suomen Biljardilehti 3/1992, sivu 13.

ainakin jonkinlaista kehitystä. Tämän lisäksi Suomen Biljardiliiton järjestämien snookerkilpailujen organisointi eri puolilla maata vaikutti hyvin vakiintuneelta toiminnalta, joka lisäksi oli jatkuvasti pienessä kasvussa osanottajamäärien perusteella.¹⁶⁶ Suomen Biljardilehden vuotuinen numeromääräkin nousi aiemmasta neljästä viiteen suosion kasvaessa.¹⁶⁷ Myös kolmatta kertaa järjestetty Finnish Open oli menestys kansainvälisine vieraineen (esimerkiksi Peter Ebdon, Alex Higgins, Jon Birch ja arvostettu hollantilainen snookertuomari Jan Verhaas). Turnaukseen osallistui taas pelaajia molemmista liitoista, joten paikoitellen alkoi vaikuttaa siltä, että vuosia kyttenyt liittoriita oltaisiin mahdollisesti saamassa sovituksi.¹⁶⁸

Turnaus oli menestys, mutta tästä huolimatta liittojen välit olivat kulisseissa edelleen täysin tulehtuneet. Suomen Biljardiliiton Juha Hyyryläinen kirjoitti, kuinka molempien liittojen edustajat oli lähetetty tammikuun lopulla kansainväliseen kokoukseen Maltalle, jossa Hyyryläisen mukaan Snookerliiton *Anthony Hull* teki kaikkensa, ettei Biljardiliiton edustaja saisi ääntään kuuluviin, ja että Hullin edustama Snookerliitto pysyisi kansainvälisten järjestöjen ainoana suomalaisena jäsenenä.¹⁶⁹ Hyyryläisen sävy oli hyvin katkera, eli vaikka aikaisemmin useampi kirjoittaja maalasi toiveikkaita kuvia liittoriidan ratkeamisesta, oli tilanne tammikuussa 1993 edelleen umpikujassa.

Suomen Biljardiliitto järjesti vuonna 1993 myös ensimmäiset naisten viralliset ranking-kilpailut. Hyyryläinen kirjoittikin ylpeillen, kuinka Biljardiliiton kanssa kilpaileva Snookerliitto organisoivat hyvin epäammattimaisesti naisten sarjoissa kilpailuja miten sattuu ja silloin tällöin, kun taas Suomen Biljardiliitto otti asiakseen järjestää myös naisille säännöllisen liigan sekä ensimmäiset naisten SM-kilpailut. Toisaalta jutun sävy oli kuitenkin varsin sukupuolellisesti toiseuttava nimittäessään naispelaajia yksiselitteisesti pelaajattariksi.¹⁷⁰ Ennen 1980-lukua Grahnin mukaan Suomesta ei löydy juurikaan mainintoja biljardia pelaavista naisista, ja vasta pelipöytien yleistymisen pubeissa ja nuorisotaloilla toi lajin myös naisten pariin. Ensimmäiset naisten SM-kisat 8-pallossa (poolbiljardin muoto) pelattiin vuonna 1988 ja snookerissa vuonna 1993.¹⁷¹ Myös Suomen Biljardilehden kirjoitukset seurasivat tätä kehitystä, sillä

---

¹⁶⁶ Summanen, Mikko, "Karjala Open snooker ranking", Suomen Biljardilehti 4/1992, sivu 8.

¹⁶⁷ Suomen Biljardilehti 4/1992, sivu 8.

¹⁶⁸ Kiveliö, Aarno, "Snooker juhlaa: Voittaja Jon Birch", Suomen Biljardilehti 1/1993, sivut 12-13.

¹⁶⁹ Suomen Biljardilehti 1/1993, sivu 28.

¹⁷⁰ Suomen Biljardilehti 2/1993, sivu 23.

¹⁷¹ Grahn 2003, sivut 64-65.

aikaisemmin 1980-luvulla teksteissä esiintyi lähinnä satunnaisia, osin hurskaita toiveita naisten liittymisestä biljardikerhoihin. Toisaalta Hyyryläisen kirjoituksen perusteella herää epäily, että panostus naisten biljardimahdollisuuksiin saattoi johtua siitä, että siitä saatiin suora lyömäase Suomen Snookerliittoa vastaan. Vaikka asia ei näin olisi ollutkaan, niin ajankohta oli joka tapauksessa erittäin otollinen hyödyntää tätä kehitystä pelkästään retoriikassa Snookerliittoa vastaan.

Päätoimittajan vaihdoksen johdosta Suomen Biljardilehden graafinen ilme muuttui merkittävästi 1993-luvulla. Yhdessä kansikuvassa esiintyi kirjailija Kata Kärkkäinen biljardikeppi kädessä biljardia pelaamassa. Lisäksi esimerkiksi logo ja muu kuvitus vaihtuivat värilliseksi aiemman mustavalkoisen tyylin sijasta.¹⁷² Kärkkäinen ei jäänyt ainoaksi lehdessä poseeranneeksi julkisuuden henkilöksi, sillä myöhemmin kansikuvassa esiintyivät muun muassa jääkiekkoilijat Teemu Selänne ja Jari Kurri yhdessä Mika Immosen kanssa¹⁷³ sekä kuulantyoöntäjä Mika Halvari.¹⁷⁴ Tämä saattoi olla uuden päätoimittajan tietoinen valinta edistää sekä lehden että koko lajin menekkiä suuren yleisön keskuudessa.

Snookerin SM-kisoja käsittelevässä reportaasissa naisten kilpailu nostettiin yhtä keskeiseen rooliin kuin miestenkin. Sekä naisten että miesten sarjoja ja lopputuloksia käsiteltiin lehdessä hyvin tasavertaisesti, ja molempien sarjojen mestarit, Mika Karhu ja Riitta Koskinen, ansaitsivat kuvansa julkaisuun.¹⁷⁵ Toimituksellinen tyyli pyrki selvästi joko tarkoituksella tai vahingossa unohtamaan meneillään olevat liittoriidat sekä mahdolliset laman aiheuttamat rahavaikeudet, sillä lehdessä esiteltiin vakavien juttujen sijasta esimerkiksi jalkapalloa ja snookeria harrastavan Jari ”Jallu” Rantasen elämää.¹⁷⁶

Vuonna 1993 juhlittiin Suomen Biljardiliiton 20-vuotista taivalta, sillä liitto perustettiin 1973. Lehdessä julkaistiin tällöin esimerkiksi vuosien takaisia juttuja uudelleen juhlaulkaisuina.¹⁷⁷ Samalla hämmästeltiin sitä, ettei liiton kahdenkymmenen vuoden taipaleen aikana hallituksessa ole ollut yhtäkään naista, ennen kuin vuonna 1992 liiton hallitukseen valittiin tamperelainen Lea Haume. Vaikka biljardi vaikutti lähihistoriansa perusteella olevan täysin

---

¹⁷² Suomen Biljardilehti 3/1993, kansilehti.

¹⁷³ Suomen Biljardilehti 5/1994, kansilehti.

¹⁷⁴ Suomen Biljardilehti 4/1995, kansilehti.

¹⁷⁵ Suomen Biljardilehti 3/1993, sivut 28-29.

¹⁷⁶ Suomen Biljardilehti 3/1993, sivu 31.

¹⁷⁷ Suomen Biljardilehti 4/1993, sivut 6-7.

miesvaltainen peli Suomessa 1990-luvulle asti, niin Haume kuitenkin kiitti muita liiton jäseniä siitä, että tästä miesvoittoisuudesta huolimatta oli aina saanut äänensä kuuluviin biljardiyhteisössä. Haume nimesi suosikikseen biljardilajeista snookerin: ”Liekö se jotenkin naisellista, onhan mukana pinkki väri!”¹⁷⁸ Biljardi ja snooker eivät siis kohdanneet pelkkiä haasteita talouslaman ja liittoepäselvyyksien myötä, sillä 1990-luvun puoliväliä lähestyttäessä oli selvästi käynnissä laaja projekti saattaa biljardi kirjaimellisesti koko kansan peliksi. Tässä kohtaa Biljardiliiton vastuuhenkilöt luonnollisesti osasivat käyttää tätä myös lyömäaseena liittoriidassa, mutta tämä ei kuitenkaan muuta tosiasiaa, että biljardi ja snooker olivat edelleen yleistymässä koko Suomessa. Lajia alettiin tietoisesti markkinoida koko perheelle sopivana ja yhteisöllisenä seurapelinä, ja lehdessä alettiin julkaista miesten sarjojen lisäksi täysin samat tiedot myös naisten otteluista ja turnauksista.¹⁷⁹ Toisaalta yhden, anonymiksi jääneen biljardisalin pitäjän mielestä liitossa heittäytyttiin paikoitellen jopa liian positiiviseksi, sillä paikallistasolla huomasi salinpitäjän mukaan paremmin, kuinka pelaajaluvut ja tulot olivat lähteneet laskuun. Tämä johtui hänen mukaansa ensisijaisesti liian suurista snookerinvestoinneista, eikä niinkään lamasta tai liittoriidasta.¹⁸⁰ Tämä mielipide todisti, että snooker koettiin edelleen joidenkin biljardiharrastajien keskuudessa ongelmalliseksi. Snookeriin ei kuitenkaan sinänsä tehty yhtään sen suurempia investointeja kuin muihinkaan lajeihin (ja lisäksi osa näistä oli Kauppisten Snookerliiton tekemiä, ei Suomen Biljardiliiton), joten snookerin näennäisesti kasvavaa asemaa koeteltiin edelleen monesta suunnasta.

3.6 Vesa-Matti Loirin vuosi 1994

Vuonna 1994 Suomen Biljardiliiton puheenjohtajana aloitti koko kansan tuntema taiteilija Vesa-Matti Loiri. Loiri toimi lopulta liiton puheenjohtajana aina vuoteen 1999 asti, ja liitto oli myöntänyt hänelle jo vuonna 1989 hopeisen ansiomerkin.¹⁸¹ Vaikka Loiri kirjoitti ensimmäisessä pääkirjoituksessaan olevansa pääsääntöisesti kaisabiljardin pelaaja, niin mainitsi hän pelanneensa myös snookeria ja omistavansa kaisalle, poolille sekä snookerille jokaiselle oman *köön*.¹⁸² Siinä missä kansilehtiin alettiin valita eri julkisuuden henkilöitä

---

¹⁷⁸ Suomen Biljardilehti 4/1993, sivu 10.

¹⁷⁹ Suomen Biljardilehti 4/1993, sivut 13, 17, 28, 31.

¹⁸⁰ Tuntematon kirjoittaja, ”Salinpitäjän näkökulmasta”, Suomen Biljardilehti 5/1993, sivu 10.

¹⁸¹ Grahn 2003, sivut 90-93.

¹⁸² *Köö* tulee ranskan kielen sanasta *queue*, joka tarkoittaa biljardikeppiä. Englanniksi *cue* tai *cue stick*.

poseeraamaan, niin nyt Suomen Biljardiliitto julkaisi myös pitkän jutun iskelmälaulaja Riki Sorsasta ja hänen biljardiharrastuksestaan.¹⁸³

Aikaisempina vuosina menestyksekkäästi järjestetty Finnish Open -snookerturnaus jouduttiin vuonna 1994 peruuttamaan, mikä oli suuri takaisku Suomen Biljardiliitolle ja koko lajille. Peruuntumisen syyksi mainittiin ristiriidat ja ongelmat kansainvälisellä tasolla eri liittojen ja maiden välillä.¹⁸⁴ Vaikutti siltä, että vaikka Suomessa liittojen välillä kyti riita, joka aiheutti monenlaisia ongelmia ja haasteita, niin snooker kärsi suurista ongelmista myös kansainvälisellä tasolla. Suomessa sen sijaan oltiin järjestämässä syyskuussa 1994 suuria kolmipäiväisiä pelimessuja. Tässä tapauksessa kyseessä olivat kuitenkin varsin uniikit messut, sillä toista kertaa Tampereella järjestetyssä tapahtumassa teemana olivat kaikki pelit perinteisistä lautapeleistä uusiin tietokonepeleihin, shakkiin, dartsiin, ajanvietepeleihin sekä luonnollisesti biljardiin.¹⁸⁵ Tällaiset koko kansan pelimessut, joihin myös biljardi oli valittu, kuvastivat hyvin ajalle tyypillistä kehitystä. Suomen Biljardiliitto pyrki tietoisesti 1980-luvulta alkaen kasvattamaan biljardin ja snookerin suosiota, ja toisaalta biljardi baaripelinä lienee kasvattanut suosiotaan itsestäänkin. Biljardipelien kehitys on verrannollista moneen muunlaiseen pelaamisen kulttuuriin, joiden suosio nousi merkittävästi 1980- ja 1990-luvuilla. Tämän pro gradun fokus ei varsinaisesti ole tässä huomiossa, mutta kuten Sironen kirjoiti 1988, perinteisen kilpaurheilun, kuntoliikunnan ja kaupallisen liikuntakulttuurin ohelle oli selvästi nousemassa uusi ”liikuntakulttuuri”, joka oli entistä enemmän sidoksissa esimerkiksi vaihtoehto- tai alakulttuureihin ja lisäksi yhdisti perinteisten liikuntakulttuurien ominaisuuksia uusiin lajeihin.¹⁸⁶ Tästä syystä snooker ja biljardi on mielekästä kytkeä pelikulttuurisessa kontekstissa juuri tähän kehitykseen.

Siitä huolimatta, että Suomen snookeryhteisö vaikutti Suomen Biljardilehden kirjoitusten perusteella saaneen vahvan aseman niin kansainvälisesti kuin myös kotimaisella pelikentällä, ei se ollut vielääkään saanut ratkaistua lajin sisäisiä riitojaan. Suomen Biljardiliiton sisällä moni oli edelleen sitä mieltä, että snooker valtasi liiaksi tilaa perinteiseltä kaisabiljardilta.¹⁸⁷ Tämän lisäksi liittoriitaan suhtauduttiin jopa korostetun epätodellisin mielin. Terho Liinamaa kirjoitti

---

¹⁸³ Suomen Biljardilehti 1/1994, sivu 7.

¹⁸⁴ Suomen Biljardilehti 1/1994, sivu 26.

¹⁸⁵ Suomen Biljardilehti 2/1994, sivu 4.

¹⁸⁶ Sironen 1988, sivut 13-17.

¹⁸⁷ Suomen Biljardilehti 2/1994, sivu 33.

vuonna 1994 Suomen Biljardilehden jutun liittoriidasta ja lainasi siihen suoraan *Keskisuomalainen*-lehden irvailua, kuinka snookeristien ”liittopelleily” oli jatkunut jo viisi vuotta eikä loppua näkynyt.¹⁸⁸ Toisaalta myös Liinamaa asettui kuitenkin lopulta Suomen Biljardiliiton puolelle ja korosti sitä, että muutaman pelisalin pyörittämisellä elävä Suomen Snookerliitto oli yksiselitteisesti syyllinen liittojen välisiin ongelmiin. Biljardiliitolla kuitenkin oli selvä tahto kehittyä ja kyetä ratkaisemaan ongelmat. Liiton hallituksen ensimmäinen naisjäsen Lea Haume innostikin kirjoituksissaan muita naisia aloittamaan biljardiharrastuksen, ja kritisoi stereotypiaa siitä, että biljardisali oli vain miesten oma ”rauhoitusalue”.¹⁸⁹ Tämänkaltainen kehitys on jo aikaisemmissa teksteissä näkynyt Suomen Biljardiliitolla muun muassa naisten turnausten lisääntymisenä. Vaikuttaakin siltä, että Suomen Biljardiliiton kirjoittajien mukaan ainoa biljardin ja snookerin progressiivista ja alati etenevää kehitystä hidastava voima vuonna 1994 oli Suomen Snookerliitto ja sen haluttomuus yhteistyöhön.

3.7 Snookerin alamäen alku

Suomen Biljardilehden päätoimittaja Liski kirjoitti vuoden 1995 alkupuolella omalla palstallaan siitä, kuinka biljardiharrastus kasvoi tasaisesti kansan parissa, ja että erityisesti nuoriso oli löytänyt lajin nuorisotiloissa lisääntyneiden biljardipöytien myötä.¹⁹⁰ Samankaltaisia sanoja muotoili myös vuotta aikaisemmin puheenjohtajana aloittanut Vesa-Matti Loiri, joka kuitenkin korosti myös sitä, että kritiikistä huolimatta kaisabiljardia ei liiton puolesta oltu unohtamassa. Loiri viittasi tällä siihen, että osa Biljardiliiton ihmisistä suhtautui penseästi snookeriin, sillä sen katsottiin polkevan kaisaa alle.¹⁹¹ Tämä kaisapelaajien huoli snookerin suosioista näyttäytyy varsin omituisena siitä syystä, että Suomen Biljardilehdessä ei usean numeron aikana kirjoitettu snookerista juuri mitään, kaisasta ja poolista sen sijaan sitäkin enemmän. Syy tälle oli todennäköisesti siinä, että päätoimittaja Liskin mukaan biljardi- sekä snookerseuroja kohtasi jäsenkato vuonna 1995.¹⁹² Vaikka muutamia vuosia aikaisemmin Biljardilehdessä korostettiin sitä, että lama ei tulisi vaikuttamaan biljardielämään, joutui Liski nyt myöntämään, että lamalla todennäköisesti oli vaikutuksensa salinpitäjien sekä

---

¹⁸⁸ Suomen Biljardilehti 3/1994, sivu 30.

¹⁸⁹ Haume, Lea, ”*Biljardöörien sukupuoli?*”, Suomen Biljardilehti 4/1994, sivu 12.

¹⁹⁰ Liski, Raimo, ”*Biljardipöytiä entistä enemmän*”, Suomen Biljardilehti 2/1995, sivu 3.

¹⁹¹ Loiri, Vesa-Matti, ”*Puheenjohtajan palsta*”, Suomen Biljardilehti 2/1995, sivu 4.

¹⁹² Liski, Raimo, ”*Kesä ja biljardi*”, Suomen Biljardilehti 3/1995, sivu 3.

harrastajien mahdollisuuksiin ylläpitää sekä järjestää biljardielämää. Lamasta huolimatta snookerissa järjestettiin kuitenkin onnistuneesti ensimmäistä kertaa liittojen yhteiset mestaruuskilpailut. Kisojen aikaan nähtiin jopa hetkellisesti valoa tunnelin päässä, sillä liittoriidan ratkaisu vaikutti olevan jo hyvin lähellä.¹⁹³ Tämä liittoriita herätti vuosina 1994 ja 1995 myös ulkopuoliset henkilöt kommentoimaan Biljardilehden sivuilla järjestömäksi päässyttä tilannetta:

”[...] Monta vuotta jähkailtiin varmasti puolin ja toisin mutta kun alkuun päästiin, ei kai se niin vaikeaa ja mahdotonta ollutkaan? Tästä on hyvä jatkaa yhteistä taivalta, tunnelinpäässä valoa pilkottaa. Ettenkö sanoisi aurinko. Tsemppiä snookeri.”¹⁹⁴

Siinä missä Suomen Biljardilehden linja sysäsi hyvin pitkälti riidan syyt Suomen Snookerliiton niskaan, saattoi tilanne ulkopuoliselle näyttäytyä molemminpuoliselta vääntämiseltä. Tämän tutkielman pohjatiedoilla tästä on luonnollisesti mahdoton saada varmuutta, koska Suomen Snookerliiton ääntä ei juurikaan Biljardilehden sivuilla kuultu aikarajauksen aikana. Jos kuitenkin huomioidaan, että snooker jakoi vahvasti mielipiteet myös Biljardiliiton sisällä, niin on hyvin vaikea uskoa Biljardiliiton täydelliseen vilpittömyyteen (jota monet kirjoitukset korostivat) snookerkiistassa.

Huhtikuussa 1995 järjestettiin ensimmäiset molempien liittojen yhteiset snookerin SM-kilpailut. Suomen Biljardilehden kisoihin liittyvässä uutisoinnissa ei enää eroteltu eri liittojen pelaajia, vaan kaikki vaikuttivat pelaavan tasavertaisina lähtökohdistaan riippumatta.¹⁹⁵ Lisäksi lehdessä julkaistut kilpailukalenterit sekä rankinglistat muuttuivat molempien liittojen yhteisiksi, kun aiemmin Biljardilehden listoilla olivat pelkästään liiton omat pelaajat. Tilanne näyttikin näiden perusteella vahvasti siltä, että liittoriita oli viimein saatu ratkaistua.¹⁹⁶ Vaikka snookerista ei kirjoitettu yhtä paljon kuin muutamana aikaisempina vuonna, oli yhteistyö saatu kuitenkin aikaiseksi. Tämän perusteella moni todennäköisesti odottikin snookerin nousevan suorastaan kukoistukseen, sillä mielenkiintoa lajia kohtaan selvästi riitti liittoriidasta huolimatta.

---

¹⁹³ Liski, Raimo, *”Toiminnanjohtaja palsta”*, Suomen Biljardilehti 3/1995, sivu 5.

¹⁹⁴ Suomen Biljardilehti 3/1995, sivu 6.

¹⁹⁵ Suomen Biljardilehti 3/1995, sivut 24-25.

¹⁹⁶ Suomen Biljardilehti 4/1995, sivut 25-27.

Muutaman kuukauden aikana voi kuitenkin tapahtua käänne täysin päinvastaiseen ja odottamattomaan. Raimo Liski kirjoitti Biljardilehdessä loppuvuonna 1995 seuraavasti:

”[...] Biljardilehden tässä numerossa ei snookerista liemmin kirjoitella. Kysymyksessä ei ole snookerin poikotointi [sic] vaan yksinkertaisesti se, ettei tiedotus- eikä muuta aineistoa ole toimituksen käytettävissä. [...] Jostain syystä keväällä alkanut yhteistyö SBiL:n snookerjaosto/SSL ei tunnu pelaavan. Valitettava asia snookerin tulevaisuuden kannalta katsoen.”¹⁹⁷

Muuta snookeriin liittyvää ei vuoden viimeisestä numerosta löytynytäkään. Vaikuttaa siltä, että liittojen välinen yhteistyö kariutui nopeammin ja dramaattisemmin kuin mitä kukaan, edes päätoimittaja Liski, uskoi.

3.8 Muutama jälkihuomio

Vaikka tutkielmassa keskitytään vuosiin 1985-1995, on tässä kohtaa syytä tarkastella lyhyesti myös vuotta 1996, sekä sitä, mitä Suomen Snookerliitolle tapahtui liittoriidan seurauksena.

Vesa-Matti Loiri jatkoi edelleen Suomen Biljardiliiton puheenjohtajana.¹⁹⁸ Liiton snookerjaoston toiminta kuitenkin käytännössä lakkasi. Juha Hyyryläinen kirjoitti vasta vuoden 1996 puolella pitkästi siitä, miksi yhteistyö liittojen välillä lakkasi, ja miksi snookerista kirjoittaminen äkisti loppui Suomen Biljardilehdessä aikaisempaan vuonna. Hyyryläisen mukaan Suomen Snookerliitto Anthony Hullin johtamana ei pystynyt hoitamaan tehtäviään eikä Hullin persoonasta johtuen kyennyt yhteistyöhön, joten Suomen Biljardiliitto protestinomaisesti keskeytti kokonaan snookerasioiden järjestämisen ja siirsi vastuun paikallisjärjestöille.¹⁹⁹ Biljarditoiminta ei tietenkään Suomessa eikä Biljardiliiton piirissä loppunut, pool sekä kaisa jatkuivat normaalisti, ja snookeriakin pelattiin, tosin paikallisesti. Tätä ilmensi myös snookerosion katoaminen lehden sivuilta lopullisesti. Suomen Biljardiliiton osalta snooker oli siis kokenut yhden vuosikymmenen, jonka aikana se vakiinnutti asemansa liitossa 1980-luvun puolivälissä, ja toisaalta nopeasti myös katosi lajivalikoimasta ainakin näennäisesti kymmenen vuotta myöhemmin.²⁰⁰ Vaikka snookeriin liittyvää kirjoittelua

---

¹⁹⁷ Liski, Raimo, *”Poolpelaajien taso nousussa, haastajia Mika Immoselle”*, Suomen Biljardilehti 5/1995, sivu 3.

¹⁹⁸ Suomen Biljardilehti 1/1996, sivu 5.

¹⁹⁹ Suomen Biljardilehti 1/1996, sivu 24.

²⁰⁰ Suomen Biljardilehden numerot 2-5/1996.

jatkettiin Suomen Biljardilehdessä satunnaisesti koko vuosikymmenen lopun ajan, oli laji virallisesti poistettu Biljardiliiton toiminnan piiristä.

Surullista kyllä, tämä liittojen kahtiajako jatkui aina vuoteen 1998 asti. Siihen mennessä snookerboomi oli kokonaan ohitse, monet snookersalit suljettiin ja monet yrittäjät olivat tehneet, osin lamasta johtuen, vararikon. Suomen Snookerliitto lakkautettiin ja kaikki kilpailutoiminta keskitettiin taas Suomen Biljardiliiton alaisuuteen.²⁰¹ Suomen Snookerliiton Aki Kauppinen kertoi vuonna 2017 Ilta-Sanomien haastattelussa, että parhaimmillaan vuonna 1991 heillä oli Helsingissä yhteensä 5 snookersalia, mistä alkoi sittemmin taloudellinen alamäki. Tämä johti lopulta siihen, että vuonna 1995 laman myötä Kauppisilla oli ainoastaan yksi sali jäljellä, joka sekin teki vararikon vuonna 1996.²⁰² Ajallisesti tämä kehitys kulki käsi kädessä Suomen Biljardiliiton snookerasioiden kanssa, eli vuonna 1996 laji oli lähes kadonnut Suomesta monilla mittareilla.

3.9 Johtopäätökset vuosien 1985–1995 snookersisällöstä

Tässä luvussa on tähän mennessä sekä eritelty että analysoitu Suomen Biljardilehden snookeraiheista sisältöä vuosien 1985–1995 aikana. Luvussa on tarkasteltu, millaisia keskeisiä vaiheita Suomen snookerkulttuurin kehitykselle tapahtui tuona aikana. Näkökulma on pyritty rajaamaan siihen, kuinka Suomen Biljardilehti nämä tapahtumat, haasteet sekä mielipiteet esitti. Mukana on vertailun vuoksi kuljetettu myös biljardia lajina yleisesti, sillä snooker oli selvästi koko tuon aikakauden ajan vahvassa riippuvuussuhteessa muihin biljardin muotoihin sekä ajan biljardielämään ylipäätään.²⁰³

Tutkimuksen kohteena ollut snookeraiheinen sisältö jakautui Suomen Biljardilehdessä karkeasti kolmeen osaan: Lehden toimittajien kirjoittamiin juttuihin, lukijoiden mielipidekirjoituksiin sekä tilastollisiin juttuihin (esimerkiksi ranking-tilastot ja kilpailukalenterit). Neljäs selkeä kategoria olisivat mainokset, mutta ne on tässä tutkimuksessa jätetty analyysin ulkopuolelle.²⁰⁴ Tutkimuksen kannalta ehdottomasti keskeisintä sisältöä ovat lehden toimittajien (ja muiden Suomen Biljardiliiton henkilöiden) ja

---

²⁰¹ Grahn 2003, sivu 77.

²⁰² [<https://www.is.fi/muutlajit/art-2000005089925.html>]. Aki Kauppinen haastattelu, haastattelija ja toimittaja Atte Husu, Ilta-Sanomat 16.2.2017. luettu 15.2.2021.

²⁰³ Sarajärvi & Tuomi 2018, sivut 118-119.

²⁰⁴ Suurin osa pelisaleista ja niiden pöytien määrästä löytyy vuosien 1985-1995 aikana lehden viimeisiltä sivuilta tai takakannesta, aina vakiomuotoisina.

lukijoiden tekstit. Tässä kolmannessa luvussa on näitä sisältöjä tutkimalla muodostettu kuva siitä, mitä keskeisiä tapahtumia Suomen snookerhistoriaan tutkimusajanjakson aikana tapahtui. Samalla tutkielmassa on huomioitu se, että käytännössä kaikki kuvaukset ja mielipiteet olivat Suomen Biljardiliiton kantoja edustavia näkemyksiä. Sisältöjen monipuolisuudesta johtuen kirjoitusten kontekstia on tutkielmassa tarkasteltu myös yksityiskohtaisemmin, sillä myös Biljardiliiton sisällä oli erilaisia näkemyksiä snookerista.²⁰⁵ Tämän analyysin pohjalta Suomen snookerhistorian vaiheista voidaan muodostaa kärjistäen neljä ajanjaksoa:

1. Snookerin ilmaantuminen ja biljardiväen jakaantuminen snookerin puolustajiin ja vastustajiin
2. Vakiintumisvaihe
3. Kilpailevan liiton synty ja siitä aiheutuva liittoriita
4. Liittoriidan näennäinen ratkaisu sekä eskaloituminen

Tutkielman neljäs luku keskittyy tämän jaottelun pohjalta analysoimaan aikakauden keskeisiä snookerdiskursseja vielä tarkemmin tämän alustavan sisällönanalyysin pohjalta. Koska tutkimuksen varsinaisena tutkimuskysymyksenä on tarkastella sitä, kuinka Suomessa suhtauduttiin snookeriin, on tämä jaottelu varsin pätevä lyhennelmä niistä vaiheista, jotka Suomen Biljardilehden perusteella ajanjaksolta ilmenevät.

Tässä luvussa ei ole vielä juurikaan tarkasteltu tilastollisia lukuja snookerin vaiheista. Siinä missä seuraavassa luvussa tarkastellaan vielä tarkemmin monia Suomen Biljardilehden tekstejä tässä luvussa esiteltyjen tapahtumien sekä näkökantojen ymmärtämiseksi, tutkielman viidennessä luvussa tarkastellaan tilastollisin menetelmin snookerin suosiota.²⁰⁶

4. Analyysi vuosien 1985–1995 keskeisistä snookerdiskursseista

Tässä luvussa tarkastellaan syvällisesti niitä keskeisiä snookerdiskursseja, joita Suomen Biljardilehden sivuilla ja sivujen ulkopuolella käytiin tutkimuksen aikarajauksen aikana. Huomiota on tarkoitus kiinnittää erityisesti siihen, millä tavalla monet Suomen Biljardiliiton

---

²⁰⁵ Sarajärvi & Tuomi 2018, sivu 120.

²⁰⁶ Sarajärvi & Tuomi 2018, sivu 135.

ihmiset suhtautuivat snookeriin, millaista argumentaatiota he hyödynsivät perusteluissaan, ja miksi he todennäköisesti näin toimivat. Luvussa hyödynnetään sisällönanalyysin tukena hieman diskurssianalyysin keinoja tekstien tulkitsemisessa ja kontekstoinnissa. Näin saadaan vielä tarkempi kuva siitä, minkälaisessa asemassa snooker oli Suomessa vuosien 1985–1995 aikana, ja miksi se kohtasi monia haasteita verrattaen lyhyen ajanjakson aikana.

Vuosi 1985 oli käännekohta Suomen snookerelämälle. Laji alkoi kiinnostaa yhä useampia biljardiharrastajia, minkä seurauksena vuonna 1986 Suomen Biljardiliitto aloitti säännölliset toimet lajin edistämiseksi. Toisaalta snooker herätti Suomessa mielenkiintoa jo aikaisempinakin vuosina, ellei jopa vuosikymmeninä, kuten jo vuonna 1978 uutisoitu pitkä reportaasi snookerin MM-turnauksesta Suomen Biljardilehdessä ilmensi.²⁰⁷ Suomi oli kuitenkin pitkään pääsääntöisesti kaisabiljardin hallitsema maa. Alun perin laji lienee lähtöisin Venäjältä, josta se tuli Suomeen 1800-luvulla, ja 1950-luvun lopulta alkaen kaisan suosio kasvoi Suomessa ylivertaiseksi muihin biljardin muotoihin verrattuna. Poolia alettiin pelata Euroopan liiton alaisuudessa virallisesti vasta vuonna 1978, ja snookeria oli samaan aikaan pelattu Britanniassa jo lähes 100 vuotta. Kaisa kuitenkin koettiin vahvasti suomalaisten omaksi peliksi, jonka kansainvälistämiseksi ja viralliseksi kisalajiksi saattamiseksi tehtiin reilusti töitä, pääosin kuitenkin tuloksetta. Suuri enemmistö halusi aina pitää kaisan alkuperäisessä asussaan, minkä myötä kaisa on sitä nykypäivänäkin.²⁰⁸

Tämän pohjalta voidaan sanoa, että brittiläinen snooker tavallaan ”tunkeutui” kaisan reviiirille 1980-luvun puolivälissä. Tästä syystä ensimmäisten, tutkimuksen kannalta keskeisten vuosien uutisointia Suomen Biljardilehdessä on perusteltua tarkastella juuri tästä näkökulmasta.

4.1 Pukumiesten pelleilyä?

Snookerilla tuntui olevan alkuvuosina Suomen Biljardilehdessä vankka vastustajakuntansa. Esimerkiksi lehden alkuperäinen päätoimittaja Rauno Tuominen suhtautui vuosikausia varsin nihkeästi snookeriin ja sen edistämissuunnitelmiin. Toisaalta Tuominen tunnettiin vuosikymmenten ajan saavutuksistaan juuri kaisabiljardin parissa, ja kun poolbiljardi hyväksyttiin vuonna 1987 viralliseksi kilpalajiksi Suomen Biljardiliitossa, otti hän liiton poolasiat hoidettavakseen.²⁰⁹ Vaikuttaa siis ilmeiseltä, että yksi keskeinen lähtökohta snookerin

---

²⁰⁷ Suomen Biljardilehti 4/1978, sivut 10-12.

²⁰⁸ Grahn 2003, sivut 66-68.

²⁰⁹ Grahn 2003, sivut 71-72.

vastustamiselle oli vastakkainasettelu uuden lajin sekä vanhan ja perinteikkään lajin välillä. Lehden kirjoituksissa erottuivat selvästi muutosvastarintainen osasto ja uudistusmielisempi sukupolvi (muun muassa Jesse Poikolainen). Tämän lisäksi oman ryhmänsä muodostivat varsin puolueettomasti asioihin suhtautuneet, kuten Risto Arvola. Heidän mielestään kaikki kehitys oli toivottavaa ja kaikkien harrastajien ja ammattilaisten tuli tähdätä yhteistyöhön lajista riippumatta.

Snookerin yläluokkainen maine saattoi olla yksi suuri syy vastustaa sitä Suomessa. Vaikka snooker on yksi biljardin pelimuodoista kaisan ohella, saattoi se monille suomalaisille näyttäytyä vahvasti elitistiseltä lajilta, jolla oli monia rituaaleja sekä kirjoittamattomia sääntöjä. Sen harrastajilta vaadittiin tarkkaa etiketin hallintaa ja kultivoitua käytöstä. Vaikka urheilun ja harrastamisen yksi keskeisiä tavoitteita onkin viehätys, voi harrastaminen olla silti osittain sosiaalisesti määrätynyt, jolloin kaikki liikuntakin voidaan nähdä yhtenä sosiaalisen elämän kenttänä ylläpitää sekä luoda eri elämäntyylien eroja.²¹⁰ Snookeriin tarkka pukukoodi saattoi olla tätä vaikutelmaa entisestään voimistava tekijä. Epäluuloinen suhtautuminen brittiläisten lajiin saattoi juontaa juurensa myös identiteettikysymykseen: Vahvasti Iso-Britanniaan kytköksissä olevaa pelimuotoa ei haluttu Suomen kulttuuriselle kentälle, sillä samalla se saattaisi tarkoittaa esimerkiksi muidenkin brittiläisten kulttuuristen kategorioiden, kuvastojen ja ajatusten rantautumista perinteiseen, suomalaiseen biljardiin.²¹¹

Vastakkainasettelu yläluokkaisen snookerin ja ”koko kansan kaisan” välillä sisälsi kuitenkin monia ristiriitaisuuksia. Snookerin tarkasta etiketistä ja käyttäytymisohjeista huolimatta maailman parhaimmatkin pelaajat, muun muassa englantilainen Alex Higgins, herättivät epäasiallisella käytöksellään ja humalaisella sekoilullaan jatkuvasti pahennusta.²¹² Suomessa sen sijaan keskusteltiin yllättävän paljon pelietiketistä myös kaisan parissa. Vuonna 1987 Rauno Pulli kirjoitti pitkän ja moitteellisen kolumnin pelaajien pahennusta herättävästä kielenkäytöstä Biljardiliiton tapahtumissa.²¹³ Jo 1980-luvun alussa lajin parissa suhtauduttiin kielteisesti jatkuvaan tupakan polttamiseen ja alkoholin juomiseen. Pelisaleilla toivottiin erittäin hallittua kohtuukäyttöä tai jopa kokonaan alkoholista pidättäytymistä.²¹⁴ Lisäksi

---

²¹⁰ Sironen 1988, sivut 48-49.

²¹¹ Hall, Stuart, *Identiteetti*, Englannin kielestä suomentaneet ja toimittaneet Herkman, Juha & Lehtonen, Mikko, Vastapaino, Tampere 1999.

²¹² Suomen Biljardilehti 4/1978, sivu 12.

²¹³ Suomen Biljardilehti 1/1987, sivu 15.

²¹⁴ Suomen Biljardilehti 2/1981, sivu 16.

Biljardi oli ”koko kansan lajina” tarkoittanut de facto miesten harrastusta pitkälle 1980-luvulle asti. Tästä vitsailtiin vielä vuonna 1986 Biljardilehdessä seuraavasti:

”Erään kerhon johto perusteli kysyjälle, kun hän ihmetteli, miksi naisia ei päästetä sen klubin jäseneksi: ’Arvostamme naiset hyvin korkealle, mutta biljardi on monella tavalla hyvin vaativa peli, jossa tarvitaan myös äly.’”²¹⁵

Liiton sisäisiä erimielisyyksiä kuvasti selvästi numerosta toiseen jatkuva keskustelu erityisesti Jesse Poikolaisen ja Rauno Tuomisen välillä. Vuonna 1987 Harri Vaarala tiedusteli Suomen Biljardilehdessä, pitäisikö snookerasioita alkaa edistää aiempaa kovemmalla tahdolla. Liitto totesi tämän huonoksi ja kannattamattomaksi ideaksi, sillä snookerin edistäminen ei ennenkään ollut tuottanut tulosta.²¹⁶ Tästä tiedotteesta ei pysty henkilöimään yksittäistä kirjoittajaa, mutta oletettavasti tämä oli liiton hallituksen enemmistöinen kanta snookerkysymyksen. Samana vuonna Tuominen haastatteli Poikolaista. Ritz-biljardin Poikolainen oli retoriikassaan suoraviivainen ja ehdottoman snookermyönteinen, esittäen jo otsikossa, että ”rautaa on taottava kuumana”, sekä julistaen sitä, että piakkoin Suomeen tuotaisiin lajin brittimestareita pelaamaan näytösotteluita.²¹⁷ Pian tämän jälkeen Tuominen kirjoitti kahden sivun raportin Poikolaisen järjestämästä tapahtumasta. Vaikka tekstissä raportoitiin turnauksen kulku ja muut pelilliset seikat, asetettiin siinä kuitenkin snooker retorisesti naurunalaiseksi sekä kaisaan verrattuna alempiarvoiseen asemaan:

”[...] tuomari hääräsi valkoisin sormikkain pöydän ääressä, kaikilla tyylikkääst asut, pelaajilla mustat smokit ja lakeerikengät, ja silti, ei mitään varsinaista elämystä. [...] Snooker on peli, jossa pitäisi katseltaessa olla jotain lisäjännitystä.”²¹⁸

Aiemmin mainitussa haastattelussa Poikolainen kertoi aiemmin olleensa liiton hallituksen jäsen, mutta eronneensa sittemmin tehtävästään, ja nykyään toimivansa ja kirjoittavansa oppositiossa. Tuomisella oli siis Biljardiliiton hallituksen jäsenenä ja lehden toimittajana selvästi yliverlainen asema Poikolaiseen. Tuominen asemoitui julkisessa keskustelussa (joskin

---

²¹⁵ Suomen Biljardilehti 1/1986, sivunumero ei tallessa.

²¹⁶ Suomen Biljardilehti 1/1987, sivu 4.

²¹⁷ Suomen Biljardilehti 4/1987, sivu 10.

²¹⁸ Suomen Biljardilehti 1/1988, sivut 14-15.

hyvin rajatussa) Biljardilehden sivuilla selväksi auktoriteetiksi, ja tuotti kategorisoinnillaan aiemmin esiteltyä kuvaa snookerista ”tylsänä pukumiesten pelinä”.²¹⁹

Lasse Pohjankoski liittyi vuonna 1988 Poikolaisen riveihin snookerin vahvana puolustajanaan. Pohjankoskelta julkaistiinkin Suomen Biljardilehdessä pitkä snookeria käsittelevä artikkeli, jossa ensimmäinen sivu oli pitkälti Pohjankosken retorisesti varsin tyylikästä kuvailua snookerin ominaisuuksista sekä piirteistä:

”Pallojen keveys, koko ja värikkyys tekevät siitä monivivahtaisen pelin ja ajanvietteen. Suuri raskas pöytä, juuri silitetyllä kankaalla pallot vierivät äänettömästi, kirvoten hyvin herkästi valleista ja juoksevat päädyistä päätyyn kaisan forssilla [voimalla, tutkielman tekijän huomio] vähän liiankin monta kertaa.”²²⁰

Tämän lisäksi Pohjankoski vastasi tekstillään suoraan Tuomisen väitteisiin:

”Jotkut henkilöt pyrkivät jarruttamaan voimakkaasti esim. Snookerin kehittymistä tai yleensäkin lajin yleistymistä Suomessa, vähättelemällä sen ominaisuuksia, hyviä puolia, edullisuutta ja pelaajien kannalta muihin pelimuotoihin nähden sen suvereenisuutta.”²²¹

Suomen Biljardilehden ensimmäisten vuosien snookerkeskustelu oli varsin poleemista argumentointia lajin puolesta tai sitä vastaan. Yksittäisten henkilöiden mielipiteet ja motiivit ovat tässä tutkimuksessa suuren mielenkiinnon kohteena, mutta toisaalta ne edustivat tutkimusaikana myös isompien ryhmien mielipiteitä, joten keskustelun pohjalta muotoutuva kokonaiskuva on myös oleellinen tekijä.²²² Vuoteen 1989 asti keskustelu snookerista Suomen Biljardilehden sivuilla osoitti selvästi aikakauden merkittävien biljardihenkilöiden kaksijakoista suhtautumista lajiin. Uudistusmieliset toivoivat lajin kehittyvän nopeasti ja salien sekä pelaajien määrän lisääntyvän, toinen puoli taas suhtautui tuoreeseen brittilajiin epäilevästi aiempien kokemusten sekä lajista muodostetun stereotyyppisen kuvan takia.

Argumentointi ja sen kyky rakentaa todellisuutta muodostuu myös pitkälti keskustelun suhteesta yleisöön varsinaisten väittelijöiden lisäksi. Suomen Biljardilehden historiallisia numeroita tarkastellessa on tietenkin mahdotonta analysoida tuon aikaista elävää yleisösuhdetta. Suomen Biljardilehti oli koko tutkimuksen aikavälin levikiltään hyvin pieni, ja

---

²¹⁹ Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, sivut 337-341.

²²⁰ Suomen Biljardilehti 3/1988, sivut 8-11.

²²¹ Suomen Biljardilehti 3/1988, sivut 8-11.

²²² Jokinen, Juhila ja Suoninen 2016, sivut 342-343.

sen lukijakunta koostui todennäköisesti lähinnä biljardiharrastajista.²²³ Tästä syystä voidaan perustellusti olettaa, että kirjoittajat pyrkivät vaikuttamaan ihmisten toimintaan ja käsityksiin erityisesti biljardiharrastajien keskuudessa.²²⁴ Vaikea sanoa, halusivatko snookeria vastustaneet ihmiset estää koko lajin saapumisen Suomeen, vaiko kitkeä sen pelkästään marginaaliseksi, liiton ulkopuoliseksi puuhasteluksi. Suomen Biljardilehdestäkin ilmenevä kehityskulku kuitenkin osoitti, että vaikka tavoitteena olisi ollut lajin täydellinen estäminen Suomessa, ei tässä onnistuttu. Suurimpien vastustajien rakentama negatiivinen asenneilmapiiri korkeintaan vaikutti kehitykseen hidastavasti. Toisaalta pelkän lehden sisällön perusteella on mahdoton tulkita sitä, oliko yhdenkään kirjoittajan varsinainen tavoite kuitenkaan lajin kitkeminen liiton toimintakentältä. Hyvin todennäköisesti kärkkäimmilläänkin snookerin vastustajilla ainoastaan retoriset keinot olivat kovia, eivät tavoitteet.

4.2 Snookerin vakiintuminen

Snooker ei ollut ainoa biljardimuoto, joka nousi nopeasti Suomessa kaisan rinnalle. Myös poolbiljardi (suosituimmat muodot 8-pallo, 9-pallo ja 10-pallo) vakiintui Suomen Biljardiliiton lajivalikoimaan pysyvästi samoihin aikoihin snookerin kanssa. Erityisesti poolbiljardi aiheutti hämmennystä vanhemman väen keskuudessa, sillä useat nuoret omaksuivat poolin biljardin ”perusmuodoksi”, jota taas vanhemmalle ikäluokalle edusti kaisa. Tuominen kirjoitti vuonna 1988 tästä hämmennyksestä seuraavasti:

”Hyvin usein käy nykyään muuten niin, että kaksi henkilöä juttelee biljardista, siitä ’tavallisesta’ ja hetken kuluttua ilmeneekin, että toinen puhuu Kaisasta ja toinen Poolista.”²²⁵

Voimakas murros vaikutti siis niin harrastajiin kuin myös Suomen Biljardiliiton kykyyn päivittää toimintaansa ja mukautua tähän nopeaan kehitykseen. Vuonna 1989 snooker oli kilpailukalenterien ja lehden sisällön osalta selvästi vakiintunut Suomeen, ja asian myönsivät alkujaan vastahakoisesti snookeriin suhtautuneet hallituksen jäsenetkin:

”Tämän jutun kirjoittajaksi olisi varmasti löytynyt pätevämpiäkin voimia, mutta kun tuli Poikolaisen Jesselle luvatuksi, että tehdään, niin tehdään, mutta pyydetään samalla anteeksi

---

²²³ Esimerkiksi numerossa 2/1991 Risto Arvola kirjoittaa pian rikkoutuvan tuhannen tilaajan rajan, kun viisi vuotta aikaisemmin tilaajia oli vain 200-300 (sivu 2).

²²⁴ Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, sivut 339-341.

²²⁵ Suomen Biljardilehti 1/1988, sivu 16.

jutussa todennäköisesti ilmeneviä virheitä, kömmähdyksiä ja puutteellisuuksia. [...] Myös se on sanottava, että vaikka Snooker ei niin vaikealta näytäkään, niin kyllä pelkkä pitkän pallon pussituskin jo vaatii aika lailla tottumusta k.o. välineisiin ja pöytiin.”²²⁶

Vaikka Poikolainen ja Tuominen kävivät keskusteluaan julkisesti lehden sivuilla, lienee todennäköistä, että Tuomisen kanta ei kuitenkaan muuttunut Poikolaisen argumentoinnin myötä, vaan tosielämän tapahtumien. Biljardipiirit olivat kuitenkin pienet, ja Biljardiliiton hallituksessa ja sen ympärillä puuhailleet tahot varmasti tapasivat monia kertoja pelipöytien äärellä ja kokouksissa. Tällä kertaa Tuominen pahoitteli jo etukäteen mahdollisia asiavirheitä ja tunnusti heti lajin haastavuuden. Suomen Biljardiliiton hallituksen monivuotisena äänenä sekä lehden toimittajana Tuominen oli kuitenkin selvässä etulyöntiasemassa liiton ulkopuoliseen kommentoijaan verrattuna. Vaikka 1980-luvun biljardiyhteisön tapauksessa ei välttämättä voitu puhua ideologiasta sanan varsinaisessa merkityksessä, on kriittisen diskurssianalyysin hyödyntäminen tuon ajan lehtikeskustelun tulkitsemisessa hyödyllistä; snookervaikuttajilla oli selkeä tavoite paljastaa liiton hallituksen vanhakantainen ja perustelematon valta lajien kirjon suhteen.²²⁷ Snookerin suosion kasvusta päätellen tässä tavoitteessa myös onnistuttiin.

Snookerdiskurssin luonne muuttui selvästi pelin suosion kasvaessa. Kehityksen edetessä keskustelu alkoi painottua esimerkiksi hallinnollisiin järjestelykysymyksiin, siinä missä aikaisemmassa keskustelussa pohdittiin jopa pelin ulkonäöllisiä puolia. Suomen Biljardiliiton toiminnanjohtajan mielestä snookerin järjestäytymisaste oli aivan liian matala, joka hidasti tapahtuvaa kehitystä.²²⁸ Myös Lasse Pohjankoski esitti vuonna 1989, että ilman omaa liittoaan, snooker tulisi jäämään Suomen Biljardiliitossa muiden lajien jalkoihin eikä sillä olisi riittävästi päätäntävaltaa. Pohjankoski jopa vähättelevästi totesi, että snookerpelaajia ei voi asettaa samaan pöytään tekemään päätöksiä kaisan ja poolin pelaajien kanssa. Tällainen kielenkäyttö innosti välittömästi Biljardiliiton Rauno Pullin kirjoittamaan vastineen, jossa hän allekirjoitti kyllä ison osan Pohjankosken väitteistä, mutta toisaalta kumosi useita, omasta mielestään vääriä. Tällainen väite Pullin mukaan oli esimerkiksi se, etteikö snookeria olisi huomioitu liitossa lainkaan. Lisäksi Pullin vastineen otsikko oli ”snooker on myös biljardia”, jolla hän selvästi viittasi Pohjankosken aikaisempaan irvailuun samaan pöytään

---

²²⁶ Suomen Biljardilehti 4/1988, sivu 12.

²²⁷ Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, sivut 300-301, nk. ”kriittinen diskurssianalyysi”.

²²⁸ Suomen Biljardilehti 4/1989, sivu 3.

asetumisesta.²²⁹ Aikaisemmin liiton puolelta tunnuttiin suhtautuvan väheksyvästi snookeriin, mutta nyt Pohjankoski oli retorisesti kääntänyt tämän aselman päällelleen. Vaikka Pohjankoski ei kirjoituksessaan esittänyt yhtään tarkempia lähteitä ajatuksilleen, vaikutti siltä, että hän kirjoituksessaan vetosi johonkin olemassa olleeseen auktoriteettiin tai laajempaan konsensukseen. Kirjoituksen perusteella liitolta on aikaisemmin vaadittu enemmän panostusta ja toimenpiteitä snookeria kohtaan, mutta nyt Pohjankoski ideoi omaa snookeriliittoaan tai -jaostoaan päinvastoin vähemmän riippuvaiseksi Suomen Biljardiliitosta. Pohjankosken näkemys snookeriliiton toimivuudesta on monellakin tapaa ”tosiasiat puhuvat puolestaan” -tyylinen argumentaatiovirhe, joka lisäksi pohjautui osittain vääriin olettamuksiin.²³⁰

Pohjankosken argumentaatio pohjautui historialliseen kehitykseen, jossa Suomen Biljardiliitto näyttäytyi vuosien ajan snookerkriittisenä järjestönä. Vaikka keskustelu oli aktiivista puolin ja toisin, vakiinnutti snooker asemansa Suomen Biljardilehteen niin, että vuoden 1990 toisesta numerosta eteenpäin sillä oli oma palstatilansa lehden loppupuolella.²³¹

4.3 Suomen Snookerliitto

4.3.1 Snookerliiton perustaminen

Vaikka Pohjankoski haaveili vuoden 1989 lopulla kokonaan omasta lajiliitosta, hän todennäköisesti tarkoitti sillä kuitenkin Suomen Biljardiliiton alaista järjestöä. Vuoden 1989 lopulla perustettiin kuitenkin kokonaan oma, pelkästään snookerille pyhitetty Suomen Snookerliitto, jonka perustajajäsenistö ei ollut lainkaan kytköksissä Suomen Biljardiliittoon. Lasse Pohjankoski, joka valittiin Suomen Biljardiliiton snookervastaavaksi, kirjoitti vuonna 1990 olleensa yhteysmiehenä myös Snookerliiton suuntaan neuvotteluissa, mutta tuloksetta. Hänen mielestään Suomen Biljardiliiton tuli jatkaa snookerin pitämistä yhtenä kilpailulajinaan kaisan ja poolin ohella.²³² Näin ollen vuosikymmenen vaihtuessa syntyi tilanne, että snookerin parissa operoi kaksi virallista järjestöä.

Olennaisin piirre tämän tutkielman kannalta relevantin aikakauden uutisoinnissa Suomen Biljardilehdessä oli se, että Suomen Snookerliiton ääni ei tullut missään vaiheessa kuuluviin

---

²²⁹ Suomen Biljardilehti 4/1989, sivu 12.

²³⁰ Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, sivut 350-352.

²³¹ Esimerkiksi Suomen Biljardilehti 2/1990 ja 3/1990.

²³² Suomen Biljardilehti 1/1990, sivu 14.

esimerkiksi Snookerliiton keskeisten jäsenten (Kauppiiset ja Hullit) vastineina tai haastatteluina.²³³ Vuosia 1985–1989 Suomen Biljardilehdessä määrittivät selvästi Biljardiliiton sisäiset ristiriidat snookerin suhteen, sen sijaan vuosikymmenen vaihtuessa Biljardiliiton rivit pitkälti yhtenäistyivät. Snookerkeskustelu vaihtui erimielisyyksiksi toisen järjestön kanssa. Tämä keskustelu kuitenkin hegemonisoitui vahvasti Suomen Biljardiliiton käsiin. Seuraavissa kappaleissa tarkastellaan tarkemmin muutamia esimerkkejä, mutta yleisesti Suomen Biljardiliitto käytti hyväkseen diskursiivista valta-asemaansa muun muassa niin, että julkaisi ainoaa, maanlaajuisesti lukijoita tavoittanutta spesifiä lajilehteään, jonka tilaajia olivat niin kilpailijat kuin harrastajatkin.²³⁴ Yksi olennaisia kysymyksiä näiden vuosien snookerkirjoittamisen suhteen olikin se, oliko tämän valta-aseman hyödyntäminen ja Snookerliiton äänen jättäminen kuulumattomiin ollut täysin tietoista toimintaa, vai osin tiedostamatonta ja esimerkiksi harvan julkaisutahdin takia vain tapahtunut vahingossa?

Helsingin Kontulassa syksyllä 1990 järjestetyt snookerin SM-kilpailut osoittautuivat ensimmäiseksi suureksi koetinkiveksi tuoreella vuosikymmenellä. Pohjankosken mielestä kahden liiton yhtäaikainen toiminta aiheutti ongelmia lähinnä pelaajien kehitykselle sekä kisojen järjestelylle, mutta kuten hän itse asian ilmaisi, ”snookerpelin sensaatiomaisuus kyllä kestää tällaisenkin sekasotkun”.²³⁵ Kisat eivät kuitenkaan epäonnistuneet Suomen Snookerliiton toiminnan takia, vaan pelkästään Biljardiliiton huonojen järjestelyiden johdosta. Risto Arvola arvosteli kovin sanavalinnoin SM-kisojen järjestäjätahoja seuraavasti:

”[...] Kisan järjestäjää näyttää kiinnostavan vain osanottomaksujen rahastus. Kun kisat ovat ohitse, luullaan, että velvollisuudet loppuvat siihen. [...] Osoitan sormellani samaan suuntaan myös siksi, että näyttävästi ja rivakasti alkaneen toiminnan jälkeen ovat muutkin velvoitteet jääneet hoitamatta.”²³⁶

Snookervastaava Pohjankoski arvosteli myös epäonnistuneita kisoja samassa numerossa:

”Suurista suunnitelmista ja hyvistä esivalmisteluista huolimatta menivät kisojen järjestelyt tosi pieleen. [...] Mitalit eivät ehtineet ajoissa paikalle Turusta, eikä Pullin Ranen lupaama televisiointi 30-40 min toteutunut. Pöydät oli harjaamatta ja pallot pesemättä.

---

²³³ Tämän tutkielman kolmannessa luvussa on käyty jokaisen numeron sisältö läpi, ja kaikki Suomen Snookerliittoa koskeva kirjoittelu on pelkästään kirjoittajan (eli poikkeuksetta Suomen Biljardiliiton hallituksen jäsenen) omaa tulkintaa tapahtumista.

²³⁴ Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, sivut 80-94.

²³⁵ Suomen Biljardilehti 3/1990, sivu 8.

²³⁶ Arvola, Risto, ”Nyt risuja, myöhemmin ruusuja?”, Suomen Biljardilehti 4/1990, sivu 2.

Tulevaisuudessa nämä kisat tulee olla itsestäänselvyyksiä ja IHBS ei saa järjestettäväkseen v. - 91 kilpailuja.”²³⁷

Vaikka ennen kilpailuja epäiltiin kahden liiton välisen yhteistyökyvyttömyyden aiheuttavan ongelmia, aiheutuivat kaikki kisojen ongelmat puhtaasti Biljardiliiton omasta toiminnasta. Biljardilehden neljäs numero samana vuonna näytti muotoutuvan suoranaiseksi palautteenantokanavaksi, sillä kirjoittajat puhuttelijat suoraan lehden lukijoita teksteissään siitä, mitkä tahot kisoissa epäonnistuivat ja mitä jatkossa tulisi tehdä toisin. Kisojen järjestäjän, IHBS:n, edustajien ääntä tai kommentteja kisoista ei lehdessä nähty.

Siinä missä Kontulan SM-kisat olivat selvä fiasko, jota puitiin julkisesti lehden sivuilla, maaliskuussa 1991 järjestetty Finnish Open '91 oli menestys. Kisoista julkaistiin myöhemmin samana vuonna reportaasi, jossa lopputulosten julkaisemisen lisäksi lähinnä keuhuttiin kaikkia kisojen osapuolia. Kirjoittaja kehui niin taustavoimia, tuomareita kuin myös Kontulan kisafasiliteetteja (jotka tällä kertaa olivat katsojienkin mielestä kohdillaan).²³⁸ Snookertapahtumat sekä niistä kertovat uutiset ja kirjoitukset tuntuivat sävyiltään siis vaihtelevan huomattavasti lyhyen ajan sisällä. Ehkä snooker uutena lajina levisi niin nopeasti Suomen biljardikentälle, että liittojen järjestäytymistapa ja snookertoiminnan organisointikyky eivät pysyneet perässä. Tästä kieli myös se, että lähes jokaisessa numerossa Biljardiliiton hallituksen jäsenet hakivat uusia, aktiivisia ihmisiä mukaan liiton toimintaan. Tässä viitekehyksessä ei olekaan yllättävää, että osa tapahtumista onnistui hyvin ja osa taas huonommin. Onnistuneista tapahtumista uutisoitiin ja kirjoitettiin mieluusti pitkiä artikkeleita, paikoitellen jopa mahtipontiseen sävyyn. Toisaalta epäonnistumisiakaan ei koitettu häivyttää piiloon, vaan niistäkin käytiin lehden sivuilla julkista keskustelua. Jälkimmäisessä tosin varsinaisen kritiikin ohella painottui myös ehkä tarpeeton syyllisten etsintä sekä oman vastuun ulkoistaminen muille tahoille. Lukijoita houkuteltiin jatkuvasti mukaan toimintaan erilaisilla sanavalinnoilla, koska snookerille ilmeisesti toivottiin nopeaa ja tehokasta kehitystä. Vaikutti vain siltä, että tärkeät tekijät puuttuivat, koska kukaan ei mahdollisesti halunnut ottaa ratkaisevaa vastuuta harteilleen.

---

²³⁷ Suomen Biljardilehti 4/1990, sivu 6.

²³⁸ Suomen Biljardilehti 2/1991, sivut 67-68.

Myös Kyösti Kiiskinen otti vuonna 1991 kantaa liittoriitaan reilun sivun pituisella tekstillään, joka oli otsikoitu ”*Huhuja ja harhautusta – snookerissa liittoriita*”.²³⁹ Koko juttu oli kirjoitettu kursivoituna ja alussa mainittiin Kyösti Kiiskisen kirjoittavan mielenkiintoisia asioita Suomen Snookerliitosta. Kirjoittajan taustoista mainittakoon, että ainakaan Grahnin vuoden 2003 historiikista ei löydy mainintaa, että Kiiskinen olisi koskaan kuulunut Suomen Biljardiliiton hallitukseen (ennen vuotta 2003), toiminut sen puheen- taikka toiminnanjohtajana tai tullut palkituksi liiton myöntämällä ansiomerkillä.²⁴⁰ Kiiskisen kirjoitus ei siis oletettavasti edustanut Suomen Biljardiliiton virallista kantaa. Se kuitenkin esitti liittojen väliset ristiriidat hyvin pitkälti Suomen Snookerliiton aiheuttamiksi. Osasyynä oli Kiiskisen mukaan myös snookerin todella nopeasti kasvanut suosio, johon Suomen Biljardiliitto reagoi liian hitaasti. Snookerliiton suurimmaksi motiiviksi Kiiskinen mainitsi taloudelliset tekijät, siinä missä aikaisemmin suomalaisten urheiluliittojen riidat ovat useammin olleet aatteellisia.²⁴¹

”[...] Kauppiet olisivat halunneet pyörittää snookerjaostoa liittona liitossa ja hoitaa jaoston talouden erillään SBiL:n muusta rahankäytöstä. [...] Liiton hallitukseen kuuluivat ja kuuluvat edelleen Kare ja Aki Kauppinen ja Kaarina Hull, erään Suomen parhaan snookeristin äiti. – Isä, poika ja pyhä snooker, puuskahtaa eräs SBiL:n pitkäaikainen kärkimies Suomen Snookerliiton asetelmista. [...] Snookerliiton syntyhistoriasta näkee, ettei siellä erityisemmin arvosteta demokratiaa eikä enemmistöpäätöksiä, ja toisaalta, ettei liittoa synnyttänyt ’pelkkä snookerin edistäminen’, kuten Aki Kauppinen sanoo, vaan silmissä kiilsivät snookerissa liikkuvat rahat, jotka ovat aivan eri kertaluokkaa kuin kaisan pelaajien kultakellokiset ja kinkkukärkyt.”²⁴²

Koko kirjoitus perustui hyvin vastaavanlaiseen retoriikkaan, jossa Kiiskinen määrittä riidan syylliseksi ja sen ylläpitäjäksi Suomen Snookerliiton. Suomen Biljardiliiton roolista hän mainitsi vain sen verran, että se yritti aluksi torpedoida Snookerliiton toimintaa, mutta ei kuitenkaan tässä onnistunut. Juttuun ei haastateltu siinä nimettyjä Snookerliiton edustajia, vaan kaikki argumentit perustuivat Kiiskisen tietoihin ja mielipiteisiin. Snookerliiton huonoksi koetun toiminnan suurimpana motiivina Kiiskinen näki talous- sekä raha-asiat. Kiiskisen tekstistä on rivien välistä luettavissa, että Suomen Snookerliitto toimi hänen mukaansa itsekkäästi ja ahneesti maksimoidakseen taloudellisen hyötynsä. Tekstin vakuuttavuutta pyrittiin lisäämään

---

²³⁹ Suomen Biljardilehti 3/1991, sivut 18-19.

²⁴⁰ Grahni 2003, sivut 90-93.

²⁴¹ Suomen Biljardilehti 3/1991, sivu 18.

²⁴² Suomen Biljardilehti 3/1991, sivu 18.

sillä, että Kiiskinen liiton ulkopuolisena toimijana havainnoi asioita, ja ainoastaan raportoi näistä epäkohdista muulle biljardikansalle Suomen Biljardilehden kautta. Vaikka hyvin todennäköisesti alkamassa olleen taantumien myötä myös Suomen Biljardiliitolla taloudelliset kysymykset olivat merkittävässä roolissa sen toiminnassa ja päätöksissä, pyrki kirjoitus etäännyttämään liiton omat taloudelliset intressit korostamalla riitakumppaninsa ahneutta ja väitettyä epädemokraattisuutta, ja asettumalla itse tätä myöten hyveellisempään valoon.²⁴³ Koska Biljardilehden vuosikerroista ei löydy Snookerliiton jäsenten haastatteluita tai muita suoria kertomuksia, pelkän Suomen Biljardilehden sisällön perusteella on mahdotonta vastata siihen, oliko liiton toiminta oikeasti ollut pelkästään ahneuteen perustuvaa tyranniaa. Huomattava kuitenkin on, että vuoden 1991 ensimmäisessä numerossa lehden pääkirjoituksessa pohdittiin laman vaikutusta kulttuurikenttään ja erityisesti biljardiin, ja seuraavalla sivulla pyydettiin lukijoita hankkimaan biljardiarpoja, eli käytännössä tukemaan liittoa rahallisesti.²⁴⁴ Vaikka Kiiskisen retoriikka asetti taloudellisten kysymysten takia Suomen Snookerliiton keskeiseksi syylliseksi, oli ilmeistä, että myös Suomen Biljardiliitolla oli tuona aikana mielessään omat taloudelliset intressinsä, mikä oli varmaankin yksi suuri syy tuohtumukseen ja kirjoitusten syyllistävään retoriikkaan.

4.3.2 Riitavuodet

Liittoriidasta ja lamasta huolimatta snookerin kehitys sekä kansainvälistyminen eivät pysähtyneet vuonna 1991. Toiminta päinvastoin vilkastui entisestään, minkä myötä myös Biljardilehden levikki, sivumäärä ja snookerikirjoitusten määrä kasvoivat. Erilaisia turnauksia, kilpailuja sekä snookertapahtumia järjestettiin tiuhenevaan tahtiin. Tästä syystä 1990-luvun ensimmäisten vuosien kutsuminen pelkiksi liittoriidan vuosiksi saattaa antaa ilmiöstä osittain väärän kuvan. Tämän takia on hyvä täsmentää, että tämä jaottelu on tehty lähinnä tutkimuksellisesta näkökulmasta, sillä liittoriita oli yksi keskeisiä haasteita, joita snooker kohtasi 1990-luvulla. Tämä kysymys luonnollisesti jakoi snookerharrastajia sekä vaikutti siihen, kuinka ihmiset lajiin ylipäänsä suhtautuivat.

Vaikka kotimainen snookertoiminta oli ontuvaa, oli lajin parissa työskennelleiden tavoitteena samanaikaisesti myös kansainvälistyminen, mikä näkyi niin snookertapahtumissa kuin Biljardilehden teksteissä. Kyösti Kiiskinen kehuu vuonna 1992, kuinka Suomessa pelattu

---

²⁴³ Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, sivut 345-346.

²⁴⁴ Suomen Biljardilehti 1/1991, sivut 3-4.

Finnish Open '92 -turnaus oli entistä kansainvälisempi lukuisten brittiläisten pelaajavieraiden (esimerkiksi Peter Ebdon, Mark King ja Pat Horne) ja hollantilaisen snookertuomari Jan Verhaasin myötä. Tämän lisäksi Kiiskinen kehuu myös, kuinka turnauksen semifinaaleissa brittiläisen snookerkulttuurin vahvuudet tulivat esiin. Kiiskisen tekstin yhteydessä Suomen Biljardiliitto tiedotti hakevansa uusia maaottelukontakteja.²⁴⁵ Näistä kirjoituksista kävi selvästi ilmi, että snookeria pidettiin vahvasti brittiläisenä, joskin myös hyvin kansainvälisenä, lajina, ja että liitto pyrki aktiivisesti näitä arvoja ja tavoitteita myös edistämään. Vaikka nouseva snookertähti Robin Hull kuului Suomen Snookerliiton talliin, esitti Suomen Biljardiliiton puheenjohtaja hänelle liittoriidasta huolimatta onnittelut ja toivotti menestystä jatkoon.²⁴⁶ Robin oli juuri tällöin voittanut junioreiden maailmanmestaruuden vuonna 1991.²⁴⁷

Vuonna 1992 Suomen Biljardilehden kolmannessa numerossa snookerjaosto tiedotti hyvin asiallisesti siitä, kuinka molemmat liitot järjestivät omat SM-kilpailunsa vuonna 1992, ja molemmista kisoista TV:n urheiluruutu uutisoi tasapuolisesti:

”Kaikki haastatellut [Juha Hyyryläinen Suomen Biljardiliitosta, Kare Kauppinen Suomen Snookerliitosta] toivoivat liittojen voimien yhdistämistä, mikä olisi etu snookerille. Kukaan ei ’mollannut’ toistaan, mm. Robin [Hull] totesi kummankin hoitavan asiansa hyvin, yhdistyneenä kenties paremmin”.²⁴⁸

Vaikka jutussa näennäisesti kuultiin myös Suomen Snookerliiton edustajien ääni, oli kyseessä kuitenkin pelkkä referaatti televisiouutisoinnista. Toisaalta televisiolähetyksessä oli kyseessä tilanne, jossa spesifin biljardikansan sijasta kohdeyleisönä urheiluruudun välityksellä oli koko kansa, ja siten koko urheiluinstituutio toimii suurimman vallan käyttäjänä alaliittoihin verrattuna.²⁴⁹ Tästä syystä oli varsin ymmärrettävää kaikilta osapuolilta välittää mahdollisimman rauhanmukainen ja asiallinen kuva lajista. Pian tämän jälkeen vuonna 1993 Hyyryläinen kirjoittikin jo huomattavan erilaiseen sävyyn Euroopan snooker- ja biljardiliittojen vuosikokouksesta Maltalla:

---

²⁴⁵ Snookerjaosto/JH, ”Snookerjaosto hakee maaottelukontakteja!”, Suomen Biljardilehti 2/1992, sivu 19.

²⁴⁶ Pulli, Rauno, ”Puheenjohtajan palsta”, Suomen Biljardilehti 3/1992, sivu 3.

²⁴⁷ Grahn 2003, sivu 78.

²⁴⁸ Suomen Biljardilehti 3/1992, sivu 13.

²⁴⁹ Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, sivu 384.

”Entuudestaan Suomessa tutuksi tullut SSL:n linja (”aurinkoa edessä, ukkosta takana”) jatkui myös kansainvälisissä kokouksissa. Ensin SSL:n edustaja (Anthony Hull) yritti evätä Davidin [Suomen Biljardiliiton edustaja] mukanaolon kokouksessa, vedoten hänen edustamansa liiton (SBiL) ”ei jäsenyyteen”. [...] Kun David ilmoitti halunsa puhua ja tuoda kokousedustajille julki Suomen Biljardiliiton jäsenanomuksen, sekä perustelut SBiL:n anomukselle, SSL:n edustaja pyysi puheenvuoron jossa ilmoitti, ”ehdotan, että SBiL:n edustaja ei saa käyttää yhtään puheenvuoroa tässä kokouksessa.”²⁵⁰

Jutun välittämä käsitys tapahtumista oli se, että Suomen Snookerliiton edustaja (eli käytännössä Snookerliitto) sabotoi tietoisesti ja tarkoituksella Suomen Biljardiliiton mahdollisuuksia kansainvälisten liittojen piirissä. Ymmärrettävästi tämän takia kirjoituksen sävy kallistui huomattavan katkeraan ja kielikuvien (esimerkiksi aurinkoa edessä, ukkosta takana) sävyttämään kritiikkiin, joka osoitettiin suoraan Snookerliitolle. Suomen Biljardilehti käytti säännöllisesti aikaisemminkin varsin värikästä kieltä Snookerliitosta kirjoittaessaan, tavoitteenaan todennäköisesti korostaa Snookerliittoon liittyviä negatiivisia konnotaatioita.²⁵¹ Tällainen kirjoittaminen sekä kielenkäyttö oli varsin loogista seurausta riitaisasta tilanteesta. Tietenkin on huomioitava, että sitä, mitä Maltan kokouksessa *todella* tapahtui, on tästä liittoriidan sävyttämästä kuvauksesta mahdoton määrittää varmuudella.

Suomen Biljardiliitto otti vuonna 1993 suuren edistysaskeleen, kun se alkoi järjestää säännöllisesti snookerturnauksia ja sarjoja myös naisille. Samana vuonna otettiin käyttöön myös virallinen naisten rankinglista Suomessa.²⁵² Vaikka tämä kehitys olikin snookerissa uutta ja edistyksellistä, snookerjaosto käytti sitä Suomen Biljardilehdessä selvästi myös keinona korostaa omaa, oikeamielistä toimintaansa suhteessa Snookerliittoon. Biljardiliiton Snookervastaava Juha Hyyryläinen kirjoitti asiaan liittyvässä tiedotteessa tästä seuraavalla tavalla:

”Naisten oma RG-sarja sai alkunsa eräiden naisten ihmetellessä miksi SSL pitää naisten ranking-kilpailuja silloin tällöin ja silloinkin soittelemalla kysellen heidän mahdollista toivettaan kilpailuajankohdasta... [...] Toinen, mikä herätti ehkä enemmän keskustelua ja ihmetystä oli se, että eräät naiset olivat pelanneet jo pari vuotta SSL:n naisten RG-kilpailuja

---

²⁵⁰ Suomen Biljardilehti 1/1993, sivu 28.

²⁵¹ Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, sivut 360-362.

²⁵² Suomen Biljardilehti 2/1993, sivu 23.

ilman yhtään Naisten SM-kilpailua. Nyt on kilpailut kalenterissa, ja ensimmäisissä oli 16 kilpailijaa sekä Oulussa 15, ja RG-listalla on jo yhteensä 21 naista.”²⁵³

Vaikka naisten pelitoimintaa oli selvästi organisoitu molempien liittojen piirissä jonkun verran aikaisemminkin, näytti siltä, että liittoriita oli viimeinen laukaiseva tekijä Suomen Biljardiliitolle aloittaa sarjat virallisesti. Tästä saatiinkin tehokas retorinen lyömäase Suomen Snookerliittoa vastaan. Vaikka naisten snookerin SM-kisat olivat edistyksellisiä tapahtumia 1990-luvulla, järjestettiin ne kuitenkin ainoastaan vuosina 1993–1995.²⁵⁴ Snookertoiminta alkoi kuihtua vuosien 1995–1996 taitteessa molempien liittojen piirissä, ja tämä samainen kehitys vaikutti myös naisten sarjoihin ja kisoihin.

Vuoden 1993 lopussa Suomen Biljardilehden uudeksi päätoimittajaksi valittiin Raimo Liski, ja hän kirjoitti samaan aikaan siitä, kuinka biljardiyhteisö taisteli edelleen samojen haasteiden parissa kuin aikaisempien päätoimittajien Rauno Tuomisen ja Risto Arvolankin aikana. Erittelemättä eri lajien, kuten snookerin, osuutta, Liskin mukaan liitto kaipasi kipeästi rivipelaajien ja harrastajien mielipiteitä siitä, mihin suuntaan toimintaa tulisi kehittää. Tästä syystä hän julisti lehden lukijapalstan olevan käytettävissä ja toivoi, että sinne lähetettäisiin mahdollisimman paljon palautteita ja mielipiteitä.²⁵⁵ Saman numeron myöhemmillä sivuilla tuntemattomaksi jäävä salinpitäjä kirjoittikin, että kävijämäärät olivat lähteneet laskuun ja vuosi oli yrittäjälle paikoitellen erittäin haastavaa aikaa. Samainen salinpitäjä epäili Suomen Biljardiliiton olleen turhan avokätinen erityisesti snookerin suhteen:

”Herää kysymys, aloitettiinko liian nopeasti ja liian paljon jakaa ’mammonaa’ esim. Snookerkisoissa. [...] Kun liiton hallitukseen nyt on valittu tuoretta verta, luulen, että sieltä löytyy myös uusia ideoita. Jäämme toiveikkaina odottelemaan.”²⁵⁶

Kirjoituksesta ei siis selviä, toivoiko kirjoittaja rahojen kohdistamista snookerin sijasta poolille ja kaisalle tulevaisuudessa, tai oliko mielipide snookerin liian innokkaasta kehityksestä ainoastaan viatonta pohdintaa vaiko suoranainen kannanotto snookeria vastaan. Selvää kuitenkin oli, että snooker jakoi edelleen Suomen Biljardiliittoa kahteen eri leiriin. Mielenkiintoisen kontrastin tälle anonyymien suomalaisen salinpitäjän mielipidekirjoitukselle

---

²⁵³ Suomen Biljardilehti 2/1993, sivu 23.

²⁵⁴ Grahn 2003, sivu 65.

²⁵⁵ Suomen Biljardilehti 5/1993, sivu 3.

²⁵⁶ Suomen Biljardilehti 5/1993, sivu 10.

loi uutisia ulkomailta -palstan raportti Dubaissa pelatusta Dubai Duty Free Snooker Classicista, jonka Stephen Hendry voitti ylivoimaisesti.²⁵⁷ Kirjoittaja maalasi tässä jutussa todella suureleista kuvaa snookerista, korostaen esimerkiksi suuria palkkioita (Hendry kuittasi voitostaan 40 000 puntaa eli 350 000 markkaa vuoden 1993 kurssilla) sekä brittilajin laajaa kansainvälistymistä. Samaan aikaan siis Biljardiliiton sisällä keskusteltiin snookerin asemasta suhteessa kaisaan ja liiton ulkopuolella riideltiin käytännön järjestelyistä toisen lajiliiton kanssa. Tämän lisäksi paikallistasolla ihmiset olivat huolissaan varojen riittävydestä, mutta toisaalta Biljardilehdessä ihasteltiin brittiturnausten suuria rahapalkkioita.

Aiempina vuosina menestyksekkäästi järjestetty Finnish Open -turnaus jouduttiin vuonna 1994 peruuttamaan. Snookerjaosto kirjoitti tästä lukijoille pahoittelevan tiedotteen heti vuoden alussa. Peruutus ei jaoston mukaan kuitenkaan kytkeytynyt suoraan liittoriitoihin Suomessa, vaan kyseessä olivat ensisijaisesti järjestelykiistat ulkomaisten liittojen kanssa. Nämä kiistat vaaransivat turnauksen budjetin rahoituksen, mistä syystä Suomen Biljardiliitto ei uskaltanut ottaa turnausta vastuulleen.²⁵⁸

Päätoimittaja Liskin toive lukijoiden mielipiteistä ja palautteista tuotti vuoden alussa tulosta. Yleisöpalstalla humorististen yhteydenottojen ja tervehdysten lisäksi nimimerkki ”Hämeen hitain” oli huolissaan siitä, miksi Suomen Biljardiliitto panosti varojaan ensisijaisesti snookeriin poolin ja kaisan kustannuksella. Toimitus vastasi lyhyesti, että väite ei pitänyt paikkaansa. Tämä lyhyt vuoropuhelu kuitenkin osoitti, että liiton panostus snookeriin hiersi edelleen monia biljardipiirien ihmisiä.²⁵⁹

Liittojen välinen riita vaikutti myös Suomen Biljardilehden sisältöön monin tavoin. Päätoimittaja Raimo Liski kirjoitti keväällä 1994, kuinka Robin Hullin ura Englannissa oli lähtenyt hyvin käyntiin ja Suomen Biljardilehdellä olisi periaatteessa ollut velvollisuus tiedottaa tästä lukijakunnalleen Robinin haastattelulla, mutta Hullin taustajoukot (Suomen Snookerliitto) eivät suostuneet haastatteluun, koska biljardilehden taso oli heidän mielestään liian matala.²⁶⁰ Liski koosti Biljardilehteen myös toimittaja Terho Liinamaan *Keskisuomalaisessa* julkaistusta jutusta sivun mittaisen koosteen, jonka aiheena oli pelkkä

---

²⁵⁷ Suomen Biljardilehti 5/1993, sivu 25.

²⁵⁸ Suomen Biljardilehti 1/1994, sivu 27.

²⁵⁹ Suomen Biljardilehti 2/1994, sivu 33.

²⁶⁰ Suomen Biljardilehti 3/1994, sivu 3.

liittojen välinen nahistelu. Juttuun oli suoraan (oletettavasti luvan kanssa) kopioitu Liinamaan alkuperäinen teksti, jossa hän kuvaili seuraavin sanoin Jyväskylässä järjestettyjä snookerin SM-kilpailuita otsikolla ”Väärän liiton SM-kisat – Snookeristien liittopelleily jatkunut jo viisi vuotta”:²⁶¹

”[...] Eikä tämä ole vitsi. Tapaus kertoo vain siitä, kuinka muutamassa vuodessa Suomen valloittanut laji on järjestöllisesti pahemman kerran sekaisin. [...] Ongelman ydin on sopeutumisvaikeuksissa. Laji on marginaalinen, liitto on villi, vetäjät muualta tulleita. [...] Hull [Suomen Snookerliiton Anthony Hull] vakuuttaa, että snookerliitto on yrittänyt laajentaa toimintaansa muualle maahan ja saada keskusteluyhteyttä biljardiliittoon. Kumpikaan ei vain ole vielä onnistunut. [...] Snookerliitto näkee ratkaisuksi kolme erillistä liittoa: - Pool, kaisa ja snooker eroavat toisistaan kuin tennis ja squash. Yleisökin pysyisi paremmin kärryllä. Jokainen liitto pitäisi huolta omasta lajistaan, sanovat Anthony ja Kaarina Hull, maamme ainoan ammattisnookeristi Robin Hullin vanhemmat. [...] Biljardiliiton SM-kisapaikan, City-Biljardin, omistajiin kuuluvat Ale Luokkanen ja Tero Raatikainen ovat toista mieltä. Heidän mukaansa Hullit hallitsevat liittoaan itsevaltiaan tavoin. Koko maan kattavassa biljardiliitossa toimisi demokratia.”²⁶²

Liinamaa asettui selvästi Suomen Biljardiliiton puolelle. Tästä Liskin lainaamasta Keskisuomalaisen jutusta teki kuitenkin poikkeuksellisen se, että siinä lainattiin suoraan myös Suomen Snookerliiton johtohenkilöitä, ja tämän myötä myös Snookerliitto sai äänensä kuuluviin Suomen Biljardilehden lukijoille. Toisaalta juttu saatettiin valita Biljardilehteen myös siitä syystä, että Liinamaa vahvasti asettui juuri Biljardiliiton taakse tekstissään. Biljardiliittoa kritisoivia artikkeleita ei todennäköisesti olisi samaan tapaan lainattu muista sanomalehdistä.

Liinamaa hyödynsi jutussaan samaa demokratia-diktatuuri-vastakkainasettelua, jota Suomen Biljardilehden toimittajat käyttivät aikaisemmin kuvatessaan Snookerliiton toimintaa. Liinamaa argumentoi Biljardiliiton tapaan Snookerliiton toiminta- ja johtamistapoja epädemokraattisiksi, sekä kuvaili sitä johtaneita henkilöitä itsevaltiaiksi. Liinamaan juttua analysoitaessa kohdataan kuitenkin sama haaste kuin useimmissa muissa, liittoriitaa

---

²⁶¹ Suomen Biljardilehti 3/1994, sivu 30.

²⁶² Suomen Biljardilehti 3/1994, sivu 30. Koko lainattu teksti on katkelma Tero Liinamaan tekstistä, joka on julkaistu Keskisuomalaisessa keväällä 1994 (urheiluosion sivu 14). Tarkka julkaisuajankohta ei ilmene tekstistä, mutta Raimo Liski on lainannut sen täysin alkuperäisessä kirjoitusasussaan Suomen Biljardilehden sivuille, ja ilmoittaa sen julkaistun ennen Jyväskylän SM-kisoja. Kisat pelattiin toukokuun 7. ja 8. päivä, joten oletettavasti Liinamaan alkuperäinen teksti on julkaistu toukokuun alkupuolella 1994.

koskevista kirjoituksista ja diskursseista: Vaikka tässä jutussa poikkeuksellisesti kuultiin myös Hullien ääni, oli näkemys Snookerliiton epädemokraattisesta toiminnasta ainoastaan Suomen Biljardilehden käsitys, jota se julisti sivuillaan. Tällaisella menetelmällä sekä käytetyllä retoriikalla saattoi olla myös ideologisia seurauksia, sillä lehden sivuilla luoduilla mielikuvilla saatiin tuottaa lukijoille myös laajempia, yhteiskunnallisia käsityksiä liittojen toiminnasta. Tässä yhteydessä (demokratia- ja diktatuuriretoriikka) tuotettiin erityisen vahvaa kuvaa Snookerliitosta poliittisena toimijana, vaikkei se sitä välttämättä yrittänyt koskaan olla.²⁶³ Todennäköisesti kummallakaan liitolla tai niiden keskeisillä toimijoilla ei ollut tällaisia tarkoitusperiä, vaan suurimpana tavoitteena oli edistää rakasta lajia, snookeria. Näkemuserot toimintatavoissa saattoivat aiheuttaa pelkästään puhtaan loanheittokampanjankin minkään merkityksellisemmän sijasta. Yhtä kaikki, niin sisäisistä kuin ulkoisistakin tekijöistä johtuen, snookerkulttuuri oli vuonna 1994 jakaantunut ja kriisissä. Kuten Kyösti Kiiskinen kirjoitti jo vuonna 1991, kiistoista kärsivät lopun viimein eniten juuri snookerin pelaajat ja lajin saralla kilpailleet.²⁶⁴ Ronnie O’Sullivanin uskonnollisen mielenrauhan kaltaista zen-tilaa oli varmaankin vaikea saavuttaa snookeria pelaamalla, jos suuret, organisaatiotason erimielisyydet ja ongelmat heijastuivat eniten yksittäiseen pelaajaan ja hänen mahdollisuuksinsa harrastaa lajia.

4.4 Snookerin kuolema

Vuosi 1995 muodostui lopulta suureksi käännekohtaksi snookerin kannalta, vaikka Biljardilehden alkuvuoden kirjoitusten perusteella tilanne vaikutti tasaantuvan, ja vuosia kytenyt liittoriita näytti olevan lähellä ratkaisua. Tampereella järjestettiin syksyllä 1994 pelimessut,²⁶⁵ ja päätoimittaja Liski kirjoitti huhtikuussa 1995, kuinka biljardin harrastajamäärät olivat kovassa kasvussa. Samalla laji tavoitti lisääntyneiden pöytien myötä yhä uusia pelaajia esimerkiksi sotilaskodeissa ja vastaavissa paikoissa, joihin hankittiin biljardipöytiä. Kirjoituksensa hän lopetti optimistiseen toteamukseen siitä, kuinka ”biljardi lajina on täynnä mahdollisuuksia”.²⁶⁶ Toisaalta Liski toi esiin myös biljardin haasteita erityisesti järjestötoiminnassa sekä henkilöresursseissa. Tämän lisäksi kirjoitusajankohtana lähestymässä ollut kesä tyypillisesti Liskin mukaan hiljensi biljarditoimintaa, koska ihmiset

---

²⁶³ Jokinen, Juhila & Suoninen 2016, sivu 94-95.

²⁶⁴ Suomen Biljardilehti 3/1991, sivut 18-19.

²⁶⁵ Suomen Biljardilehti 2/1994, sivu 4.

²⁶⁶ Suomen Biljardilehti 2/1995, sivu 3.

siirtyivät pelisaleista ulos. Tämä takia biljardi tarvitsi Liskin mukaan ”oman Currensa”.²⁶⁷ Tällä hän viittasi Suomen ensimmäiseen jääkiekon miesten maailmanmestaruuteen, johon Curt ”Curre” Lindström luotsasi Suomen joukkueen toukokuussa 1995.²⁶⁸ Samaan aikaan Biljardiliiton toiminnanjohtaja maalaili myös vähän ruusuisempaa kuvaa snookerin tulevaisuudesta:

”Yhteistoimintaa SBiL:n ja SSL:n välillä on yritetty saada aikaan jo monen vuoden ajan, tosin ilman tulosta. Nyt on valoa pilkahtanut, ensimmäiset yhteiset Suomen mestaruuskilpailut on järjestetty ja syksyllä yhteistyö senkun paranee kilpailutoiminnassa. Hyvä snooker. Vuosia jatkuneesta tilanteesta ei varmasti hyötynyt kukaan, kärtsijöitä [sic] sen sijaan varmasti löytyi enemmän.”²⁶⁹

Lehden lukijapalstalla anonyymiksi jäänyt kirjoittaja onnitteli liittoja yhteistyöstä samassa numerossa:

”[...] Monta vuotta jahkailtiin varmasti puolin ja toisin mutta kun alkuun päästiin, ei kai se niin vaikeaa ja mahdotonta ollutkaan? Tästä on hyvä jatkaa yhteistä taivalta, tunnelinpäässä valoa pilkottaa. Ettenkö sanoisi aurinko. Tsemppiä snookeri.”²⁷⁰

Kirjoitusten sävy ennen ”kesätaukoa” olikin snookeria kohtaan hyvin positiivinen ja onnitteleva. Siinä missä aiemmissa teksteissä Suomen Snookerliitto nimettiin pääsylliseksi, kääntyi nyt usea kiittaamaan koko riidan molempien osapuolten jahkailuksi ja temppuiluksi. Toisaalta tämä sovitteleva linja oli varsin ymmärrettävä pitkän vihanpidon päätteeksi. Jotakin merkittävää kuitenkin tapahtui kesän 1995 aikana, koska syksyllä snookeruutisointi oli hyvin pitkälti kadonnut lehden sivuilta. Samaan aikaan aktiivinen snookertoiminta loppua Suomen Biljardiliiton järjestämänä, naisten snookerin SM-kisat järjestettiin viimeistä kertaa ja Suomen Snookerliittokin ajautui tiensä päähän.

Vaikka tutkielmassa perehdytään tapahtumiin vuodesta 1985 vuoteen 1995, on tilanteen selkiyttämiseksi perusteltua tarkastella muutamia alkuvuoden 1996 tekstejä Suomen Biljardilehdestä. Vuonna 1995 kahdessa viimeisessä numerossa snookerin suhteen ei tehty muuta kuin julkaistu rankingtilastoja, ja näidenkin paikkansapitävyyttä oli vaikea todistaa.

---

²⁶⁷ Suomen Biljardilehti 3/1995, sivu 3.

²⁶⁸ Curt ”Curre” Lindström toimi Suomen jääkiekon miesten maajoukkueen valmentajana vuonna 1995, kun Suomi historiallisesti voitti ensimmäistä kertaa jääkiekon maailmanmestaruuden toukokuussa 1995.

²⁶⁹ Suomen Biljardilehti 3/1995, sivu 5.

²⁷⁰ Suomen Biljardilehti 3/1995, sivu 6.

Snookerin katoaminen Biljardilehden sivuilta ja liiton toiminnan piiristä selittyy heti vuoden 1996 ensimmäisessä numerossa, jossa Suomen Biljardiliiton snookerjaoksen Juha Hyyryläinen tiedotti seuraavasti:

”Koska ’kaupungilla’ on liikkunut huhuja mm. snookerpelaajien taholta, että SBiL:n snookerjaosto olisi lopettanut asioiden hoidon snookerin parissa, antaa tämä mielestämme aihetta hieman katsoa ja analysoida yhteistyötämme lajin parissa. [...] Kuin tyhjästä ilmestyy kilpailukutsu, joka on otsikoitu ’Suomen Snookerliitty ry, Snooker Rankingkilpailut 5’ alkavat suupielet nykiä, ja lopulta naurukaan ei ole kaukana kun alkaa katsoa kutsussa olevia kielioppivirheitä jotka tuovat mieleen lähinnä venäläiset naiset jotka näyttävät torilla lappuja jossa lukee ’pilua, kaksikymppiä’. [...] Kun olemme sitoutuneet (SBiL/SSL) tekemään yhdessä (eng. together) snookerin kilpailukalenterit ja muun lajin eteen tehtävät asiat, ei voi kuin ihmetellä SSL:n ajatuksen juoksua näissä asioissa. [...] Näin SSL ’hoitaa’ kaikki Suomen snookerin pelaajat kohta toisiin lajeihin, mikä ei sinänsä ole huono asia. Mutta kun SSL sattuu olemaan snookerin ’erikoisliitto’, niin asia on vähän kuin paskoisi omiin housuihinsa. Mm. edellä esitettyjen faktojen perusteella pesemme kätemme snookerasioiden sotkusta, jotka kulminoituvat meilestämme [sic] Anthony Hull:iin ja hänen itsekeskeiseen ajattelutapaansa asioiden hoidossa. [...] Olemme alistaneet koko snookerasioiden hoidon jatkumisen liitossamme jäsenseuroille, joille tulemme lähettämään kyselyn, jossa kysymme heidän kantaansa mm. siihen, halutaanko SBiL:n snookerjaoksen jatkavan lajin vetämistä liitossamme, vai lakkautetaanko jaosto ja annetaan Anthony:n hoitaa kokonaan snooker Suomessa omalla epämääräisellä tavallaan.”²⁷¹

Samaisesta katkelmasta selvisi, että vuoden 1995 lopun vähäinen snookeruutisointi ja -tiedottaminen johtui liittojen epäselvyyksistä lähes kaikkien asioiden suhteen. Kuten katkelman kielestä käy ilmi, liittojen suhteet tulehtuivat totaalisesti kesän 1995 aikana, ja tässä tekstissä Hyyryläinen varsin kovin sanoin, esimerkein ja metaforin vieritti syyn Anthony Hullin ja Suomen Snookerliiton harteille. Katkelma selkeästi ennakoi jo tulevaa, eli sitä, että Suomen Biljardiliitto lopetti vuonna 1996 snookerin organisoinnin liitossa lopullisesti ja jätti sen vastuun puhtaasti paikallisseuroille. Tästä syystä myös Suomen Biljardilehdestä katosi virallinen snookerosio. Kuten Grahn esitti vuonna 2003, tämä liittojen kahtiajako jatkui aina vuoteen 1998 asti (vaikka Suomen Snookerliitto lopetettiinkin jo muutama vuosi aikaisemmin), jolloin toiminta Suomessa keskitettiin taas kokonaan Suomen Biljardiliiton

---

²⁷¹ Suomen Biljardilehti 1/1996, sivu 24.

alaisuuteen. Toisaalta nopeasti kasvanut snookerbuumi oli tuolloin ohitse; monet salit olivat suljettu, pelipöydät olivat kadonneet ja organisoidun lajijaoksen puuttumisen takia mitään säännöllisesti järjestettyä toimintaa ei ollut. Lisäksi pöytien määrän takia myös lajin pelaaminen oli vähäistä.²⁷²

5. Mitä luvut kertovat?

Tutkielmassa on tähän mennessä tarkasteltu sitä, kuinka Suomen Biljardilehden kirjoituksissa käsiteltiin snookeria ja kuinka snookeriin suhtauduttiin. Tämän lisäksi on tarkasteltu yleisesti keskeisiä tapahtumalinjoja Suomen biljardikentällä vuosien 1985 ja 1995 välillä. Tutkielmassa ei kuitenkaan tähän mennessä ole juurikaan kiinnitetty huomiota erilaisiin tilastoihin ja listoihin, joita Suomen Biljardilehti tarjosi tutkimusaikana. Siinä missä kirjoitusten sisältöjä ja tarkoituksiperiä on ollut mielekästä tarkastella laadullisen tutkimuksen keinoin, tarkastellaan tässä viidennessä luvussa Suomen Biljardilehden snookersisältöjä osin kvantitatiivisesta näkökulmasta. Näitä tuloksia tutkielmassa yhdistetään aiemman sisällönanalyysin tulosten kanssa.²⁷³

On huomattava, että Suomen Biljardilehden sisältö saattoi sisältää monilta osin virheellistä tai puutteellista tietoa todellisista tapahtumista. Tästä syystä aiempien lukujen tapaan myös tässä luvussa pääasiallinen lähtökohta analyysille on Suomen Biljardiliiton tuottama kuva tutkittavista ilmiöstä. Toisaalta Suomen Biljardiliitto oli lajin ehdottomasti suurin ja ainoa virallinen kattojärjestö Suomessa vuosina 1985-1995, joten tilastotieteen menetelmiä hyödyntämällä pyritään yleistämään mahdollisimman perustellusti monia väittämiä koko maan kattaviksi yleistyksiksi. Tästä syystä tässä luvussa lähdeaineistona hyödynnetään myös muuta aikakaudelta saatavissa ollutta materiaalia, kuten Tilastokeskuksen teettämiä vapaa-ajan tutkimuksia ja muiden kuin Suomen Biljardilehden tuottamia mediajulkaisuja. Esimerkiksi Tampereen pelimessujen kaltaiset tapahtumat, joista myös Suomen Biljardilehti uutisoi näkyvästi vuonna 1994,²⁷⁴ saattoivat tuottaa hyödyllistä informaatiota snookerinkin suosiosta.

---

²⁷² Grahn 2003, sivu 77.

²⁷³ Mellin 2006, sivut 6-9.

²⁷⁴ Suomen Biljardilehti 2/1994, sivu 4.

5.1 Pelipaikat ja snookerpöydät numeroina vuoteen 1991

Ensimmäinen virallinen snookerpöytä Suomessa hankittiin Helsingin Suomalaiselle Klubille vuonna 1986, ja ensimmäinen julkiseen ja yhteiseen käyttöön tarkoitettu pöytä Ritzin pelisaliin vuonna 1987. Vuosi 1987 muodostui merkittäväksi Suomen Biljardilehdessä snookermainostamisessa, sillä tuolloin Ritzin täysimittaista snookerpöytää alettiin mainostaa lukijoille lehden sivuilla.²⁷⁵ Samoihin aikoihin muutamien paikkojen mainostettiin omistavan myös pool-snooker-pöytiä, jotka olivat todennäköisesti normaaleja poolpöytiä, jotka oli merkintöjen osalta muokattu snookerin pelaamiseen.²⁷⁶ Suurin osa Suomen pelipaikoista oli mainosten perusteella kuitenkin kaisaan ja pooliin keskittyneitä paikkoja, kuten baareja ja yökerhoja (esimerkiksi Kouvolan Biljardiklubi Ry, Billiard-Club-Suikkila, Hotelli Tornio, Lassen Biljardi Raisiossa ja Kajaanin Biljardi). Näissä biljardimainokset olivat selvästi lisähoukutteita päätoiminnan (esimerkiksi anniskelu- tai majoitustoiminta) ohella.²⁷⁷ Myös Ritz oli vahvasti kaisapainotteinen klubi, ensimmäisen snookerpöydän lisäksi vuonna 1987 Ritzissä oli 12 kaisapöytää ja 3 poolpöytää.²⁷⁸ Vaikka Suomen Biljardiliiton piirissä keskusteltiin paljon esimerkiksi sivistyneestä pelikulttuurista, johon runsas alkoholinkäyttö ei sopinut, oli biljardi laajan yleisön keskuudessa selvästi kapakkaympäristöjen ajanvietepeli ja lisähoukutin hotellia tai ravintolaa valitessa.

Vuonna 1988 Ritz-Biljardi omisti jo 6 snookerpöytää ja kaisapöydät olivat vähentyneet aiemmasta kahdestatoista vain kolmeen pöytään. Tämän lisäksi Helsingissä Biljardi Metropool mainosti omistavansa 5 snookerpöytää.²⁷⁹ Vuonna 1988 avattiin lisäksi Suomen Snookerliiton Snooker Center, jossa Kauppisten mukaan oli jopa 8 snookerpöytää.²⁸⁰ Helsingistä löytyi vuonna 1988 siis kolme salia, joissa pelaaminen keskittyi selvästi snookeriin. Tästä huolimatta suurin osa pienemmistä pelipaikoista, jotka Suomen Biljardilehdessä mainostivat pelitarjontaansa, keskittyivät edelleen kaisaan ja pooliin. Toisaalta tämä kehitys

---

²⁷⁵ Suomen Biljardilehti 3/1987, sivu 15.

²⁷⁶ Tämä on allekirjoittaneen oma päätelmä, mutta todennäköisesti jo paljon ennen snookerin yleistymistä Suomessa, sitä on epävirallisesti pelattu harrastusmielessä niin sanotusti ”väärillä” pöydillä yksityishenkilöiden toimesta. Toisaalta mikään ei estä pelaamista lähes mitä tahansa biljardin muotoa millä tahansa pöydällä (ainoastaan karabiljardi, jota pelataan pussittomalla pöydällä, ei sovellu pussillisella pelattavaksi ja toisinpäin). Pöytien toimintaperiaate on täysin sama, ainoastaan mitat sekä pussien ja vallien koot vaihtelevat. Luonnollisesti pallojen koot vaihtelevat myös, mutta normaalilla poolpöydällä on täysin mahdollista myös poolpaloilla pelata snookeria lajille ominaisilla säännöillä, kunhan palloja on tarpeeksi ja ne sovitetaan vastaamaan snookerin väripalloja numeroarvojen sijasta.

²⁷⁷ Suomen Biljardilehti 3/1987, sivu 15.

²⁷⁸ Suomen Biljardilehti 3/1987, sivu 15.

²⁷⁹ Suomen Biljardilehti 3/1988, sivu 19.

²⁸⁰ Grahn 2003, sivu 75.

mukaili myös snookerin ja kaisan keskinäistä taistelua, jossa puolin ja toisin vähäteltiin ja mitätöitiin näitä vastapuolen tukemia biljardimuotoja.²⁸¹ Erytisesti useat pitkään kaisaa pelanneet henkilöt Biljardiliiton piirissä olivat huolissaan snookerin kasvavasta suosiosta. Snooker kasvoi heidän mukaansa kaisan kustannuksella, ja tätä näkemystä tuki selvästi se, että esimerkiksi Ritz muuttui yhden vuoden aikana lähinnä snookersaliksi. Toisalta nämä huolet voi nähdä myös ylimitoitettuina, sillä vuonna 1988 Helsingissä kuitenkin oli vain kolme varsinaista snookeripaikkaa, kun taas poolia ja kaisaa pystyi pelaamaan lukuisissa eri paikoissa baareista alkaen.

Vuoden loppuun mennessä jo kuusi eri pelipaikkaa mainosti tarjoavansa snookermahdollisuutta, yhteensä Suomessa oli Biljardilehden mukaan 25 yleisessä käytössä olevaa snookerpöytää. Huomionarvoista oli, että Rovaniemen Biljardikerhoa lukuun ottamatta pöydät keskittyivät pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan alueen saleille.²⁸² Tähän lukuun ei ole laskettu mukaan Suomen Snookerliiton ja sen Snooker Centerin pöytiä, sillä niitä ei Suomen Biljardilehdessä mainostettu.

Vuoden 1989 lopussa luvut olivat kaksinkertaistuneet, sillä Biljardilehden mukaan sen piirissä olevilla saleilla oli yhteensä 51 täysimittaista snookerpöytää. Snookerpöytien tarjonta laajentui lisäksi pääkaupunkiseudulta muualle Suomeen. Esimerkiksi Pohjois-Suomen Snookerkeskuksessa Limingantullissa oli peräti 11 pöytää.²⁸³ Vuoteen 1991 mennessä Suomen Biljardilehden mukaan Suomeen oli syntynyt 18 pelipaikkaa snookerille, ja näissä oli yhteensä 74 snookerpöytää.²⁸⁴ Snookerin suosio selvästi siis kasvoi, paikoitellen erittäin nopeastikin, vuoteen 1991 asti. Vuonna 1991 jokaisessa Biljardilehdessä mainostetussa paikassa olikin keskimäärin neljä snookerpöytää.²⁸⁵ Tämä kasvu kuvastaa selvästi sitä, että Suomen Biljardiliiton sisäisistä ja ulkoisista ongelmista huolimatta snookerin suosio oli jatkuvassa kasvussa. Lisäksi pelipaikkojen sekä snookerpöytien lisääntyminen oli varmasti osittain aiheellinenkin huolenaihe vanhan liiton kaisaväestölle, sillä suuri snookerpöytä vei helposti kolmen kaisapöydän tilan pelisalista pelaamiseen ja liikkumiseen vaadittava alue mukaan lukien.

---

²⁸¹ Ks. tutkielman kaksi aikaisempaa lukua.

²⁸² Suomen Biljardilehti 4/1988, sivu 27.

²⁸³ Suomen Biljardilehti 4/1989, sivu 19.

²⁸⁴ Suomen Biljardilehti 4/1991, sivu 23.

²⁸⁵ Mellin 2006, sivut 31-33.

5.2 Pelipaikkojen kehitys vuosina 1991–1996

Vuonna 1992 snookerpöytien määrässä tapahtui Suomen Biljardilehden mukaan pieni notkahdus, mutta tämä saattoi johtua ainoastaan mainosteknisistä asioista, kuten siitä, etteivät aiempina vuosina salejaan mainostaneet tahot vain lähettäneet uusia ilmoituksia Biljardilehdelle. Toisaalta näihin aikoihin taloudellisen laman vaikutukset alkoivat näkyä niin biljarditoiminnassa kuin siihen liittyvässä keskustelussakin, joten kyseessä saattoi olla myös todellinen notkahdus vararikkojen myötä. Vuosina 1993 ja 1994 pelipaikkojen määrät sekä pelipöytien määrät kuitenkin jatkoivat kasvuaan, saavuttaen vuonna 1994 yhteensä 99 snookerpöydän määrän. Vaikka lukuun eivät sisältyneet esimerkiksi yksityiset snookerpaikat, Suomen Snookerliiton pelipöydät taikka muut paikat, joiden mainoksia ei Biljardilehden sivuilla nähty, kuvasti tilasto selvästi sitä, että snookerin suosio kasvoi vuoteen 1994 asti varsin tasaisesti.²⁸⁶

Vuonna 1995 sekä pelipaikkojen että snookerpöytien lukumäärä kääntyi mainosten perusteella laskuun. Siinä missä vuonna 1994 Suomessa oli varmuudella ainakin sata snookerpöytää pelkästään Biljardiliiton piirissä, oli niitä vuonna 1995 enää 79 kappaletta. Kehitys jatkui surullisena, sillä vuonna 1996 Suomessa oli Biljardilehden mainosten mukaan enää 57 pelipöytää.²⁸⁷

Vaikka Suomen Biljardilehden mainossivut ovatkin puutteellinen väline arvioida täsmällisesti pelipaikkojen tai snookerpöytien määriä vuosina 1985–1996, voidaan näiden mainosten lukujen perusteella todeta, että snookerin kehityskulku vastasi jokseenkin sitä, millaista käsitystä esimerkiksi Biljardiliiton henkilöt lehden sivuilla siitä loivat. Vuonna 1995 Suomen Biljardiliitto lopetti liittoerimielisyyksien takia snookertoiminnan, ja tämä näki heti selvästi laskusuuntaisena kehityksenä pöytien ja pelipaikkojen määrässä. Kehitys todennäköisesti jatkui samanlaisena, sillä ainakin Grahnin (2003) mukaan tämä taantumuksellinen vaihe jatkui vuoteen 1998 asti.²⁸⁸ Grahnin historiikissa mainitaan myös, että snookerboomi oli kuumimmillaan vuonna 1990, ja tuolloin Suomessa oli väitetysti jopa 500 snookerpöytää.²⁸⁹ Tämä väite asettuu hieman kyseenalaiseen valoon tämän tutkielman tulosten perusteella, sillä Suomen Biljardilehden ja sen välittämän informaation ja siinä käydyn diskurssin

---

²⁸⁶ Suomen Biljardilehdet 4/1993, sivut 34-45 ja 5/1994, 36-37.

²⁸⁷ Suomen Biljardilehti 5/1996, sivut 28-29.

²⁸⁸ Grahn 2003, sivu 77.

²⁸⁹ Grahn 2003, sivu 76.

perusteella buumin kovin huippukohta oli todellisuudessa pari vuotta myöhemmin. Toisaalta Grahnin mukaan kyseessä oli vain arvio ilman tarkempaa viitettä, joten voi olla, että Suomessa oli jo vuonna 1990 lukuisa määrä pelitoimintaa ja yksityisten klubien pöytiä sekä turnauksia, joiden tarkka määrä Suomen Biljardilehdestä ei koskaan ilmennyt.

5.3 Pelaaja- ja kilpailijamäärät Biljardilehden mukaan

Aiemmassa alaluvussa tutkielmassa keskityttiin yleisessä käytössä oleviin pelipaikkoihin sekä snookerpöytiin, joita Suomen Biljardilehdessä mainostettiin. Tämä tarkoitti siis sitä, että kuka tahansa (varojensa puitteissa) pystyi satunnaisesti tai säännöllisesti harrastamaan ja pelaamaan snookeria vapaa-aikanaan näissä mainoksensa lehteen asettaneissa paikoissa. Tilastokeskuksen dataa biljardin pelaajamääristä käsitellään tutkielmassa myöhemmin, mutta tässä luvussa keskitytään tarkastelemaan snookerin pelaajamääriä Biljardilehden perusteella. Näin pystytään tarkastelemaan suhteellisen tarkasti Suomen Biljardiliiton piirissä vuosina 1985–1995 snookeria aktiivisesti pelanneiden ihmisten lukumäärää ja sen kehitystä. Tämä on lähtökohtaisesti mielekäs tarkastelukohde pelipaikkojen kehityksen ohella, sillä ranking- ja kilpailutuloksia dokumentoitiin laajasti koko aikavälin ajan Suomen Biljardilehden numeroissa.²⁹⁰ Pelaajamäärien lisäksi kiinnitetään huomiota turnausten ja kilpailujen määrään ja näiden kehittymiseen tutkimuksen aikavälillä, sillä ne julkaistiin yleensä samassa yhteydessä rankinglistojen kanssa.

Tutkimuksen ensimmäisinä vuosina Suomen Biljardilehdessä ei vielä julkaistu virallista, organisaatioihin kytkeytyvää pelaajadata, sillä vuonna 1987 avattiin ensimmäinen julkinen snookerpöydällä varustettu pelipaikka, ja Risto Arvola kirjoitti samaan aikaan, kuinka snookerorganisaatio oli tuolloin vasta kehitteillä.²⁹¹ Voitaneen kuitenkin olettaa, että snookerin kehityksen eteen töitä tehneet ihmiset olivat alkuvuosina myös lajin aktiivisia pelaajia. Alkuvuodesta 1988 Suomen Biljardiliiton hallitus hyväksyi ensimmäisen snookerkerhon jäsenekseen (*Nunlake Snooker Club* Nunnanlahdelta).²⁹² Samalla snookerliigan käynnistämisestä alettiin keskustella, koska Suomessa järjestettiin samaan aikaan kuitenkin jo kansainvälistä snookertoimintaa. Vuoteen 1989 mennessä snookerpöytien määrä olikin kasvanut merkittävästi.²⁹³ Noxon Open maaliskuussa 1989 oli

---

²⁹⁰ Suomen Biljardilehden vuosikerrat 1986-1995.

²⁹¹ Arvola, Risto, "Biljardin laaja kenttä", Suomen Biljardilehti 4/1987, sivu 2.

²⁹² Suomen Biljardilehti 2/1988, sivu 3.

²⁹³ Suomen Biljardilehti 3/1988 ja 4/1988.

varmaankin ensimmäisiä suuria ja kansainvälisiä turnauksia, joista raportoitiin Suomen Biljardilehdessä myös tarkat tulokset. Kilpailuun otti osaa yhteensä yli 40 pelaajaa eri jäsenseuroista.²⁹⁴ Elokuussa 1989 järjestettiin Kontula Cup, johon otti osaa yhteensä 33 kilpailijaa.²⁹⁵ Matchroom Invitation -turnaukseen loppuvuodesta osallistui jo peräti 69 ”snookerin Suomen parhaimmistoon” kuuluvaa pelaajaa ja yksi ulkomaalainen vieras.²⁹⁶

Vuonna 1990 tapahtui suuria muutoksia sekä snookerkilpailuissa että niiden tulospalstoilla lehdessä. Sen ohella, että Suomen Biljardilehteen vakiintui oma osionsa snookerijaoston kirjoituksille ja tiedotteille, lisääntyivät niin paikalliset kuin maanlaajuiset turnaukset ja rankingkilpailutkin. Tammikuussa 1990 pelattiin Aarno Kiveliön salilla ensimmäinen rankingkilpailu, johon otti osaa 52 pelaajaa, samaan aikaan järjestettiin myös Rauman Biljardi-Teamin osakilpailu 19 osanottajalla ja Järvenpään K-UBK:n organisoima turnaus 51 kilpailijalla. Kotkan kisoihin osallistui lehden mukaan ainoastaan 27 pelaajaa, minkä kirjoittaja katsoi johtuvan Suomen Snookerliiton perustamisesta aiheutuneesta kahtiajaosta.²⁹⁷ Kilpailusekä pelaajamäärät lähtivät siis selvästi kasvuun snookerin vakiintumisen vuonna 1990, mutta Suomen Snookerliiton kanssa syntynyt liittoriita vaikutti negatiivisesti osanottajamääriin. Lasse Pohjankoski totesikin noihin aikoihin, että liittoriita kosketti erityisesti ammattilaistasolla pelaavia huippunimiä eikä niinkään esimerkiksi junnuja tai amatöörejä.²⁹⁸ Toisaalta toimintaa vaikeuttivat myös Suomen Biljardiliiton omat, sisäiset epäonnistumiset, kuten Kontulan SM-kisojen organisointi syyskuussa 1990. Kisojen osanottajamäärä oli yhteensä 38 pelaajaa.²⁹⁹ Tämä vastasi suunnilleen yleistä keskiarvoa vuoden turnauksien osanottajamäärien perusteella laskettuna.³⁰⁰

Jälkikäteen onkin vaikea sanoa, kuinka paljon sekä liittoriita että Biljardiliiton sisäiset hankaluudet söivät potentiaalia Suomen kilpamenestykseltä snookerissa. Suomen ainoaksi ammattilaiseksi 1990-luvulla nousi Robin Hull, mutta tämän tutkimuksen tulosten valossa on mielenkiintoista pohtia, olisiko Suomella ollut mahdollisuudet Hullin lisäksi sysätä useammankin pelaajan kansainvälinen ammattilaisura käyntiin 90-luvulla. Resursseja sekä

---

²⁹⁴ Suomen Biljardilehti 2/1989, sivut 16 & 22.

²⁹⁵ Suomen Biljardilehti 4/1989, sivu 18.

²⁹⁶ Suomen Biljardilehti 1/1990, sivu 14.

²⁹⁷ Suomen Biljardilehti 2/1990, sivu 28.

²⁹⁸ Suomen Biljardilehti 3/1990, sivu 8.

²⁹⁹ Suomen Biljardilehti 4/1990, sivu 6.

³⁰⁰ Esimerkiksi alkuvuoden ensimmäisten kilpailujen keskiarvoinen pelaajamäärä oli noin 37 $((52+19+51+27)/4=37,25)$

intoa todistetusti riitti ja vaikeuksien jopa myönnettiin haittaavan eniten juuri kilpapelaajia, joten todennäköisesti useampikin ammattilaisura snookerin parissa jäi syntymättä tai vaihtui esimerkiksi poolammattilaisuuteen näiden 1990-luvun ongelmien takia.

5.4 Turnaus- ja pelaajastatistiikka vuoteen 1996

Huolimatta vuosikymmenen vaihteessa alkaneesta lamasta, ennakoi toiminnanjohtaja *Matti Hieta* tekstissään hyvää kilpailuvuotta vuonna 1991.³⁰¹ Tältä vaikutti myös snookerin alustava kilpailukalenteri koko vuodelle, sen mukaan viikonloppuihin painottuvia kilpailuja ja turnauksia tulitaisiin vuoden aikana järjestämään 20 kappaletta. Vertailun vuoksi todettakoon, että snookerin kanssa pieneen valtataisteluun joutunut kaisajaosto aikoi järjestää alustavan kalenterin mukaan yhteensä 34 kilpailut.³⁰² Tämä kaisajaoston pelko saattoi pohjautua aiheellisesti siihen, että snookerin suosio tosiaan oli nopeassa ja suuressa kasvussa. Vuonna 1991 järjestetty Finnish Open -snookerturnaus keräsikin yli 70 pelaajaa jopa seitsemästä eri maasta.³⁰³

Vuonna 1992 snookerkilpailujen määrä moninkertaistui kaikissa suunnitelmissa. Siinä missä aiempänä vuonna niitä suunniteltiin järjestettävän yhteensä 26 vuoden aikana, nyt pelkästään kevätkaudella oli tarkoitus järjestää 35 tapahtumaa.³⁰⁴ Vuonna 1991 Biljardiliiton piirissä järjestettiin alusta loppuun yhteensä 25 snookerkilpailua, joissa pelasi yhteensä 792 pelaajaa, eli keskimäärin noin 37 snookeristia kilpailua kohden.³⁰⁵ Osanottajamäärä vaihteli kisojen luonteesta ja paikkakunnasta riippuen, esimerkiksi Tuoppi-kisat Lahdessa lokakuussa 1991 keräsivät yhteensä 50 kilpailijaa, sen sijaan Jokamies-turnaus Heinolassa samoihin aikoihin ainoastaan 21 kilpailijaa.³⁰⁶ Tähän saattoi osaltaan vaikuttaa myös se, että kilpailumäärien kasvaessa alemman ja ylemmän luokan rankingkilpailuja saatettiin järjestää useammat samana viikonloppuna, ja muitakin päällekkäisyyksiä saattoi olosuhteista johtuen esiintyä. Syksyllä 1992 snookerin rankinglistalla oli yhteensä 117 pelaajaa eli hieman

---

³⁰¹ Suomen Biljardilehti 1/1991, sivu 3.

³⁰² Suomen Biljardilehti 1/1991, sivu 8.

³⁰³ Suomen Biljardilehti 2/1991, sivu 23.

³⁰⁴ Suomen Biljardilehti 1/1992, sivut 4-5.

³⁰⁵ Suomen Biljardilehti 2/1992, sivu 6.

³⁰⁶ Suomen Biljardilehti 1/1992, sivu 5.

vähemmän kuin vuonna 1991.³⁰⁷ Joukossa ei ollut mukana yhtäkään naista, vaikka samanaikaisesti poolbiljardissa naiset pelasivat jo omassa sarjassaan.³⁰⁸

Vuosi 1993 käynnistyi selvissä kasvun merkeissä. Finnish Open -turnaukseen otti osaa yhteensä 120 pelaajaa (joista 30 ulkomaalaisia), ja raportissa mainittiin varsinkin finaaliapäivien pelien aikana myös katsomoiden olleen ääriään myöten täynnä.³⁰⁹ Huhtikuussa 1993 Suomen Biljardiliitossa aloitettiin myös naisten oma rankingsarja snookerissa.³¹⁰ Tämä tosin todennäköisesti toimi vastaiskuna Suomen Snookerliitolle sekä julkisuustempauksena Suomen Biljardiliiton omalle kuvalle.³¹¹ Rankinglistoilla oli kuitenkin yhteensä 21 naispelaajaa, ja muun muassa Hyvinkäällä keväällä pelattuun turnaukseen otti osaa yhteensä 16 naiskisaailijaa.³¹² Oli naisten sarjan järjestämien sitten puhdas julkisuustempaus tai lähes puhdas ja edistysellinen tasa-arvo askel, saavutti snooker välittömästi myös naisten suosion Biljardiliiton piirissä. Verrattuna vuoteen 1991, vuonna 1992 tapahtui noin 50 % kasvua sekä pelaajamäärissä että kilpailujen määrässä. Kisoja järjestettiin yhteensä 62 kappaletta ja pelaajia näihin osallistui yhteensä 1439, eli noin 23 pelaajaa turnausta kohden.³¹³ Kasvusta kielii myös uusien snookerkerhojen perustaminen, muun muassa Jyväskylään perustettiin Jyväskylä Snooker Club Ry, johon liittyi heti 30 pelaajaa. Kerhon jäsenet pääsivät harjoittelemaan Citybiljardiin, joka hallinnoi tiloissaan yhteensä 8 snookerpöytää.³¹⁴

Vuosi 1994 ei näyttänyt tilastojen valossa enää samoja kasvun merkkejä kuin pari aikaisempaa vuotta. Kolmena aikaisempana vuonna onnistuneesti järjestetty ja kansainvälistä mainetta niittänyt Finnish Open -turnaus jouduttiin perumaan liittojen välisen riidan takia. Toisaalta naisten määrä rankinglistalla oli kasvanut vuodesta 1993, sarjassa oli nyt mukana 28 naista.³¹⁵ Kesään mennessä rankinglistalla naisia oli yhteensä 30, miesten määrä sen sijaan oli laskenut alle sadan. Tämän arveltiin johtuvan siitä, että voimakkaasti kytenyt liittosotku vaikutti eniten

---

³⁰⁷ Suomen Biljardilehti 3/1992, sivu 15.

³⁰⁸ Suomen Biljardilehti 2/1992, sivut 30-33.

³⁰⁹ Suomen Biljardilehti 1/1993, sivu 12.

³¹⁰ Suomen Biljardilehti 2/1993, sivu 22.

³¹¹ Ks. tutkielman luku 4.3.2.

³¹² Suomen Biljardilehti 2/1993, sivu 22.

³¹³ Suomen Biljardilehti 2/1993, sivu 24.

³¹⁴ Suomen Biljardilehti 4/1993, sivu 13.

³¹⁵ Suomen Biljardilehti 1/1994, sivut 25-27.

juuri ammattilais- ja kilpatasolla pelaaviin snookeristeihin.³¹⁶ Rankinglistan perusteella tämä vaikutti selvästi pitävän paikkansa.

Syksyn kilpailukalenterissa oli vuonna 1994 ainoastaan 16 turnausta. City 38 Pro-AM -turnauksesta odotettiin suurta, ja siihenkin arvioitiin tulevan jopa 60-80 pelaajaa.³¹⁷ Verrattuna kahteen aikaisempaan vuoteen, kääntyivät kaikki luvut selvään laskuun, sillä parhaimpina vuosina turnauksiin osallistui yli 100 pelaajaa, ja kilpailujakin järjestettiin keskimääräisesti 30 sekä syys- että kevätkaudella. Vaikka snookerpöytien ja salien määrä pysyi vuonna 1994 vielä kuitenkin suhteellisen korkeana.³¹⁸ Tämä johtui todennäköisesti siitä, että sekä liittoriita että taustalla vaikuttanut taloudellinen lama vaikuttivat niihin pienellä viiveellä. Sen sijaan liittoriidan konkreettiset vaikutukset näkyivät välittömästi Suomen Biljardilehden tiedottamissa kilpailuasioissa ja itse kilpailujen järjestämisessä.

Vaikka kisojen määrä oli kovaa vauhtia vähentymässä, Suomen Biljardiliiton toiminta kuitenkin monipuolistui snookerin suhteen samaan aikaan, sillä maaliskuun ensimmäisenä viikonloppuna järjestettiin juniorien snookerin SM-turnaus, johon osallistui 19 pelaajaa.³¹⁹ Naisten sarjan lisäksi snookerin parissa toimintaa laajennettiin vuodesta 1993 alkaen myös junioreiden sarjoihin. Toiminnan monipuolistumisen lisäksi liittoriidan tunnelin päässä näkyi hetkellisesti valoa, kun keväällä järjestettiin onnistuneesti Suomen Biljardiliiton ja Suomen Snookerliiton yhteiset kisat, joihin osallistui molemmista liitoista yhteensä 60 kilpailijaa. Ennen vuoden 1995 kesätaukoa liittoriidalle näytti löytyneen sopuisa sekä molempia osapuolia tyydyttävä ratkaisu. Keväällä organisoitiin myös Finnish Pro-AM -turnaus, johon monien hakijoiden joukosta kelpuutettiin karsintojen perusteella ainoastaan 16 parasta pelaajaa.³²⁰ Vielä kesätauon jälkeen tilanne näytti hyvältä ja yhteistyö toimivalta, sillä syyskuun ja joulukuun väliselle syyskaudelle oli päivätty yhteensä 22 kilpailua, jotka muodostuivat molempien liittojen kilpailuista. Liittoriita näytti paperilla ratkenneen, ja nyt sekä kisakalenteri että rankinglistat olivat molempien liittojen yhteiset. Tämän lisäksi Suomen

---

³¹⁶ Suomen Biljardilehti 3/1994, sivut 26-30.

³¹⁷ Suomen Biljardilehti 4/1994, sivu 30.

³¹⁸ Ks. luku 5.3.

³¹⁹ Suomen Biljardilehti 2/1995, sivut 26-27.

³²⁰ Suomen Biljardilehti 3/1995, sivut 25-26.

Biljardilehden yhteystiedoissa mainittiin snookerjaoston yhteyshenkilöiksi sekä Suomen Biljardiliiton Juha Hyyryläinen että Suomen Snookerliiton Anthony Hull.³²¹

Yhteistyö ei tosin syyskautta pidemmälle kestänyt. Vuonna 1996 ensimmäisessä numerossa ei enää julkaistu kilpailukalenteria tai rankinglistoja, vaan snookertoiminnan kerrottiin Suomen Biljardiliiton osalta päättyneen ratkaisemattomalta näyttäneisiin ongelmiin ja epäselvyyksiin Suomen Snookerliiton kanssa.³²²

Suomen Biljardilehdistä tulkittu tilastomateriaali siis hyvin pitkälti mukailee niitä yleisiä kehityslinjoja, joita myös sen varsinaisesta tekstisisällöstä pystyy päättämään. Siinä missä snookerpöytien sekä -salien määrä näytti pysyvän verrattaen korkealla vielä vuonna 1995, ajoittui turnaus- ja pelaajamäärien perusteella suurin snookerbuumi noin vuoteen 1992. Tämä sopii hieman paremmin Grahnin esittämään väitteeseen vuodesta 1990 Suomen snookerin huippuvuotena.³²³ Toisaalta snookerpaikkojen määrä todennäköisesti vastasi todellisiin tapahtumiin pienellä viiveellä. Suomen Biljardilehden perusteella vaikutti siltä, että buumi jatkui kovana ja nousujohteisena vielä pari vuotta eteenpäin vuodesta 1990, jonka myötä esimerkiksi vuosien 1992 ja 1993 kysyntä snookertoiminnalle poiki uusia pelipaikkoja ja -pöytiä vuosina 1994 ja 1995. Pelkästään Suomen Biljardiliiton piirissä järjestettiin vuonna 1992 62 snookerturnausta tai -kilpailua, mikä oli merkittävästi enemmän kuin aikaisempina vuosina. Tämän lisäksi vuonna 1993 aloitettiin naisten oma rankinglista, ja vuodelle 1993 ajoittui myös Biljardilehden mainonnan perusteella snookerpaikkojen huippukohta, kun 28 eri tahoa mainosti omistavansa vähintään yhden, yleisölle avoimen snookerpöydän.

5.5 Tilastokeskuksen ja SVUL:n statistiikkaa

Tutkielmassa on tähän asti tarkasteltu Suomen snookertapahtumien vaiheita pääsääntöisesti Suomen Biljardilehden näkökulmasta ja sen esittämien kirjoitusten ja lukujen valossa. Suomen Biljardilehti on kuitenkin vuosina 1985-1995 keskittynyt esittämään lähinnä Suomen Biljardiliiton aktiivisten jäsenten ja pelaajien näkemyksiä suhteellisen pienelle lukijaryhmälle (vuonna 1991 lehdellä oli noin tuhat tilaajaa³²⁴). Tästä syystä tämän viidennen luvun viimeisissä alaluvuissa on tarkoitus tarkastella biljardin ja snookerin suosiota muiden

---

³²¹ Suomen Biljardilehti 4/1995, sivu 25.

³²² Suomen Biljardilehti 1/1996, sivu 24.

³²³ Grahn 2003, sivu 76.

³²⁴ Suomen Biljardilehti 2/1991, sivu 2.

lähteiden valossa. Tarkastelu aloitetaan SVUL:n teettämän nuorisotutkimuksen sekä Tilastokeskuksen teettämien vapaa-ajan tutkimusten johdolla.

Suomen Biljardilehti noteerasi vuonna 1991 Suomen Valtakunnan Urheiluliiton (SVUL) teettämän nuorisotutkimuksen heti ensimmäisillä sivuillaan.³²⁵ Suomen Biljardilehden sivuille sellaisenaan lainatusta graafisesta esityksestä ilmeni, että vuonna 1991 biljardia harrasti kunto- tai kilpailumielessä³²⁶ jopa 160 000 ihmistä, eli noin 4 % väestöstä. Sukupuolittain harrastuneisuus jakaantui niin, että kuutta biljardia harrastavaa miestä kohden lajia pelasi yksi nainen. Vertailun vuoksi esimerkiksi hiihtoa ilmoitti harrastavansa 800 000 ihmistä eli 20 %, kävelylenkkeilyä 1 640 000 eli 41 % ja petanqueta 40 000 ihmistä eli 2 % tutkimuksen otannasta. Biljardin kanssa samoissa luvuissa olivat esimerkiksi jääkiekko, ammunta ja sulkapallo. Paikan päällä tai tiedotusvälineistä biljardia seuranneita ihmisiä sen sijaan oli jopa 200 000, eli noin 5 %. Vastaavasti selvästi suosituimpia lajeja eli mäkihyppyä sekä hiihtoa seurasi jopa 2 300 000 ihmistä eli lähes 60 % otannasta. Sen sijaan lajeissa menestyvien ammattilaisten arvottaminen oli biljardin suhteen vähäistä, ainoastaan 1 % vastanneista piti suomalaisten huippupelaajien menestymistä erityisen tärkeänä asiana, kun taas hiihdon, yleisurheilun ja mäkihypyn kohdalla yli puolet vastanneista piti menestystä kovassa arvossa.³²⁷

Nämä luvut sopivat varsin hyvin yhteen Suomen Biljardilehden tuottaman käsityksen kanssa biljardin tilasta ja suosiosta. Tilastokeskuksen tutkimuksen ainoa huono puoli (tämän tutkielman näkökulmasta) on siinä, että biljardin kohdalla ei eritelty alalajeja, vaan sekä kaisa, snooker, pool että kara on kaikki laskettu saman kattolajin alle. Pool oli todennäköisesti suosituin pelimuoto lähes koko tutkimusvälin ajan, sillä vaikka vuonna 1994 Suomessa oli Biljardilehden mainospalstan mukaan noin 100 yleisölle avointa snookerpöytää, oli pelkästään RAY:n vuonna 1994 lanseeraamalla tytäryhtiöllä *Pelikalla* vuonna 1995 noin 650 kolikkobiljardia³²⁸ sijoiteltuna ympäri Suomea muun muassa pubeissa ja hotelleissa.³²⁹ Tästä

---

³²⁵ Suomen Biljardilehti 3/1991, sivut 6-8.

³²⁶ Tässä tutkimuksessa kuntopohjaiseen harrastamiseen on laskettu myös esimerkiksi biljardin pelaaminen, vaikka biljardin luonteesta kuntoa kohottavana urheilulajina voidaankin varmasti keskustella.

³²⁷ Suomen Biljardilehti 3/1991, sivut 6-8.

³²⁸ Kun kolikkobiljardiin syötettiin vaadittu summa kolikoita (tässä tapauksessa Suomen markkoja), pallot vapautuivat pelattavaksi, ja pussiin valuessaan ne palautuivat takaisin automaatin sisälle. Kolikkobiljardeja löytyy edelleen lukuisista pubeista, ja tämän alaviitteen kirjoittamisen hetkellä (15.3.2021) niitä on tarjolla muun muassa Tampereella useammassa ravintolassa. Yhden pelin hinta vaikuttaisi allekirjoittaneen epävirallisten tutkimusten mukaan olevan useimmiten 1 € tai 1,5 €.

³²⁹ Suomen Biljardilehti 3/1995, sivu 12.

on pääteltävissä, että ammattimaisemmin pelaavien tasolla Suomessa oli vuonna 1991 todennäköisesti suhteellisen tasainen jakaantuminen kaisan, snookerin ja poolin suhteen. Suomen Biljardilehti vuosien 1985 ja 1995 välillä tuki selvästi tätä havaintoa, sillä sen jälkeen kun snooker ilmestyi Suomen biljardikentälle ja vakiintui muutamaksi vuodeksi, ei eri biljardimuotojen kilpailutilastoissa ollut laajoja eroja osanottajamäärien välillä. Sen sijaan vaikuttaa siltä, että laajan yleisön ja kansan pelilliset intressit olivat selvästi poolvoittoisia. Myös sukupuolijakauma vaikutti toteutuvan samankaltaisesti Biljardiliiton ammattilaispiireissä kuin kansankin keskuudessa. Poolissa ja snookerissa naisille saatiin omat rankingsarjansa vasta vuosien 1991–1993 tietämällä, ja silti toiminta oli hyvin vähäistä suhteessa miesten sarjoihin. Siinä missä SVUL:n tutkimuksen mukaan kuutta miestä kohden biljardia pelasi yksi nainen, oli naisten rankinglistalla snookerissa vuonna 1994 reilut 20 pelaajaa, kun taas miesten rankinglistalla pelaajia oli reilusti yli 100.³³⁰ Yhtä kaikki, yhteensä noin 200 000 ihmistä joko seurasi tai harrasti vuonna 1991 biljardipelejä, ja snookerin osuus tilastoista oli varmasti suhteellisen pieni, painottuen lähinnä ammattilais- sekä biljardipiireihin. Vaikka varsinkin amatööripoolilla oli Suomessa huomattavasti snookeria pidempi historia, nousi se Biljardiliiton kilpalajiksi kuitenkin samoihin aikoihin snookerin kanssa. Nykyään pool on Suomessa biljardin muodoista suosituin niin amatööri- kuin ammattilaistasolla, joten pohdinnan arvoinen kysymys onkin, että nousiko sen suosio tavallaan varkein 80- ja 90-lukujen taitteessa kaisan ja snookerin ohi, kun nämä lajit kipuilivat useampien ongelmien kanssa.

Tilastokeskus teetätti vuosikymmenen alussa huomattavasti tarkemman tutkimuksen suomalaisten vapaa-ajan harrastuksista. Mirja Liikkasen, Hannu Pääkkösen, Ari Toikan ja Pirjo Hyytiäisen toimittama ja Tilastokeskuksen nimissä Helsingissä julkaistu *Vapaa-aika numeroina 4* tarkastelee suomalaisten liikunta ja ulkoilua, osallistumista erilaisiin järjestöihin ja organisaatioihin sekä loma- ja huviajan viettämistä. Tulokset julkaistiin Suomen virallisen tilaston (SVT) alaisuudessa vuonna elokuussa 1993, vaikka itse tutkimus toteutettiin vuonna 1991.³³¹ Erityisen hedelmälliseksi tämän tutkimuksen analysoimisen tekee se, että Tilastokeskuksen tutkimuksen yhteydessä julkaistiin myös vuoden 1981 vastaavat tulokset. Vaikka tämän tutkielman kohdalla varsinainen tarkastelu on aloitettu vasta vuodesta 1985,

---

³³⁰ Ks. tutkielman aikaisempi luku 5.4.

³³¹ Hyytiäinen, Pirjo, Liikkanen, Mirja, Pääkkönen, Hannu, Toikka, Ari, *Vapaa-aika numeroina 4: Liikunta, ulkoilu, järjestö- ja muu osallistuminen, loma, hovit*, Tilastokeskus SVT, Helsinki 1993.

saadaan vuoden 1981 harrastusmääristä mielenkiintoinen vertailukohta, koska tuolloin esimerkiksi snookeria ei hyvin todennäköisesti pelattu Suomessa juuri lainkaan, ja Tilastokeskuksen tuloksissa luokka biljardi tarkoittanee käytännössä pelkkää pool- ja kaisabiljardia. Näistäkin ainoastaan kaisaa voitiin todennäköisesti katsoa pelatun vakaassa harrastus- tai kilpailumielessä, sillä poolbiljardin peluu painottui tuohon aikaan vielä vahvasti lähinnä nuorisokeskuksiin, sotilaskoteihin, baareihin ja vastaaviin paikkoihin suhteellisen alkeellisilla pöydillä.³³² Tilastokeskuksen tutkimuksen otanta oli myös laajuutensa nähden huomattavasti SVUL:n selvityksen otantaa pienempi. Tässä luvussa huomioidaan tutkimuksesta tulokset pelkästään 15 vuotta täyttäneiden osalta.

Tilastokeskuksen aineistossa on ensimmäisessä osiossa jostakin syystä luokiteltu biljardi ja ruletti samaan kategoriaan. Tämä luokittelu oli mielenkiintoinen, mutta se saattoi ilmentää biljardi- ja uhkapelien yhteistä historiaa, sillä Suomessa nämä kaksi harrastetta kulkivat vuosien aikana monin eri tavoin vahvasti yhdessä. Biljardiliiton väen puolelta lajin uhkapelillisiä, niin kuin muitakin paheellisina pidettyjä tapoja tai piirteitä, koetettiin jo 1980-luvulla kitkeä pois, mutta todennäköisesti suuren yleisön keskuudessa eli vahvasti kuva biljardista humalassa pelattavana uhkapelinä. Huolimatta siitä, että näistä piirteistä haluttiin eroon, niin Veikkauksen ja RAY:n yhteistyö- ja sponsorirahat kuitenkin aina kelpasivat Suomen Biljardiliitolle.

Vuonna 1991 tutkimukseen osallistuneista 15 vuotta täyttäneistä 24 % ilmoitti pelanneensa biljardia tai rulettia vähintään kerran vuoden aikana. Tästä joukosta 9 % ilmoitti pelanneensa näitä pelejä vähintään kerran kuukaudessa. Vastaavat prosenttiosuudet vuonna 1981 olivat 20 % ja 5 %.³³³ Vuonna 1991 flipperiä tai muita peliautomaatteja vähintään kerran vuoden aikana ilmoitti pelanneensa 45 % vastaajista, eli yli 20 prosenttiyksikköä enemmän kuin biljardia tai rulettia. Yleistäen siis noin neljäsosa 15 vuotta täyttäneistä on vuoden aikana vähintään kerran kokeillut biljardin pelaamista. Tutkielman aikaisempien tulosten valossa tämä kuulostaa järkeenkäyvältä määrältä, jos SVUL:n teettämän tutkimuksen mukaan vajaa 5 % harrasti biljardin pelaamista säännöllisesti. Biljardin pelaaminen on Tilastokeskuksen perusteella keskittynyt pääkaupunkiseudulle vuonna 1991.³³⁴ Biljardin ja ruletin ohella

---

³³² Grahn 2003, sivu 79.

³³³ Hyttiäinen, Liikkanen, Pääkkönen ja Toikka 1993, sivu 39.

³³⁴ Liikkanen & al. 1993, sivu 40.

samoissa kategorioissa tilastoitiin muun muassa dartsin, shakin, korttipelien, kolikkoautomaattien, bingon sekä pajatson pelaamista.³³⁵ Tämän tutkielman yksi olettamus on, että biljardi kuuluu samaan sarjaan näiden pelien kanssa, ja että näiden pelien harrastaminen identifioituu usein tiettyyn, kulttuuriseen viitekehykseen.³³⁶ Vaikka esimerkiksi shakki näyttäytyi monelle varmasti vanhusten pelinä ja biljardi taas nuorekkaiden ihmisten ravintolapelinä, niin peli- sekä teknologiakulttuurin kehitys todennäköisesti toi monenlaisten eri pelien pelaajat lähemmäs toisinaan 1980- ja 1990-luvuilla.

Tutkimuksessa tilastoitiin biljardin pelaaminen myös kokonaan omana harrasteryhmänään. Vuonna 1991 18 % ilmoitti pelanneensa biljardia vähintään kerran vuoden aikana, josta 7 % vähintään kerran kuukaudessa. Pelaamisessa näkyi selkeä sukupuolittuneisuus, sillä miehistä jopa 28 % pelasi biljardia vähintään kerran vuodessa, naisista vain 9 %. Sosioekonomiselta taustaltaan selvästi eniten biljardia pelasivat vuosi- sekä kuukausitasolla opiskelijat ja koululaiset (43 % ja 20 %).³³⁷ Tämä tukee sitä teoriaa, että esimerkiksi nuorisotiloissa olleet poolpöydät ja baarien kolikkobiljardit vetivät selvästi eniten pelaajia puoleensa. Pelkän biljardin osalta tutkimuksessa ei harmillisesti estetty vuoden 1981 lukuja. Vaikka Suomen Biljardilehden perusteella biljardin suosio maalattiin erittäin nopeasti kasvavaa ilmiötä vuodesta 1985 eteenpäin, tämä näkyi kuitenkin vain noin 5 %-yksikön nousuina ruletin ja biljardin pelaajien määrissä vuosien 1981 ja 1991 välillä. Toisaalta Suomen Biljardilehti antoi äänen biljardiammattilaisille ja aktiiviharrastajille, kun taas Tilastokeskuksen otanta keskittyi koko väestöön spesifin harrastajasegmentin sijasta. Selvää kuitenkin oli, että Suomen Biljardilehden tuottama kuva heijasteli myös reaalikehitystä koko väestön keskuudessa, sillä vuonna 1991 lähes viidesosa 15 vuotta täyttäneistä ilmoitti pelanneensa biljardia vähintään kerran elämässään. Huomionarvoista oli myös, että biljardin ohella ainoastaan erilaiset peliautomaatit, flipperit ja kolikkopelit kasvattivat selvästi suosiotaan. Sen sijaan esimerkiksi shakin, perinteisten korttipelien, pajatson ja bingon suosio laski vuosien 1981 ja 1991 välillä.³³⁸ Tämä kehitys liittyi todennäköisesti siihen, että Suomi oli taloudellisesta lamasta huolimatta 1990-luvulla yksi maailman tietoteknistyneimpiä maita, ja vastaavasti myös erilaiset pelihallit alkoivat yleistyä 1990-luvulle tultaessa.³³⁹ Tämä digitaalinen kehitys oli yksi

---

³³⁵ Liikkanen & al 1993, sivut 39-47.

³³⁶ Ks. tämän tutkielman luku 1.5.

³³⁷ Liikkanen & al 1993, sivut 45-46.

³³⁸ Liikkanen & al 1993, sivut 40-47.

³³⁹ Nordling 2016, sivut 24-25.

selittävä tekijä sille, että perinteiset lautapelit (esimerkiksi shakki) ja mekaaniset pajatsot sekä ”arcade”-pelikoneet menettivät suosiotaan uusien peliautomaattien houkutellessa pelaajia. Tämä tosin liittyi enemmän yleiseen pelikulttuurin kehitykseen, sillä biljardi oli teknologisista vaiheista huolimatta aina fyysisesti pelattava peli.³⁴⁰ Tämä tutkielma on keskittynyt analysoimaan snookerin kehityksen vaiheita, ja selvästi huomataan, että snookerin leviämisen edistämiseksi tehtiin runsaasti työtä julkisuustempauksista alkaen (esimerkiksi näytösottelut ulkomaalaisine pelaajavieraineen). Sama ilmiö oli yleistettävissä myös biljardiin yleisesti, sillä Suomen Biljardiliitolla oli vuodesta 1985 alkaen selvä missio kasvattaa lajin suosiota ja pelaajamääriä maanlaajuisesti.

5.6 Biljardi (ja snooker) muissa aikalaislähteissä

Tämän tutkielman keskeisenä biljardi- ja snookeraiheisenä lähdemateriaalina on toiminut Suomen Biljardilehti ja sen valikoituja vuosikertoja 1970-luvun alusta alkaen. Tämän lisäksi on hyödynnetty tutkimuksen aikarajauksen aikana kirjoitettua biljardikirjallisuutta (muun muassa Kiiskisen ja Kirstilän biljardiopas vuodelta 1988 sekä Morrisonin vuonna 1988 suomennettu teos) ja myös myöhempää biljardin vaiheita tutkivaa kirjallisuutta, kuten Grahnin historiikki vuodelta 2003. Vaikka tutkielman pääpaino on ollut juuri Suomen Biljardilehden sisällön analysoinnissa, tarkastellaan tässä tutkielman lopuksi Tilastokeskuksen tutkimuksen lisäksi vielä muutamia biljardi- ja snookeraiheisiä aikalaislähteitä.

Tampereen seudun kotiseutulehti *Tammerkoski* julkaisi vuonna 1990 seitsemännessä numerossaan sivun mittaisen biljardiaiheisen jutun. Kaisa Pohjolan kirjoittama artikkeli sai innoituksensa tamperelaisen Pasi Mäkisen biljardiharrastuksesta, ja Pasiin tarinan lisäksi jutussa tarkasteltiin lyhyesti biljardin historian vaiheita, muutamia mielenkiintoisia anekdootteja sekä Tampereen biljarditoimintaa.³⁴¹ Juttu mukaili selvästi myös tämän tutkielman tuloksia korostamalla biljardin suosion suurta kasvua kirjoituksen ajankohtana. Myös naiset ja nuoret löysivät Pohjolan mukaan biljardin, ja se vakiintui pääkaupunkiseudun ja Turun lisäksi myös Tampereelle. Juttua varten haastateltu Hannu Kortelainen (*Perus Lyönti-85* -biljardiseuran perustaja sekä puheenjohtaja) kertoi, että Tampereella julkisissa tiloissa käy biljardia pelaamassa satoja ihmisiä. Tämä vahvasti kuvaa siitä, että enemmistön peluu harrastajatasolla painottui poolbiljardiin snookerin sijasta. Lisäksi Pasi Mäkisen oli profiililtaan

---

³⁴⁰ Varsinkin nykyään on olemassa myös lukuisia, digitaalisia biljardipelejä, mutta tässä kohtaa niihin ei aseteta painoarvoa.

³⁴¹ Pohjola, Kaisa, ”Biljardi vie harrastajansa kokonaan”, *Tammerkoski* 7/1990, sivu 33.

(kaupunkilainen, kirjoitushetkellä valmistumaisillaan oleva miesopiskelija) Tilastokeskuksen materiaalin perusteella tyypillisin 1990-luvun alun biljardiharrastaja. Pohjolan jutussa ei eritelty erikseen snookeria tai sen pelaamista muutoin kuin toteamalla sen olevan yksi biljardin muodoista kaisan, karambolan ja poolin ohella.

Marraskuussa 1992 Suomen kansa pääsi todistamaan ensimmäistä kertaa biljardin historiassa Suomessa televisioitua snookerottelua.³⁴² Kyseessä oli Suomen Snookerliiton organisoima maaottelu Ruotsia vastaan. Tämä oli ensimmäinen lajissaan, ja turnauksessa Suomen maajoukkuetta edustivat Robin Hull, Esa Kaikumaa, Kai Yli-Kerttula sekä Jyri Virtanen. Kaikki turnaukseen osallistuneet pelaajat olivat tuttuja nimiä Suomen Biljardilehden sivuilta, mutta todennäköisesti Snookerliiton ja Biljardiliiton erimielisyyksistä johtuen maaottelua ei erityisemmin käsitelty Suomen Biljardilehden numeroissa.³⁴³ Robin Hullin asemaa Suomen biljardihistorian merkittävimpänä snookerpelaajana on käsitelty jo tämän tutkielman aikaisemmissa luvuissa, mutta muun muassa Esa Kaikumaasta Suomen Biljardilehti uutisoi jo vuonna 1988, kun mies kävi ulkomailla asti opiskelemassa snookerin peluuta.³⁴⁴ Jyri Virtanen puolestaan oli moneen kertaan Biljardilehden rankingtilastojen kärkimies, esimerkiksi vuonna 1995.³⁴⁵ Tämän lisäksi hänellä oli eri biljardimuodoista ja -sarjoista 10 Suomen mestaruutta, näistä yksi snookerissa.³⁴⁶

Maaottelua selostivat Suomen Snookerliiton Aki Kauppinen sekä Yleisradion urheilutoimittaja Tapio Suominen. Suomalaisten joukkuetta vastassa ottelussa pelasivat Ruotsin Kevin Zarakani, Michael Hallgren, Matias Wiberg ja Bengt Bjökman. Heti lähetyksen alussa Suominen mainitsi selostajaparinsa Kauppisen käytännössä tuoneen lajin Suomeen, ja hieman myöhemmin Kauppinen totesikin snookerin saapuneen Suomeen noin 4,5 - 5 vuotta sitten (eli tässä tapauksessa vuosien 1987 ja 1988 aikana).³⁴⁷ Grahnin esitelmässä snookerin saapumista ei eritellä Kauppisen ansioksi, vaan Eurosportin suosion myötä alkunsa saaneeksi ilmiöksi, ja Suomen ensimmäiseksi snookeripaikaksi määriteltiin Suomen Biljardiliittoon

---

³⁴² [<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/10/10/snookeria-suomessa-robin-hullin-johdolla>]. Luettu 16.3.2021.

³⁴³ Suomen Biljardilehti 4/1992 sekä 1-5/1993.

³⁴⁴ Suomen Biljardilehti 2/1988, sivu 20.

³⁴⁵ Suomen Biljardilehti 4/1994, sivu 27.

³⁴⁶ [<https://areena.yle.fi/1-50237280>]. Yle Areena, ”*Snookeria Suomi-Ruotsi 1992*”, selostus Tapio Suominen & Aki Kauppinen. Alkuperäinen lähetys televisiossa 8.11.1992, tallenne katsottu 16.3.2021.

³⁴⁷ [<https://areena.yle.fi/1-50237280>]. Yle Areena, ”*Snookeria Suomi-Ruotsi 1992*”, selostus Tapio Suominen & Aki Kauppinen. Alkuperäinen lähetys televisiossa 8.11.1992, tallenne katsottu 16.3.2021.

kytkeytyvä Ritz-pelitali.³⁴⁸ Toisaalta taas tässä tv-lähetyksessä sekä Kauppisen haastattelussa snookerin keskeisimmäksi maahantuojuksi nimettiin Snookerliiton henkilöt. Mielenkiintoinen kysymys onkin, että voidaanko jompaakumpaa näistä tahoista pitää nykyään keskeisimpänä snookerilmiön aloittajana, vai oliko snookerbuumi vain monen, samanaikaisen tapahtuman ja ilmiön loppusumma. Selvää on, että lajin yleistyminen ja pelaaminen alkoi kunnolla vuosien 1987 ja 1988 aikana (vaikka esimerkiksi Biljardilehti kirjoittikin aiheesta jo aikaisemmin), ja tämä tapahtui molempien liittojen piirissä. Huomionarvoista kuitenkin on, että nimen omaan Kauppiset perustivat Suomen ensimmäisen varsinaisen snookeriin keskittyneen liiton sekä pelkkään snookeriin keskittyneen pelitalin. Aki Kauppinen on Suomen snookerin keskeisiä avainhenkilöitä yhä tänä päivänä muun muassa Eurosportin otteluiden selostajana, joten monessa mielessä on täysin perusteltua nimittää miestä yhdeksi snookerhistorian alkuvaiheiden keskeisimmäksi henkilöksi.

Lähetyksen aluksi Suominen selosti snookerin perussäännöt katsojille, ja samanaikaisesti kamerakuva siirrettiin ottelusta esitystä varten tehtyyn animaatioon. Tämä oli luonteva peliliike, koska kyseessä oli ensimmäinen Suomen televisiossa näytetty snookerlähetykset, eli todennäköisesti hyvin monet snookeriin täysin perehtymättömät ihmiset seurasivat sitä. Toisaalta lajin selostuskulttuurille on ominaista jatkuva sääntöjen kertaaminen pelin edetessä, esimerkiksi Kauppinen harrastaa tätä yhä Eurosportin lähetyksissä.³⁴⁹ Noin muutoin televisioitu snookerottelu ei juurikaan eronnut tämän päivän lähetyksistä. Tapahtumapaikalla oli liveyleisö, joka taputti pelaajien erityisen hienoille ja onnistuneille lyönneille, ja pelaajat olivat pukeutuneet pitkähihaiseen kauluspaitaan, siistiin liiviin, rusettiin ja suoriin housuihin, mikä on myös nykysnookerin arvokkaissa turnauksissa yleinen pukukoodi. Ainoana poikkeuksena nykytilanteeseen verrattuna mainittakoon Bengt Björkmanin harrastama tupakointi omalla paikallaan istuessaan. Tämä tapa on nykyään ammattilaitason otteluista täysin poistunut. Maaottelun viimeisen otteluparin voitti lopulta Robin Hull selkeällä 7 – 0 tuloksella, ja tämän myötä Suomi voitti koko ottelun tuloksella 25 – 13. Ottelun puolivälissä Hull kertoi haastattelussa tähtäävänsä seuraavana vuonna (1993) ammattilaiskiertueelle, ja tämä siirtyminen myös toteutuikin.

---

³⁴⁸ Grahn 2003, sivu 75.

³⁴⁹ Esimerkiksi *2021 Betfred Masters: finaali*. Selostus Aki Kauppinen. Suora lähetykset. Esitetty Eurosport 2 -kanavalla 17.1.2021. Tämä tapa ei ole Kauppisen oma erityispiirre, vaan myös brittiselostajat kertaavat pelin sääntöjä jatkuvasti pelin ja pelitilanteiden edetessä.

Maaottelun televisioinnin johdosta sekä ottelua että koko vuotta 1992 voidaan pitää varsin merkittävänä vaiheena Suomen snookerhistoriassa. Tilastojen perusteella Suomen Snookerliiton lisäksi myös Suomen Biljardiliitolla oli suuri määrä turnauksia ja kilpailuja, Tilastokeskus dokumentoi samoihin aikoihin biljardin suosion selvän kasvun, pelipaikkojen määrä kasvoi tasaisesti ja toimintaa ajettiin tarmolla eteenpäin lamasta huolimatta. Ainoastaan liittoriita näytti haittaavan toimintaa, ja todennäköisesti tämän takia Suomen Biljardilehti jätti uutisoimatta maaottelusta, vaikka se ilman muuta oli merkittävimpiä vuoden snookertapahtumia.

5.7 Biljardi muun kulttuurin ja urheilun pyörteissä

Biljardi tavattiin monesti kytkeä esimerkiksi Tilastokeskuksen kyselyissä muiden samankaltaisten ”pubipelien” rinnalle. Samoista materiaaleista kävi ilmi, että biljardin suosio kasvoi 1980-luvulla esimerkiksi perinteisten lautapelien, kuten shakin, kustannuksella. Toisaalta Suomen Biljardilehti oli sisältönsä puolesta vahvasti intertekstuaalisessa suhteessa myös muihin urheilun, pelaamisen ja kulttuurin muotoihin. Tässä viimeisessä alaluvussa on tarkoitus tarkastella biljardia Suomen Biljardilehden välittämän kuvan mukaan laajemmassa urheilun ja kulttuurin kontekstissa.

Suomen Biljardiliitto hyödynsi kirjallisessa ulosannissaan tutkimusaikavälillä runsaasti muiden urheilulajien sekä kulttuurimuotojen ammattilaisia ja osaajia. Selvimmin tämä näkyi Raimo Liskin päätoimittajakaudella.³⁵⁰ Usean numeron kansikuvaan valittiin poseeraamaan (useasti biljardipöydän biljardivälineiden kanssa) tunnettuja suomalaisia urheilijoita ja taiteilijoita. Vuonna 1993 lehden kannessa poseerasi kuvataiteilija ja kirjailija Kata Kärkkäinen,³⁵¹ ja vuonna 1994 viimeisessä numerossa biljardinpelaaja Mika Immosen kanssa kuvassa esiintyivät jääkiekkoilijat Teemu Selänne ja Jari Kurri.³⁵² Vuonna 1995 kunnian puolestaan sai kuulantyoöntäjä Mika Halvari.³⁵³ Kansikuvien lisäksi lehteen tehtiin useita henkilöhaastatteluita, joissa korostettiin sitä, kuinka henkilö oman päivätyönsä tai leipälajinsa ohella harrasti myös biljardia. Vuoden 1994 alussa iskelmälaulaja Riki Sorsa kertoi kuvallisessa jutussa omasta biljardiharrastuksestaan.³⁵⁴ Vuotta aikaisemmin taasen jalkapalloilijana

---

³⁵⁰ Raimo Liski siirtyi Suomen Biljardilehden päätoimittajaksi Risto Arvolan tilalle vuonna 1993 (Suomen Biljardilehti 1/1993).

³⁵¹ Suomen Biljardilehti 3/1993, kansilehti.

³⁵² Suomen Biljardilehti 5/1994, kansilehti.

³⁵³ Suomen Biljardilehti 4/1995, kansilehti.

³⁵⁴ Suomen Biljardilehti 1/1994, sivu 7.

tunnetuksi tullut Jari ”Jallu” Rantanen esitelmöitiin pelaajauransa ohella myös ahkerana snookerin harrastajana.³⁵⁵ Vilahtipa lehden sivuilla myös kansainvälisesti tunnettu shakin moninkertainen maailmanmestari, venäläinen (tuolloin neuvostoliittolainen) Anatoli Karpov, jonka kerrottiin olevan erityisesti pyramidibiljardin suuri ystävä ja harrastaja.³⁵⁶ Vesa-Matti Loirin kaltaisen viihteen monitaiturin valinta biljardiliiton puheenjohtajaksi vuonna 1994 oli luonnollisesti myös suuri julkisuustempaus. Vaikka Loiri tunnustautuikin lähinnä kaisabiljardin pelaajaksi, toi hän *Uuno Turhapuro armeijan leivissä* -elokuvan kuuluisassa biljardikohtauksessa poolbiljardin koko kansan tietoisuuteen temppeilyönnellään.³⁵⁷ Yksittäisten henkilökuvien lisäksi Suomen Biljardiliiton piirissä keskusteltiin alusta alkaen lajiliiton liittämistä myös Suomen Valtakunnan urheiluliittoon, mikä lopulta toteutuikin.³⁵⁸ On siis selvää, että biljardin ja snookerin kytkeminen vahvasti koko urheilu- ja kulttuuriyhteisöön oli Suomen Biljardilehden toimituksellinen linja alusta alkaen. Toisaalta tällaisella viestinnällä voitiin todennäköisesti myös vakuuttaa lukijaa siitä, että esimerkiksi jääkiekko sekä biljardiharrastus eivät olleet toisensa poissulkevia urheilumuotoja.

Vuoden 1994 alkupuolella Suomen Biljardilehti omisti suuren mainostilan syyskuussa Tampereella järjestettävälle pelimessuille. Tapahtumassa mainostettiin lähes kaikkien mahdollisten lautapelien, vapaa-ajan pelien, tietokonepelien ja pöytäpelien ohella olevan luonnollisesti edustettuna myös biljardi. Messut järjestettiin vuonna 1994 toista kertaa, aikaisempaan vuonna ne keräsivät yhteensä 11 000 kävijää.³⁵⁹ Biljardilehdessä messuja markkinoitiin muun muassa Vesa-Matti Loirin paikallaololla.³⁶⁰ Tämä oli todennäköisesti hyvä mainostempaus muutenkin, sillä kansantaiteilijan läsnäolo veti varmasti myös Biljardilehden lukijakunnan ulkopuolista väestöä tutustumaan biljardiin.

Yleisradio esitti lokakuussa 1994 koosteen Tampereen pelitapahtumasta televisiossa. Ohjelman juonsi näyttelijä ja imitaattori Heikki Hilander. Koosteessa seurattiin muun muassa silloista *Pelit*-lehden päätoimittajaa Tuija Lindéniä, joka testasi videolla erilaisia pelejä. Koosteella oli mukana myös julkisuuden henkilöitä, kuten laulaja Joel Hallikainen sekä

---

³⁵⁵ Suomen Biljardilehti 3/1993, sivu 31.

³⁵⁶ Suomen biljardilehti 3/1989, sivut 13-14.

³⁵⁷ *Uuno Turhapuro armeijan leivissä, 1984*, ohjaus Ere Kokkonen, tuottanut Pertti ”Spede” Pasanen, Filmituotanto Spede Pasanen Oy. Ensi-ilta elokuussa vuonna 1984.

³⁵⁸ Suomen Biljardilehti 2/1986, sivu 7.

³⁵⁹ Suomen Biljardilehti 2/1994, sivu 4.

³⁶⁰ Suomen Biljardilehti 4/1994, sivu 5.

näyttelijä Timo Koivusalo.³⁶¹ Samaan aikaan Pirkkahallissa järjestettiin myös lapsiperhemessut, joiden myötä tapahtuma keräsi runsaasti myös nuoria osanottajia. Viikonlopun aikana tapahtumassa vierailikin yli 16 000 ihmistä. Videolla haastateltu Lindén kertoi, että pelimarkkinoilla pyörivät tuolloin valtaiset rahasummat aikaisempiin vuosikymmenniin verrattuna, ja vastaavasti Suomen leluhdistyksen edustaja Eija Hirvikallio esitti huolensa siitä, että digitaaliset pelit olivat uhkaamassa perinteisten seurapeliin suosiota.³⁶² Nämä kommentit kuvastivat selvästi myös tässä tutkielmassa todettuja päätelmiä siitä, että tietyt pelimuodot nousivat 1990-luvulle tultaessa suureen suosioon (tietokonepelit, biljardi), ja tämä todellakin tapahtui osittain perinteisten pelien, kuten shakin ja bingon kustannuksella. Suomen Biljardiliiton sisällä vallinnut kaisan ja snookerin valtataistelu oli hyvin samankaltainen ilmiö. Vaikka molemmat lajit pystyivät varmasti toimimaan yhdessä ja molempiin kannatti panostaa, koettiin silti toinen, nousukiidossa oleva laji vakavaksi uhaksi.

Erilaiset tietokonepelit sekä digitaaliset peli-innovaatiot (kuten lankapuhelimella kontrolloitavat televisiopelejä) korostuivat koosteessa, tosin loppupuolella Hilanderin johdolla tutustuttiin myös dartsiin ja biljardiin. Darts-tikanheittopelin todettiin olevan kovassa nosteessa, ja videolla Suomen Darts-seuran edustaja kummastelikin sitä, miksi tapahtumassa ei ollut edustettuna perinteinen suomalainen tikanheitto, vaan pelkästään ulkomailta saapunut ja nopeasti levinnyt darts. Toisaalta darts yhdistyi historiallisesti vahvasti brittiläiseen pubkulttuuriin, joten sen levinneisyys saattoi selittyä samankaltaisella ilmiöllä kuin snookerinkin, eli television kehittymisen myötä. Tallenteen loppupuolella esiteltiin tämän tutkimuksen näkökulmasta olennaisinta peliä, eli poolbiljardia. Hilander pelasi varsin leikkimielisen 8-pallo-ottelun tamperelaisen, sketsisarja Kummelista tutun näyttelijä Timo Kahilaisen kanssa. Sävy oli varsin viihteellinen (toisaalta koko lähetys oli sävyiltään humoristinen esimerkiksi Hilanderin väli-imitaatioiden takia), mutta ottelu sai suhteellisen pitkän ajan reilun puolen tunnin mittaisen ohjelman kestosta.³⁶³

Suomen Biljardilehden lisäksi useat muut lähteet kielivät siis selvästi siitä samasta biljardin ja snookerin kehityksestä, jota myös Biljardiliitto vuosien aikana esitteli, suunnitteli ja tavoitteli.

---

³⁶¹ [<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/06/07/kuntopyora-taipui-peliohjaimiksi-tampereen-pelimessuilla>]. Luettu 17.3.2021.

³⁶² *Pelimessut (tietokonepelit, tietokonepelimessut, messut) 1994 Pirkkahallissa Tampereella*. Yleisradio. Alkuperäinen esitys televisiossa Yleisradiolla 30.10.1994. Lähetysten tallenne katsottu Yle Areenasta 17.3.2021 (<https://areena.yle.fi/1-50124237>).

³⁶³ Yleisradion pelimessutallenne 1994.

Toisaalta biljardipelin suosio kytkeytyi aktiivisen liittotyöskentelyn (jota tosin liittoriita häiritsi) lisäksi laajempaan kulttuurin murrokseen, jossa yhtenä keskeisenä vaikuttimena oli selvästi teknologinen pelikehitys. Yksi näkökulma tähän murrokseen saattoi löytyä myös nopeasta elinkeinorakenteen muutoksesta. Vaikka biljardilla oli pitkään maine myös uhkapelielementtejä sisältävänä alkoholihuuruksena baariajanvietteenä, oli sillä kuitenkin historiallinen maine varakkaiden ja vanhempien herrashenkilöiden klubipelinäkin.³⁶⁴ Varsinkin snooker tarkkoine pukukoodeineen ja etiketteineen vaikutti monen silmissä suorastaan elitistiseltä. Elinkeinorakenteen nopea muutos mahdollisti kuitenkin erittäin vilkkaan ja laajan sosiaalisen sekä maantieteellisen liikkuvuuden.³⁶⁵ Sen lisäksi, että Suomen Biljardiliitossa tietoisesti tehtiin työtä esimerkiksi juniori- ja naissarjojen parissa ja toivotettiin kaikki tervetulleeksi lajin pariin taustoista riippumatta, saattoi tämä liikkuvuus sekoittaa entisestään aikaisemmin ylä- ja alaluokkaisia elämäntyylejä keskenään. Antti Kariston mukaan esimerkiksi Bourdieu erotti selvästi teorioissaan ja elämäntyyli luokitteluisaan lajeja ja urheilun harrastamista sosioekonomisen aseman mukaan, eli käytännössä esimerkiksi biljardi olisi vahvasti edustanut esimerkiksi porvari- tai työläistaustaista peliä, ei molempia.³⁶⁶ Tätä teoriaa voisi kuvitteellisella esimerkillä havainnollistaa vaikkapa niin, että snooker olisi taloudellisesti hyvin toimeentulevien sofistikoitunut seurapeli, kun taas pool olisi työläisväestön kapakka-ajanviete. Vaikuttaisi kuitenkin siltä, että varsinkin Suomen biljardiyhteisö pyrki omalta osaltaan tasoittamaan näitä eroja ja lujittamaan lajien välistä yhteistyötä segregaation sijasta. Tämän näkemyksen suhteen sekä Biljardiliitto että Snookerliitto toimivat selvästi varsin samalla periaatteella 1980- ja 1990-luvuilla. Biljardiliiton Raimo Liski totesikin vuonna 1995 Timo Jutilan hattutempun jälkeen: ”Biljardi tarvitsee oman Currensa”.³⁶⁷

6. Johtopäätökset

Vaikuttaa siltä, että snooker ei löytänyt omaa Curreaan vuonna 1995. Vuonna 1996 snookertoiminta oli päinvastoin täysin kahtiajakautunut lupaavan, lähes kymmenen vuoden mittaisen kasvun ja leviämisen aikakauden jälkeen. Suomen Snookerliitto lopetti toimintansa,

---

³⁶⁴ Tammerkoski 7/1990, sivu 33.

³⁶⁵ Karisto, Antti, artikkeli *Liikunta ja elämäntyyli*, sivut 48-49. Teoksessa *Uuteen liikuntakulttuuriin*, toimittanut Sironen, Vastapaino 1988.

³⁶⁶ Karisto, Antti, artikkeli *Liikunta ja elämäntyyli*, sivut 45-61. Teoksessa *Uuteen liikuntakulttuuriin*, toimittanut Sironen, Vastapaino 1988.

³⁶⁷ Suomen Biljardilehti 3/1995, sivu 3.

salit sulkeutuivat ja Suomen Biljardiliitto ei moneen vuoteen organisoinut toimintaa lajin parissa juuri lainkaan. Tutkimustulosten perusteella vaikuttaa siis siltä, että ainakaan 1980-luvun puolivälin jälkeen lajin asioita tarmokkaimmin ajaneet tahot eivät saavuttaneet sitä mielenrauhaa, jota snookerin pelaaminen johdannossa siteeratulle O’Sullivanille tuottaa. Snooker tarkoittaa pelin nimen lisäksi peliin olennaisesti liittyvää erityistä tilannetta, jossa valkoinen pallo on pelattu muiden pallojen taakse sellaiseen tilanteeseen, että suoralla lyönnillä on mahdotonta osua sallittuun palloon tai kohdepalloon.³⁶⁸ Kyseessä on siis tiettyssä mielessä umpikuja, josta yleensä selviää vain keskimääräistä paremmalla ja huolellisemmalla lyönnillä. Suomalainen snooker oli siis vertauskuvallisesti ajautunut *snookeriin*, josta se ei enää löytänyt lyöntiä tilanteensa pelastamiseksi. Tässä tutkimuksessa on haettu vastauksia siihen, kuinka snookeriin Suomessa suhtauduttiin, minkälaisia haasteita se kohtasi ja miten se lajina kehittyi vuosien 1985–1995 aikana. Näitä kysymyksiä tutkielmassa on tarkasteltu erityisesti Suomen Biljardilehden kautta. Tänä päivänä snookerilla on Suomessa aktiivinen pelaajayhteisö ja jaos Suomen Biljardiliiton alaisuudessa, salit ympäri maan tarjoavat snookerpöytiä yleisön pelattavaksi, Eurosport näyttää lähes viikottain snookerpelejä (joita muun muassa Aki Kauppinen ja Ville Pasanen selostavat suomeksi), Robin Hull niittää edelleen kansainvälistä mainetta Suomen menestyneimpänä snookerpelaajana ja peliä pystyy katselemaan monissa kapakoissa suurilta näytöiltä jalkapallon ja jääkiekon ohella.

Tutkielmassa on ensin tarkasteltu lyhyesti biljardin sekä snookerin vaiheita maailmalla ja Suomessa. Tämän perusteella on pystytty perustelemaan monia sisällöllisiä ratkaisuja, joita Suomen Biljardiliiton keskeiset henkilöt ovat lehteä toimittaessaan ja juttuja kirjoittaessaan tehneet. Pääpaino on kuitenkin ollut siinä, millaisena suomalainen snooker Biljardilehden sivuilla nähtiin ja millaisia vaiheita se koki. Tämän aukaisemiseksi on tutkittu tarkemmin kirjoittajien henkilökohtaisia motiiveja, muita aikalaislähteitä ja kirjoituksia, nykypäiviin säilyneitä tallenteita sekä erilaisia tilastoja snookerin ja biljardipelien suosiosta.

Snookerin kehitys tutkimusaikavälillä voidaan Suomen Biljardiliiton toiminnan perusteella jakaa karkeasti muutamiin olennaisiin kehitysvaiheisiin. Ensimmäisinä vuosina (1985–1987) snookervaikutteita alettiin muutaman aktiivisen järjestöihmisen toimesta imeä erityisesti Englannista. Tämän myötä ensimmäiset yleiseen käyttöön tarkoitetut snookerpöydät

---

³⁶⁸ Morrison 1988, sivut 40-41.

ilmestyivät Suomen pelikentälle vuoden 1987 aikana. Snookerin alkuaikoina se jakoi Suomen Biljardiliiton aktiiveja selvästi kahteen leiriin: Niihin, jotka ajoivat tarmolla snookeria jopa omaksi lajijärjestökseen, ja toisaalta niihin, jotka suhtautuivat snookeriin nihkeämmin ja olivat huolissaan siitä, että se söi suosiota Suomessa perinteiseltä kaisabiljardilta. Tässä kohtaa todettakoon, että tämä tutkielma ei syytä ketään edellämainituista henkilöistä mistään, ja johtopäätökset kirjoittajien motiiveista voivat myös olla vääriä. Tämä analyysi on tehty Suomen Biljardilehdessä esitettyjen kirjoitusten perusteella, joten on täysin mahdollista, että kirjoitukset eivät ilmennä niiden takana olevien henkilöiden kantoja siihen tapaan, jonka kielellinen ulkoasu antaa ymmärtää.

Vuosikymmenen vaihteeseen tultaessa snooker vakiintui Suomen Biljardiliiton lajivalikoimaan. Snookerinnostuksen myötä Suomeen syntyi ennen 1990-lukua myös toinen lajijärjestö, kokonaan pelkälle snookerille pyhittäytynyt Suomen Snookerliitto. Näiden liittojen väliset erimielisyydet hallitsivat Suomen Biljardilehden toimituksellista linjaa sekä ylipäätään snookerkulttuuria aina vuoteen 1996 asti. Vaikka kiihkeimpiä vuosia tästä aikakaudesta nimitetään tutkielmassa riitavuosiksi, olisi näköalatonta käsitellä koko ajanjakso yhtenä riitadiskurssina. Kun Snooker vakiintui Suomen Biljardiliiton ohjelmistoon, sen sisäiset lajijännitteet selvästi hälvenivät. Tähän saattoi vaikuttaa myös poolbiljardin nousu kaisan ja snookerin rinnalle. Vaikka liitoilla oli keskeisiä erimielisyyksiä toimintamalleista niin kilpailuiden järjestämisen, palkkioiden kuin toiminnan organisoinnin suhteen, kasvoi snookerin suosio tasaisesti aina vuoteen 1994 asti. Grahnin esitelmässä mainittiin Suomen snookerbuumin huippuvuodeksi vuosi 1990, mutta Suomen Biljardilehdestä muodostetun käsityksen perusteella se vaikutti olevan lähempänä vuotta 1992. Tämä luku pohjautuu pitkälti Suomen Biljardilehden tilastoihin ja kirjoituksiin, eli liiton ulkopuolista, piiloon jäänyttä toimintaa ei ole pystytty täydellisesti huomioimaan.

Myös Suomen Snookerliitto järjesti tahollaan turnauksia, toi maahan ulkomaalaisia pelaajia ja pyöritti menestyksekkäästi snookersaleja. Vaikka tämä puoli ei Suomen Biljardilehdestä käynyt kovin selvästi ilmi, on Snookerliiton toiminta yksi tämän tutkielman päälinjoja. Liittoepäselvyyksistä huolimatta molemmat organisaatiot pyörittivät useita vuosia menestyksekkäästi urauurtavaa snookertoimintaa Suomessa, joten olisi täysin näköalatonta jättää Snookerliiton käsittely tutkimuskysymyksen ulkopuolelle. Tutkimus ei ota kantaa siihen, oliko liittoriitaan varsinaisesti syyllisiä, ja jos oli, niin kumpi osapuoli. Suomen

Biljardiliitto luonnollisesti katsoi yhteistyöongelmien johtuvan Suomen Snookerliitosta ja lehden linja edusti tätä näkökulmaa, mutta tämä tutkielma keskittyy analysoimaan tuota retoriikkaa snookerin kehityksen viitekehäyksessä, ei etsimään syyllisiä. Hyvin todennäköistä on, että vastaavasti Snookerliitossa suhtauduttiin samalla asenteella Suomen Biljardiliittoon.

Tilastojen sekä Suomen Biljardilehden kirjoitusten perusteella snookerin huippukohta osui vuoden 1992 tienoille. Hetken näytti jo siltä, että liitot saavat sovittua riitansa, ja 1994 saatiin jopa yhteinen kilpailukalenteri aikaiseksi, mutta vuonna 1995 jotakin tapahtui liittojen kulisseissa. Eripura syveni entisestään, ja vuoteen 1996 mennessä Suomen Biljardiliitto ulkoisti snookertoiminnan epämääräisellä tavalla heidän mukaansa huonosti asioita hoitaneelle Snookerliitolle. Tämän ajan kirjoitukset Suomen Biljardilehdessä syyttivät varsin kovin sanavalinnoin Snookerliittoa, ja samaan aikaan kilpailujen, pelipaikkojen sekä snookerpöytien määrä lähti laskuun. Sittemmin Suomen Snookerliitto joutui myös lopettamaan toimintansa, ja vasta lähempänä vuosituhanteen vaihdetta snooker onnistuttiin palauttamaan säännölliseen pelivalikoimaan.

Tämä on Suomen Biljardilehden esittämä tarina snookerin vaiheista vuosina 1985-1995. Tutkimuksessa on käsitelty myös esimerkiksi 1990-luvun taloudellista lamaa, joka todennäköisesti vaikutti esimerkiksi salinpitäjiin ja sitä myöten pelimahdollisuuksiin, mutta tämän tutkielman valossa se ei ainakaan Biljardiliiton näkemysten mukaan yksinään aiheuttanut snookerin katoamista. Muut biljardijaostot jatkoivat toimintaansa normaalisti, ja biljardin suosio kasvoi tasaisesti 1980-luvulta alkaen muutamien muiden pelien ohella, perinteisten seurapelien samalla paikoitellen menettäessä suosiotaan. Vaikuttaakin siltä, että vaikka snookeriin rakastuneet ihmiset tekivät valtavan määrän töitä sen eteen 1980- ja 1990-luvuilla, johti useiden eri tekijöiden summa siihen, että nopean kasvun jälkeen snookerin peluu hävisi vuosiksi liittotasolta.

Tämä tutkielma on analysoinut tutkimuskohdettaan hyvin pitkälti lehtikirjoittelun perusteella ja hyödyntänyt tähän soveltuvia metodeja. Biljardi on kuitenkin Suomessa tähän mennessä hyvin vähän tutkittu peli ja harrastus, joidenkin mielestä jopa elämäntapa. Tämänkin tutkielman lähdeaineistoksi kaavailtiin ensin lehtikirjoitusten ohella henkilöhaastatteluita ja muistitietohistoriaa, kaupunkikohtaista painotusta ja biljardipelin sukupuolittuneisuutta, joissa kaikissa olisi valtavasti potentiaalia omiksi tutkimuskysymyksikseen ja tutkimusmenetelmikseen. Snooker valikoitui muiden biljardipelien joukosta tutkielman

aiheeksi puhtaasti allekirjoittaneen henkilökohtaisesta snookerinnostuneisuudesta ja harrastuneisuudesta. Painotus yhteen biljardipelin muotoon osoitti kuitenkin sen, että huolimatta biljardin laajasta kokonaiskentästä Suomessa, ovat kaisa, pool sekä snooker kulkeneet historian saatossa varsin omanlaiset polkunsa nykypäivään.

7. Lähde- ja kirjallisuusluettelo

I Painetut lähteet

Suomen Biljardilehti 1973-1997

Biljardi 4/2014

Biljardi 4/2020

Tammerkoski 7/1990

II Internet-lähteet

Betfred Corporate. [<http://www.betfredcorporate.com/>]. Luettu 13.2.2021

Britannica Academic: *Croquet*. [<https://academic-eb-com.libproxy.tuni.fi/levels/collegiate/article/croquet/27984>]. Luettu 24.1.2021.

Eurosport Suomi: *Dplayn ja Eurosportin snookerkausi käynnistyy – European Mastersissa kaikki lajin huiput!* Julkaistu 17.9.2020. [https://www.eurosport.fi/snooker/dplayn-ja-eurosportin-snookerkausi-kaynnistyy-european-mastersissa-kaikki-lajin-huiput_sto7891711/story.shtml]. Luettu 11.1.2021.

Eurosport Suomi: *Selostajaesittelyssä Aki Kauppinen*. Julkaistu 20.4.2015. [https://www.eurosport.fi/snooker/selostajaesittelyssa-aki-kauppinen_sto4685143/story.shtml]. Luettu 22.1.2021.

Haldin, Kim: *Kuntopyörä taipui peliohjaimeksi Tampereen pelimessuilla*. Ylen elävä arkisto 7.6.2013. [<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/06/07/kuntopyora-taipui-peliohjaimeksi-tampereen-pelimessuilla>]. Luettu 17.3.2021.

Husu, Atte: *Tv-selostaja Aki Kauppinen menetti omaisuutensa 1990-luvun lamassa – yksi päätös kalvaa yhä: ”Jos olisin vain jaksanut”*. Aki Kauppisen haastattelu 16.2.2017, Ilta-Sanomat. [<https://www.is.fi/muutlajit/art-2000005089925.html>]. Luettu 15.2.2021.

Kielitoimiston ohjepankki: *Yhdysmerkki yhdyssanassa, jossa vierassana*.

[<http://www.kielitoimistonohjepankki.fi/ohje/83>]. Viittauspäivä 11.1.2021.

Matilainen, Ville: *Snookeria Suomessa Robin Hullin johdolla*. Ylen elävä arkisto 10.10.2013.

[<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/10/10/snookeria-suomessa-robin-hullin-johdolla>]. Luettu 16.3.2021.

Tilastokeskus: *Rahanarvonmuunnin*.

[<https://www.stat.fi/tup/laskurit/rahanarvonmuunnin.html>]. Luettu ja arvo laskettu 10.2.2021.

Snooker Database. [<http://www.snookerdatabase.co.uk/PlayerStats.aspx>]. Luettu 31.3.2020.

Suomen Biljardiliitto: *Liitto*. [<https://www.sbil.fi/liitto/>]. Luettu 14.1.2021.

Suomen Biljardiliitto: *Pukeutumisohteet*.

[<https://www.sbil.fi/liitto/kilpailutoiminta/pukeutumisohteet/>]. Luettu 2.4.2020.

Suomen Biljardiliitto: *Snooker säännöt November 2019*, päivitetty 11.2.2020.

[https://snooker.sbil.fi/@Bin/3377097/Snooker_S%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6t_November_2019_v_1.04.pdf]. Luettu 31.3.2020.

Unibet: *Snooker-vedonlyönti*. [<https://fi.unibet.com/betting/sports/filter/snooker>]. Luettu 13.1.2021.

Veikkaus Oy: *Pitkäveto, snookerin Masters-turnaus*.

[https://www.veikkaus.fi/fi/vedonlyonti/pitkaveto?t=27-2-207_Masters]. Luettu 13.1.2021.

The World Professional Billiards and Snooker Association: *Official rules of the games of Snooker and English Billiards*. [<https://wpbsa.com/wp-content/uploads/WPBSA-Official-Rules-of-the-Games-of-Snooker-and-Billiards-2020.pdf>]. Luettu 18.3.2021.

World Snooker Tour: *World rankings*. [<https://wst.tv/rankings/>]. Luettu 21.1.2021.

Yle Urheilu: *Snooker*. [<https://yle.fi/urheilu/snooker>]. Luettu 31.3.2020.

III Televisio-ohjelmat ja elokuvat

2021 Betfred Masters: finaali. Selostus Aki Kauppinen. Suora lähetys. Esitetty Eurosport 2 -kanavalla 17.1.2021.

Pelimessut (tietokonepelit, tietokonepelimessut, messut) 1994 Pirkkahallissa Tampereella. Yleisradio. Alkuperäinen esitys televisiossa Yleisradiolla 30.10.1994. Lähetysten tallenne katsottu Yle Areenasta 17.3.2021 (<https://areena.yle.fi/1-50124237>).

Snooker (biljardi) maaottelu Suomi – Ruotsi, Helsinki 1992. Yleisradio. Selostus Aki Kauppinen ja Tapio Suominen. Alkuperäinen esitys televisiossa 8.11.1992. Lähetysten tallenne katsottu Yle Areenasta 16.3.2021 (<https://areena.yle.fi/1-50237280>).

Uuno Turhapuro Armeijan leivissä, 1984. Ohjannut Ere Kokkonen. Tuottanut Pertti ”Spede” Pasanen. Tuotantoyhtiö Spede Pasanen Oy. Ensi-ilta elokuussa 1984.

III Tutkimuskirjallisuus

Anttila, Anu-Hanna; Melin, Harri & Räsänen, Pekka (toim.): *Tutkimus menetelmien pyörteissä*. PS-kustannus, Jyväskylä 2005.

Donnelly, Michele K. & Giardina, Michael D.: *Youth Culture and Sport – Identity, Power, and Politics*. Taylor & Francis Group, LLC 2008.

Grahn, Henry: *Byströmistä Immoseen – Suomen Biljardin Historia 1754-2002*. Suomen Biljardiliiton julkaisu, Graficolor Ky, Helsinki 2003.

Hall, Stuart: *Identiteetti*. Englannin kielestä suomentaneet ja toimittaneet Herkman, Juha & Lehtonen, Mikko. Vastapaino, Tampere 1999.

Hattenstone, Simon & O’Sullivan, Ronnie: *Running: The Autobiography*. Orion 2013.

Heikkilä, Hannu & Rimón, Ariel: *Combi maailmanhistoria 4*. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki 1976.

Hyytiäinen, Pirjo; Liikkanen, Mirja; Pääkkönen, Hannu; Toikka, Ari: *Vapaa-aika numeroina 3: Televisio, video, tietokoneet, radio, musiikki*. Tilastokeskus SVT, Helsinki 1993.

Hyytiäinen, Pirjo, Liikkanen, Mirja, Pääkkönen, Hannu, Toikka, Ari: *Vapaa-aika numeroina 4: Liikunta, ulkoilu, järjestö- ja muu osallistuminen, loma, hovit*. Tilastokeskus SVT, Helsinki 1993.

Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi; Suoninen, Eero: *Diskurssianalyysi: Teoria, perusteet ja käyttö*. Vastapaino, Tampere 2016.

Kiander, Jaakko & Vartia, Pentti: *Suuri Lama. Suomen 1990-luvun kriisi ja talouspoliittinen keskustelu*. Elinkeinoelämän Tutkimuslaitos ETLA, Helsinki 1998.

Kiiskinen, Kyösti & Kirstilä, Pentti: *Biljardiopas*. WSOY, Porvoo 1988.

Lerikkanen, Tuulia: *Monopolin puolustusta, kritiikkiä ja murtumisen uhkakuvia – Rahapelaamisen mediarepresentaatiot Helsingin Sanomissa vuosina 1990-2016*. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto 2018.

Liikkanen, Mirja & Pääkkönen, Hannu: *Arjen kulttuuria: Vapaa-aika ja kulttuuriharrastukset vuosina 1981 ja 1991*. Tilastokeskus SVT, Helsinki 1993.

Mason, Tony: *Sport in Britain: A Social History*. Cambridge University Press 1989.

Mellin, Ilkka: *Tilastolliset menetelmät*. Teknillinen korkeakoulu 2006.

Morrison, Ian: *Nyt pelaamaan! Biljardi & Snooker*. Englannin kielestä suomentanut Vainio, Risto. Ward Lock Limited, Lontoo 1988. Suomessa Karisto Oy, Hämeenlinna 1988.

Nordling, Olli: *Insinörttejä, pikkupoikia ja pelaavia tyttöjä: suomalainen tietokonepelaajidentiteetti Pelit-lehden palstakirjoitusten ja lukijakirjeiden kautta tarkasteltuna 1992-2001*. Pro gradu -tutkielma, Tampereen yliopisto 2016.

Rantala, Risto & Siukonen, Markku: *Mitä missä milloin – kansalaisen vuosikirja*. Kustannusosakeyhtiö Otava, Keuruu 2003.

Rantala, Risto & Siukonen, Markku: *Urheilumme kasvot 6 - Kuntoliikunta, kansanurheilu, liikuntakasvatus, liikuntakoulutus, liikuntatiede*. Kustannusosakeyhtiö Otavan painolaitokset, Keuruu 1975.

Sarajärvi, Anneli, Tuomi, Jouni: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki 2018.

Sironen, Esa (toim.): *Uuteen liikuntakulttuuriin*. Vastapaino, Tampere 1988

Tosh, John: *Why History Matters*. Palgrave Macmillan 2008.